ESKİŞEHİR MERKEZLİ DERNEKLERDE KÜLTÜREL SÜREKLİLİK BAĞLAMINDA HALK DANSLARININ ROLÜ

Okhan ÜLKER

(Yüksek Lisans Tezi)

Eskişehir, 2021

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Türk Halkbilimi Bilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ESKİŞEHİR MERKEZLİ DERNEKLERDE KÜLTÜREL SÜREKLİLİK BAĞLAMINDA HALK DANSLARININ ROLÜ

Okhan ÜLKER

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Adem KOÇ

ESKİŞEHİR, 2021

EK-3.4

T C
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Okhan ÜLKER tarafından hazırlanan "Eskişehir Merkezli Derneklerde Kültürel Süreklilik Bağlamında Halk Danslarının Rolü" başlıklı bu çalışma 05.08.2021 tarihinde Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Türk Halk Bilimi Bilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan .....
Doç. Dr. Adem KOÇ

Üye .....
Doç. Dr. Aslı BÜYÜKOKUTAN TÖRET

Üye .....
Doç. Dr. Alparslan ÜNVEREN

Üye .....

Üye .....

ONAY
.../ .../ 20...

Prof Dr. Mesut ERŞAN

Enstitü Müdürü

……/……/….

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin/projenin Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi hükümlerine göre hazırlandığını; bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmanın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Eskişehir Osmangazi Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla taranmasını kabul ettiğimi ve hiçbir şekilde intihal içermediğini beyan ederim. Yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması halinde ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara razı olduğumu bildiririm.

AD-SOYAD

İMZA

ÖZET

ESKİŞEHİR MERKEZLİ DERNEKLERDE KÜLTÜREL SÜREKLİLİK BAĞLAMINDA HALK DANSLARININ ROLÜ

ÜLKER, OKHAN

Yüksek Lisans - 2021

Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı

Türk Halk Bilimi Bilim Dalı

Danışman: Doç. Dr. Adem KOÇ

Türkiye'de 1950'li yıllarda sanayileşmenin gelişimi ile birlikte kentleşmenin hız kazanması kaçınılmaz olmuştur. Sanayi ve ekonomik gelişimler ile birlikte kırdan kente, kentten kente göç hareketliliği başlamıştır. Kentleşmenin hız kazandığı bölgelerde, kentlileşme etkisi ile toplumlardaki kültürel değişimler ve bireylerin geleneksel kültürden uzaklaşıp yeni yaşam alanındaki hâkim kültür etkisi ile kültürel farklılıklar ve kültürde değişim başlamıştır. Bu bağlamda hâkim kültürden etkilenen azınlık topluluklar bir örgütlenme biçimi olan dernekleşme sürecine girmiştir.

Çalışmanın amacı; Eskişehir kent merkezindeki derneklerde yapılan halk dansları çalışmalarının kültürel süreklilik bağlamında incelenmesi, çıkan sonuçların değerlendirilmesi, halk danslarının çalışmalarının derneklerdeki öneminin incelenmesidir.

Çalışmada, il dernekleri, köy dernekleri, göçmen dernekleri, hemşehri dernekleri ve kültür, sanat etkinlikleri gerçekleştiren diğer dernekler incelenmiştir. Derneklerin kuruluş amaçları doğrultusunda ev bulma, iş bulma, sosyal yardımda bulunma, mesleki çalışmalar yapma, bireysel ve toplumsal faaliyetler gerçekleştirmenin yanı sıra kültürel etkinliklerinin de önemli bir yer tuttuğu anlaşılmıştır.

Çalışmada, kültürel etkinlikler ve halk dansları faaliyetleri gerçekleştiren derneklerin kültürel süreklilik bağlamında katkı sağladığı ve aynı zamanda yapılan kültürel etkinliklerle kültürün kuşaktan kuşağa aktarımına yardımcı olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Eskişehir, kent, kentleşme, kültür, göç, dernek, halk dansları.

SUMMARY
THE ROLE OF FOLK DANCE IN THE CONTEXT OF CULTURAL CONTINUITY IN ESKISEHIR CENTERED ASSOCIATIONS

ÜLKER, OKHAN

Master Degree - 2021

Department of Turkish Language and Literature

Department of Turkish Folklore

Advisor: Doç. Dr. Adem KOÇ

With the development of industrialization in Turkey in the 1950s, the acceleration of urbanization became inevitable. With the industrial and economic developments, migration mobility from rural to urban and from city to city has started. In regions where urbanization has accelerated, cultural differences and changes in culture have begun with the effect of urbanization, cultural changes in societies and the dominant culture in the new living area, where individuals move away from traditional culture. In this context, minority communities affected by the dominant culture have entered the process of association, which is a form of organization.

The aim of the study; The aim of this study is to examine the folk dance studies carried out in associations in Eskişehir city center in the context of cultural continuity, to evaluate the results, and to examine the importance of folk dance studies in associations.

In the study, provincial associations, village associations, immigrant associations, fellow countrymen associations and other associations that carry out cultural and artistic activities were examined. It has been understood that cultural activities have an important place in addition to finding a house, finding a job, providing social assistance, carrying out professional studies, performing individual and social activities, in line with the establishment purposes of the associations.

In the study, it has been seen that the associations that carry out cultural activities and folk dance activities contribute in the context of cultural continuity and also help the transfer of culture from generation to generation with cultural activities.

Keywords: Eskişehir, city, urbanization, culture, migration, association, folk dance.

KISALTMALAR

bknz.	: Bakınız
c./C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
day.	: Dayanışma
der.	: Dernek
kült.	: Kültür
s.	: Sayfa
ss.	: Sayfa sayısı
vb.	: Ve Benzeri
vs.	: Ve Saire
yard.	: Yardımlaşma
KK.	: Kaynak Kişi

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **iii**

SUMMARY ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

ÖN SÖZ ..... **x**

GİRİŞ **1**

Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler 1

1. Yöntem ve Teknikler 2
2. Problem 3
3. Amaç 4
4. Önem 4
5. Varsayım 4
6. Sınırlılıklar 5
7. Eskişehir'de Halk Dansları ve Dernek Çalışmaları Bibliyografası 5

1.BÖLÜM **9**

1.1. KENT KÜLTÜRÜ VE DERNEKLEŞME 9

1.1.1.Kent, Kentleşme, Kentlileşme 9

1.1.2. Göç 13

1.1.3. Eskişehir Kenti Göç Tarihi 15

1.1.3. Kimlik 17

1.1.4. Kültür 23

1.2.TÜRKİYE'DE DERNEK KAVRAMI 25

1.2.1. Dernekler 25

1.2.2. Hemşehri, Hemşehri Dernekleri 32

1.2.3. Dans 35

1.2.4. Halk Dansları 37

2. BÖLÜM **45**

2.1. ESKİŞEHİR MERKEZLİ DERNEKLEDE HALK DANSI ETKİNLİKLERİ ..45

2.1.1. Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği.....46
2.1.2. Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği.....47
2.1.3. Eskişehir Abhaz Kültür Derneği.....48
2.1.4. Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği (Anadolu Bacıları).....50
2.1.5. Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği.....51
2.1.6. Eskişehir Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği.....53
2.1.7. Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği.....54
2.1.8. Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği.....56
2.1.9. Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği.....58
2.1.10. Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür ve Dayanışma Derneği.....60
2.1.11. Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği.....62
2.1.12. Eskişehir Kültür Sanat Derneği (ESKÜDER).....64
2.1.13. Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği (ESÇAD).....65
2.1.14. Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği (ETOS).....67
2.1.15. Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği.....70
2.1.16. Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği.....72
2.1.17. Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği.....73
2.1.18. Yörük Kırka Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği.....75
3. BÖLÜM.....77
3.1. ESKİŞEHİR MERKEZLİ DERNEKLERDE KÜLTÜREL SÜREKLİLİK BAĞLAMINDA HALK DANSLARININ ROLÜ.....77
3.1.1. Eskişehir'deki Derneklerin Kuruluş Yılı ve Üye Profili Değerlendirilmesi.....77
3.1.2. Derneklerin Kuruluş Amaçları.....79
3.1.3. Derneklerin Etkinlikleri (Yemek, Piknik, Festival, Şenlik).....80
3.1.4. Derneklerde Düzenlenen Kursların İncelenmesi.....84
3.1.4.1. El Sanatları Kursu Veren Derneklerin İncelenmesi……. 85
3.1.4.2. Öğrenci Eğitimi Destek Kursu Veren Derneklerin İncelenmesi.....86
3.1.4.3. Müzik ve Enstrüman Kursları Veren Derneklerin İncelenmesi.....87
3.1.4.4. Halk Dansları Kursu Veren Derneklerin İncelenmesi.....89
SONUÇ.....98
KAYNAKÇA.....102

EKLER 109

FOTOĞRAFLAR 121

ÖN SÖZ

"Eskişehir Merkezli Derneklerde Kültürel Süreklilik Bağlamında Halk Danslarının Rolü" başlıklı çalışmada, halk danslarının kültürel süreklilik bağlamında dernek faaliyetleri incelenmiştir. Eskişehir ilinde bulunan il dernekleri, köy dernekleri, göçmen dernekleri, hemşehri dernekleri, kültürel etkinlikler yapan diğer dernekler ve özellikle halk dansları faaliyetleri yürüten derneklerde yapılan kültürel etkinlikler mercek altına alınmıştır. Derneklerin kuruluş amaçları doğrultusunda günümüzde yaptıkları sanatsal faaliyetlere özelliklede halk danslarına katkılarına değinilmiştir. Kuruluş amaçlarının "birlik beraberlik, dayanışma, gelenek, göreneklerin yaşatılması, kuşaktan kuşağa aktarılması ve kültürün devamlılığının sağlanması" olarak nitelendirildiği bu derneklerdeki faaliyetlere katılımcılar gözünden bakmaya çalışılmıştır. Derneklerde yapılan çalışmaların farklılıkları ve benzerlikleri üzerinde durulmuştur. Derneklerin üyelerine ve şehirdeki diğer insanların yaşantılarına katkıları incelenmiştir. Derneklerin üye profili, genel yapısı ve tüm faaliyet amaçları incelenmiştir. Sonuç olarak derneklerin faaliyet programları içerisinde bulunan halk danslarına da katkıları ölçülmüştür.

Çalışmanın giriş kısmında kent, kentleşme, kentlileşme ile birlikte dernekleşme süreçlerine değinilmiştir. Üç ana bölümden oluşan tezin birinci bölümünde kent kültürü ve dernekleşme sürecinden bahsedilerek göç, kültür, kültürel kimlik, dans ve halk dansları konuları incelenmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde, Halk dansları faaliyetleri gerçekleştiren derneklerin incelenmesinin yanı sıra, kültürel ve sanatsal faaliyet yapan diğer derneklere de yer verilmiştir. Üçüncü bölümde dernekler ile yapılan görüşmelerden çıkan veriler, derneklerin gerçekleştirdikleri etkinlikler ve kurslar değerlendirilerek sonuca ulaşmaya çalışılmıştır.

Çalışmalarımda bana yol gösteren ve her zaman yanımda olan Doç. Dr. Adem Koç'a ve üzerimde emeği olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Çalışmamda benden fikir ve görüşlerini esirgemeyen dernek yönetici ve katılımcılara, üyelere çok teşekkür ederim.

Çalışmamın akademik ortama katkı sağlamasını temenni ederim.

Okhan Ülker

GİRİŞ

Araştırma Alanı Hakkında Genel Bilgiler

Yapılan araştırmalar neticesinde Türkiye'de 1950'li yıllarda kentlileşme süreçleri hız kazanmaya başladığı görülmüştür. Gerek çekici etkenler gerek itici etkenler doğrultusunda bireyler bulundukları yerden başka bir yere isteyerek veya zorunlu olarak yer değiştirmek durumunda kalmışlardır. Kentte sanayileşmenin hız kazanması ile kentin çekiciliği daha da artmıştır. Öte yandan kırda yaşayan toplum, kentte imkânların ve sanayileşmenin hızlanması ile kente göç etmiş ve bu göçün etkisi ile çeşitli uyum problemleri yaşanmış; sosyal, ekonomik ve kültürel değişimlere mecbur kalmıştır. Bir taraftan kır'ın imkânsızlıkları, bir taraftan da kentin çekici özellikleri kentlileşmenin hızını oldukça artırmış ve insanların kent ile bütünleşmesi için bir yön vermiştir.

Kentleşmenin temel nedenlerinden birisi, çekici etkenlerden dolayı kırdan kente göç edilmesi sonucu bireylerin yeni yaşam yerine uyum ve uyum süreci olduğu söylenebilir. İtici etkenlerden biri olan, kırdaki imkânsızlık ve yetersizliklerden kente göç olgusu ortaya çıkmıştır. Ayrıca küçük kentlerden, özellikle sanayi ve eğitim alanında gelişmiş büyük kentlere göç, ilk başta göç etmeyi düşünenlere çekici gelmiş olabilir. Ancak bireylerin kırdan kente yer değiştirmesi ile kentteki beklentilerini karşılayamamaları sonucu, sosyal ve ekonomik problemlerinin, yanı sıra, barınma, bütünleşme, kültürel ortam ve geleneksel hayatlarındaki alışkanlıkların değişim süreci, onları oldukça zorlamıştır.

Bu bağlamda göç eden veya göç etmeye mecbur kalan bireyler, göç edecekleri yeni yerleşim yerine uyum sağlamaları açısından, öncelikle o kentteki varsa akrabaları veya kendilerinden önce oraya giden yakınları ile bağlantılar kurmaya çalışmışlardır. Bu durum bireylere, yeni yerleşim yerine uyum süreci için öncelikli bir çözüm olarak görülebilir. Fakat göç edilecek kentte bir akraba veya tanıdıkları olmaması durumunda bireyler, daha çok göç ettikten sonra öncelikle kendisinin o toplumda yerini bulması için bir çevre kurma, topluluklara dâhil olma gibi içgüdüsel bir ihtiyaç duyar. Bu ihtiyaç doğrultusunda yeni yaşam yerinde sosyal çevre edinme için birçok hamlede bulunurlar ki bunların ön önemlilerinden birisi de hemşehrileri ile bağlantılar kurmaktır. Bireylerin hemşehrileri ile birlik olmak, bağlar kurmak ve kentte yabancılık çekmemek için ilk

başvurdukları yol ise hemşehrileri ile aynı mahallede yaşamayı seçmektir. Bunun yanında, kente kendilerinden önce gelmiş hemşehrilerinin kurdukları sivil toplum örgütlerinden olan Hemşehri dernekleri gibi, birlik beraberlik ve dayanışmayı sağlayan bazı organizasyonlara ya da sivil toplum örgütlerine başvururlar. Özellikle sivil toplum örgütlerinin bu bağlamdaki önemi oldukça büyüktür. Gerek hemşehri dernekleri gerekse kentteki çeşitli sosyal kültürel yardımlaşma ve dayanışma dernekleri insanlar için önem kazanmaya devam etmiş ve kente yeni gelen kişilere uyum süreçlerinde iş bulma, barınma, ekonomik ve sosyal, kültürel anlamda katkılar sağlamıştır. İlerleyen süreçlerde ise derneklerde yapılan çeşitli faaliyetlere katılarak birçok problemin üstesinden gelmeleri için oldukça iyi bir zemin hazırlamıştır.

Türkiye'de geçmişten günümüze sivil toplum kuruluşları ve birçok alanda hizmet veren dernekler, birlik beraberlik, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, kültürel ve sanatsal alanda kurslar, eğitim, mesleki gelişim kursları ve bireysel gelişim çalışmaları, sosyal sorumluluk projeleri, vb. birçok alanda çalışmalar yaparlar. Gün geçtikçe Türkiye'de sayıları çoğalarak artmaktadır.

1. Yöntem ve Teknikler

"Eskişehir Merkezli Derneklerde Kültürel Süreklilik Bağlamında Halk Danslarının Rolü" başlıklı bu yüksek lisans tezinin hazırlanması aşamasında "kaynak tarama, görüşme, gözlem" tekniklerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmanın başlangıcında, daha önceden yazılan kaynaklar taranmış, elde edilen veriler çalışmaya yol göstermiştir.

Çalışmada, dernek yöneticileri ile yüz yüze görüşülmüş ve cevaplar alınmıştır. Derneklerde yapılan kültürel etkinlikler ve özellikle halk dansları kurslarını ayrıntılı olarak incelenebilmesi için, ayrıca derneklerde kurs almış üyeler ile görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler soru sorularak veri toplama tekniği ile yapılmıştır.

Özelikle halk dansları kursları düzenleyen aktif dernekler, sosyal medya ve kaynak kişilerden alınan bilgiler ile tespit edilmiştir. 2019 yılı içerisinde başlayan çalışmada dernek yöneticileri ve dernek kurs üyeleri ile yapılan görüşmeler Covid-19 Pandemi hastalık nedeni ile çoğunlukla pandemi kuralları kapsamında yüz yüze yapılsa da bazı dernek yönetici ve üyeleri ile telefon ve elektronik posta yolu ile bilgi alınmıştır.

Derneklerin amaçları doğrultusunda yaptıkları etkinliklerin daha ayrıntılı incelenebilmesi için dernek yöneticileri ile yapılan görüşmeler ses kaydı alındıktan

sonra ikinci bölümde deşifreleri yapılarak sırası ile sunulmuştur. Derneklerde yapılan kültürel etkinliklerin özellikle halk dansları kursları ve kültürel, sanatsal etkinliklerinin incelenebilmesi için derneklerin genel yapısı, üye profili ve yapmış oldukları tüm etkinlikler görüşme soruları ile araştırılmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, kaynak tarama yöntemi ile kent, kentleşme, kültür, kültürel kimlik, göç, dernek, hemşehri dernekleri, dans, halk dansları konuları ile ilgili kaynaklar taranarak, yorumlanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, dernek yöneticileri ile görüşülmüş görüşme raporları hazırlanmıştır. Elde edilen veriler sistematik olarak sınıflandırılmış, tablolar çözümleme ve analizler şeklinde ortaya konulmuştur.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, dernek yöneticileri ve üyelerle yapılan görüşmeler değerlendirilip kavramsal doğrultuda yorumlanarak elde edilen sonuçlar ortaya konulmuştur.

Sonuç bölümünde, elde edilen tüm bulgular incelenerek Eskişehir kent merkezindeki derneklerin halk dansları ve kültürel faaliyetleri kültürel süreklilik bağlamında değerlendirilmiş ve kente katkıları ortaya konulmuştur.

2. Problem

İnsanlar çeşitli nedenlerden dolayı yaşadıkları şehirleri terk edip farklı şehirlere göç ediyor veya göç etmek zorunda kalıyor bu göçler kalıcı yuva kurma ve yeni bir şehirde yaşamaya yönelik oluyor. İnsanlar göç etmeye zorunda kaldıkları şehirlere kültürlerini geleneklerini ve yaşayış biçimlerini de götürüyor aynı ülke sınırlarında olsa bile yeni yerleştiği kente uyum sürecini o şehre adapte olmak yerine doğup büyüdüğü şehir ve hemşehrileri ile geçmiş kültürünü devam ettirmeye çalışıyor. Yeni nesillere bu kültürü aktarım için çabalar içine giriyor yeni yaşadığı şehirde yer edinme, kabullenilme bazen de şehrin siyasi yapısında yer alma güdüleri ile hemşehri dernekleri oluşturuyor. Biz bu tezde göç eden toplulukların uyum süreçlerini, halk danslarının bu uyum sürecindeki rolünü, somut olmayan kültürel miras bağlamında yeni nesillere aktarım süreçlerini, nedenlerini ve işlevlerinin ne şekilde olduğu problem olarak görülmüştür.

Eskişehir'deki il dernekleri, köy dernekleri, hemşehri dernekleri, göçmen dernekleri ve kültürel ve sanatsal etkinlikler yapan diğer derneklerin kuruluş amacı ile

yapılan etkinlikler arasında farklılıkların tespiti; bu etkinliklerin Eskişehir'in kültürel yaşamına katkılarının ne şekilde olduğu ve ayrıca derneklerdeki kurslara katılan üyelere sosyo-kültürel anlamda katkıları bilimsel olarak çözümlenmesi gereken bir problem olarak görülmüştür.

Dernek faaliyetlerindeki halk dansları kurslarının eğitmenlerinin kimlerden oluştuğu, çalışma ortamları, kurs repertuarının nasıl belirlendiği, kapanan kursların kapanma nedenleri, problem olarak görülmüştür.

3. Amaç

Göç eden toplulukların göç ettikleri kentlerde derneklerde aktif olarak bulunma nedenlerinin altında yatan sebeplerin ne olduğunun araştırılmasıdır. Dernek faaliyetler içerisinde olan halk danslarının kültürel süreklilik bağlamında etkilerinin ortaya koymaktır.

4. Önem

Günümüz ekonomik ve siyasi koşullarında toplumların yaşadıkları yerlerden çıkış nedenleri ve bu nedenler doğrultusunda başka bir kentte birlik kurma sebepleri, kültürel alışkanlıklarını yaşatma ve gelecek nesillere aktarma olgusuna verilen önemin nedeni araştırılacaktır.

Çalışmanın sonucunda il dernekleri, köy dernekleri, hemşehri dernekleri, göçmen dernekleri, kültürel ve sanatsal etkinlikler yapan diğer derneklerde yapılan halk dansları faaliyetlerinin nedenleri, repertuar seçimi, genç nesle aktarılmasının önemi, halk dansları faaliyetlerinin derneklerdeki aidiyet duygusuna katkısı, dansın insanlar üzerindeki iletişim katkıları, göç eden topluluktaki bireylerin geçmiş ile bağlarının koparmamak için halk danslarını kullanmaları ve halk danslarının bu konudaki önemi ortaya koyulacaktır.

5. Varsayım

Çalışmada Eskişehir'de bulunan il dernekleri, köy dernekleri, göçmen dernekleri, hemşehri dernekleri ve sanatsal kültürel faaliyetler gerçekleştiren diğer derneklerin, göç eden toplumlara sosyolojik, psikolojik, kültürel açıdan etkileri, kuşaklar arası kültürel aktarımdaki rolleri, kendi kültürlerini temsil edebilme çalışmaları ve bu amaçlar için yapılan çalışmalar, birbirleri arasındaki kaynaşma ve destek

aktiviteleri ve olumlu olumsuz sonuçları incelenerek, varsa problemlerin çözüm önerileri sunulacaktır.

6. Sınırlılıklar

Eskişehir merkezli il dernekleri, köy dernekleri, göçmen dernekleri, hemşehri dernekleri ve sosyal yardımlaşma dayanışma dernekleri içerisinde, özellikle halk dansları etkinlikleri ve kültürel, sanatsal faaliyetler gerçekleştiren dernekler incelenmiştir. Geleneksel müzik kursları veren dernekler halk dansları faaliyetlerine müzisyen temininde bulunmaktadır. Müzik, ritim ve geleneksel kostüm ile beraber düşünülmesi gereken halk danslar bir bütün olarak değerlendirilmiştir.

"Eskişehir Merkezli Derneklerde Kültürel Süreklilik Bağlamında Halk Danslarının Rolü" adlı yüksek lisans tezi söz konusu derneklerin yapmış olduğu faaliyetler ve planladıkları etkinlikler mercek altına alınarak düzenledikleri kurslar ve bu kurslarda hedeflenen kazanımlar, kursları açma sebepleri, kurslar durdurulmuşsa durdurulma sebepleri, kurslar sonuncundaki faaliyetler, gösteriler, yurt içi ve yurt dışında yapılan etkinliklere katılım amacı ve bu amaç doğrultusunda ki kazanımlar, ayrıca halk dansları kurslarının düzenlendiği çalışma ortamları ve son olarak kursların hangi yaş gruplarına yoğunlaştığı, derneklerin halk dansları alanına kültürel süreklilik bağlamında katkıları, üye profili ve genel yapısı incelenmiştir.

7. Eskişehir'de Halk Dansları ve Dernek Çalışmaları Bibliyografyası

Tezin konusu olan halk dansları ve Eskişehir'deki dernekler ile ilgili en kapsamlı sayılabilecek yayınlar,

Kitaplar;

Baraz, N. (2000). Eskişehir'in Halkbilimsel Değerleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Ekici, M. (2013). Eskişehir İli Halk Kültürü Değerleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Eriş, M. (2014). 81 İlde Şehir ve Kültür Eskişehir, Eskişehir Valiliği Yayınları, Eskişehir.

Ertin, G. (1994). Eskişehir Kentinde Yerleşmenin Evrimi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Koç, A. (2014). Eskişehir'in Somut Olmayan Kültürel Mirası, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

Koçkar, M. T. (1999) Eskişehir Halkbilim Ürünleri, Eğitim Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayınları, Eskişehir.

Say, Y. (2018). Bahar Bayramı Nevruz, Eskişehir Alevi Dernekleri Platformu, Eskişehir.

Turfan, S. (yty). Eskişehir Folkloru, Uğur Matbaası, Eskişehir.

Yy, (2015). Eskişehir yöresi Geleneksel Halk Dansları ve Giysileri, Anadolu Üniversitesi Halkbilim Araştırmaları Merkezi, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 3223, Eskişehir.

Zengin, A. (1986). Eskişehir Halk Oyunları ve Giysileri, Eskişer.

Tezler;

Alptekin, B. (2007). "Günyüzü ve Çevresi Folkloru", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Altın, T. (2014). "Eskişehir İli Sivrihisar İlçesi Folkloru", Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Işık, P. (2012). "Eskişehir (Merkez) Kırım Türküleri Folkloru", Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.

Kırlı E. (2001). "19. Ve 20. Yüzyılda Eskişehir'e Yapılan Göçler", Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir.

Kökel, C. (2004). "Eskişehir İli, Alevi-Bektaşi Köylerindeki İnanç Ritüellerinin Sosyolojik Analizi", Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü Sosyal Bilimler Enstitüsü Strateji Bilimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gebze.

Oral, S. H. (2019). “Kültür Değişmeleri Açısından Türkiye'ye Yerleşen Kırım Tatarları (Eskişehir Ankara Örneği)”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisan Tezi, Isparta.

Makaleler;

Boz, E. Aktaş, G. S. (2015). “Eskişehir İli Kırsalı Etnik Yapı”, *Diyalektolog,* Sayı: 10, ss. 1-34.

Çuha, N. (1999). "Türkiye’de Göç Olgusu ve Eskişehir İl Merkezinde Kurulan Göçmen Mahalleleri.", *Dergi Park*, Sayı. 34, ss. 82-90.

Demirel, M. (2010). "Kırım Savaşından Sonra Eskişehir’e Yerleştirilen Göçmenler" *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 28, ss. 311-319.

Doğru, H. (1989). “XX. Yüzyıla Girerken Eskişehir’de Kaza ve Belediye Yönetimi ile Nüfus Hareketi”, *Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi*, c.2, s1, Eskişehir.

Erşan, M. (2010). “Eskişehir Halkevi ve Halkevi Dergisi”, *Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi*, yıl 6, Sayı: 12.

Güneş, F. (2009). “Kentsel Yoksulluk/Dışlanma (MI), Göç ve İstihdam: Eskişehir’de Belediyelerden Yardım Alan Haneler”, *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, Sayı: 9, ss. 449-471.

Kırlı, S. Engin, K. Önder, S. (2005). “Osmanlı Döneminde Eskişehir’e Göçler”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 6, ss. 129-144.

Şahbaz, H. (2020). “Ülke İçi Göçlerde Eskişehir İlinin Yeri”, *Doğu Coğrafya Dergisi*, Sayı: 25, ss. 107-124.

Tören, E. Konak, N. Nur, G. (2012). “Eskişehir Kültürel Miras Varlıklarının Korunmasında Kamu Kurumlarının Rölü”, *Aksaray Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, cilt 4, Sayı: 2, ss 69-88.

Yazıcı H. Demirel M. (2006). “93 Harbi 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşından Sonra Eskişehir’e Yerleştirilen Göçmenler”, *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 29, ss. 267-278, Erzurum.

1.BÖLÜM

1.1. KENT KÜLTÜRÜ VE DERNEKLEŞME

1.1.1.Kent, Kentleşme, Kentlileşme

Kent sözcüğü Latince "civitas" terimiyle ilk defa Roma İmparatorluğu'nda kullanılmış ve genellikle medeniyetin kökü olarak ifade edilmiştir (Ayan, 1982: 43).

En temel tanımı ile "sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinmelerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşılarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi" olarak kullanılan "kent teriminin" oldukça farklı tanımları vardır (Keleş, 1980: 67, 68).

Tarımsal olmayan, üretimin yapıldığı, tüm üretimin denetlendiği, dağıtımın koordine edildiği, belirli teknolojinin kullanıldığı, nüfusun belli bir büyüklük ve yoğunluğa ulaştığı, heterojenlik ve bütünleşmenin var olduğu bir yerleşme yeridir. Karmaşık bir toplum yapısının, bireysel düzeyde çözümleyecek sorunların üstesinden gelmesine olanak sağladığı ve kendine özgü özelikleri bulunan yerleşim sistemidir (Erkan, 2004: 19-22).

Kent kavramının tanımlanmasında her bilim dalının farklı ölçütleri temel alarak yaptığı tanımlarda sosyal ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak kent kavramı tanımlanması da farklılıklar görülmektedir. Eski dönemlerde kale ve sur, kent kavramını tanımlamada önemli bir ölçüt olarak kullanılmasını belirten Yılmaz ve Çiftçi bugün kent kavramının tanımlanmasında istihdam yapısı, ekonomik etkinlik ve nüfus yoğunluğu gibi farklı ölçütler kullanıldığını vurgulamıştır. Nüfus dikkate alınarak yapılan demografik tanımlarda, Kent bilim dalları ve coğrafya, kenti belli bir nüfus büyüklüğüne erişmiş yerleşkeler olarak tanımlar (Yılmaz, Çitçi, 2011: 254).

Yakut Sencer, kent kavramını tanımlamada çeşitli bilim dallarının farklı ölçütler kullanarak farklı tanımlar yaptıklarını vurgulamıştır. Kendi içinde farklılıklar göstermekle birlik ölçütleri dört ana kümede toplamıştır. En sık başvurulan demografik olan tanımlarda kenti diğer yerleşmelerden ayıran nüfus sınırının 3 binlerden 10 binlere kadar yükseldiğini belirterek Türkiye'de demografik ölçütün giderek arttığını belirtmiştir. Kenti kırsal yerleşmelerden ayırabilmenin diğer yaklaşım olan ekonomik ve

işlevsel yaklaşıma göre nüfusun sayılarının temel bir kıstas olmadığı, işlevlerinin önemli olduğunu, örneğin köyün geçiminin tarımsal üretime dayalı olmasına karşılık, kentin geçimi tarım dışı, ticaret ve endüstri gibi ekonomik uğraşlar olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca toplum bilimcilerin ölçütlerinin de bir nicel büyüklüğü ön görmekle birlikte bir topluluk olarak taşıdığı kendine özgü niteliklere dayandığını vurgulamış ve özellikle yerli toplum bilimcilerin kenti genellikle kır topluluklarından ayrıldığı yönlerle tanımlama yoluna gittiklerini vurgulamıştır. Tüm bu ölçütleri göz önünde bulunduran Sencer, kent kavramını çoğunlukla tarım dışı kesimlerde yoğunlaşmış 10 binin üstünde bir nüfusu bulunan, farklılaşmış ve örgütlü bir fiziksel, toplumsal ve yönetimsel bütünlüğe sahip olan yerleşmeler olarak tanımlamıştır (Sencer, 1979: 4-8).

Kenti, Toplumsal açıdan insanoğlunun tarihsel sürecine tanık olan kent mekânı, olarak tanımlayan Karakaş, "kentler ortaya çıktıktan sonra tarih, büyük ölçüde kentlerde geçen zamana bağlı olarak şekillenmiştir. Dünya tarihi kentlerin ve kentsel yaşamın tarihi olarak kabul edilmektedir. Kentlerde geçen zamanı ete kemiğe büründüren sahne, kent mekânlarıdır. Kent mekânları ise gündelik hayatın üzerinde inşa edildiği ve hafızalara depolanan toplumsallıkları üretmektedir. Bireysel ve toplumsal yaşamın şekillenmesinde ve esaslı değişiminde belirleyici olan toplumsal ilişkiler, tarihsel süreçte bir mekân hafızasına kaydedilerek gerçekleşmiştir. Söz konusu mekânlar ise kent mekânlarıdır. Coğrafi mahalde bir yerleşim alanı olan kent mekânı, diğer mekânlara göre tarihin gördüğü en büyük etkileşim arenasıdır" (Karakaş, 2019: 16,17). Diyerek kentin tarihsel süreçte toplumsal ve bireysel ilişkileri içinde barındıran tarihsel sürece tanık olan mekânlar olarak tanımlamaktadır. "Kent sosyolojisi kentleri; üretim ilişkilerinin ideolojilerinin, toplumsal pratiğin mekâna yansıması ve onu oluşturması, biçimlendirmesi açısından ele alınmaktadır. Mekân gerçekte soyut bir nesne değil, toplumsal bir olgudur; bir insan ürünüdür" (Tolan, 1983: 160).

Kent kavramını tanımlamada her bilim dalının farklı ölçütlere göre tanımlar yapması, kent kavramını karmaşıklaştırmasının temel nedenlerinden olduğunu söylenebilir. Kent kavramını algılama ve tanımlamadaki güçlükten bahseden Yahyagil, Genel olarak "kent" tanımındaki güçlüğü, başlangıç noktası olarak coğrafi, fiziksel, ekonomik veya sosyal faktörleri ele almakla ilgili olduğunu belirtmiştir. Demografik açıdan kent tanımını, DPT'ye göre en az kent nüfusu yirmi bin kişi olarak kabul

edilirken, Köy Kanunu, İmar Kanunu ve Devlet istatistik Enstitüsü bu rakamları iki bin ve on bin kişi olarak belirttiğini söylemiştir. Demografik açıdan rakamların ülkelere göre de değişimler gösterdiği bilinen kent kavramını sosyolojik açıdan, geleneksel ekonomik faaliyetler dışında yoğunlaşılan, iş dallarında büyük farklılaşmalara bağlı olarak meslekleşmenin arttığı, aşırı bir örgütlenme ve yapılanmanın olduğu ve büyük nüfus birikimlerini barındıran yerleşim alanları olarak tanımlamaktadır (Yahyagil, 1998: 105).

Kent tanımlaması üzerine yapılan inceleme sonucunda kent kavramının hangi bilim dalı üzerinden yapılmış bir tanım olduğuna dikkat etmek gerekmektedir. Tarımsal faaliyetlerden uzak tutulan kent tanımında özellikle kentlerde ticari amaçlı yapılan tarım faaliyetleri olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla tarımsal alan ve kent sınırları birbirine geçmiş durumdadır. Nüfusa göre yapılan tanımlara bakıldığında Türkiye'de birçok ilçenin illerden büyük nüfusa sahip olduğu bilinmektedir. Mevcut koşullarda ekonomik ve siyasi göçlerin faal olarak yaşandığı günümüzden kent kavramı değerlendirilirken bilim dalının konu aldığı ölçütleri gözden kaçırmamak gerekmektedir. İnsanoğlunun doğumunda ait olduğu ilk topluluk olan aile bir sosyal sınıflandırmaya dâhildir. Bu sınıf günümüzde köy, kasaba, ilçe ve il olmak üzere tanımlanabilir. Bu sosyal topluluklar kentleşmenin temelini oluştururlar.

Kentleşmenin en temel anlamı ile bir yerden başka bir yere nüfus hareketliliği, göç ile insanların kentle bütünleşmesinin başlangıcını sağlayan bir kavram olduğunu söyleyebiliriz. Kentleşme; kentin bir ya da daha çok yöndeki değişmesi olarak belirlenmelidir. Kentleşme kentten farklı olarak devam eden bir süreci ifade etmektedir (Erkan, 2004: 23).

Kentleşmeyi, işleyişleşmeye ve ekonomik gelişmeye koşut olarak kent sayısının artması ve kentlerin büyümesi sonucunu doğuran, toplumda artan oranda örgütleşmeye, uzmanlaşmaya ve insanlar arası ilişkilerde kentlere özgü değişikliklere yol açan nüfus birikimi süreci olarak tanımlayan Keleş, kentleşme ve kentlileşmenin birbirine karıştırıldığına dikkat çekerek Kentlileşmeyi, kentleşme akımı sonucunda, toplumsal değişmenin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde, değer yargılarında, tinsel ve özdeksel yaşam biçimlerinde değişiklikler yaratması sürecini olarak tanımlamıştır (Keleş, 1980: 70-71).

Kentleşme, sadece bireylerin bir yerden başka bir yere göç etmesi sonucu ortaya çıkan bir nüfus hareketliliği olmadığı gibi, toplumların bu nüfus hareketliliği ile birlikte ekonomik ve toplumsal yapıdaki değişimlerinin başlangıcı olduğu söylenebilir. "Toplumun ekonomik ve toplumsal yapısında meydana gelen köklü değişimin yaşandığı bir olgudur" (Gökçe, 1993: 1). Toplumların çeşitli nedenlerden dolayı yaşam koşullarını iyileştirmek üzere göç etmesine neden olan, sosyal ve ekonomik yapısının değişime uğraması sonucunu doğuran kentleşme nüfus hareketliliği ile birlikte toplum üzerindeki sosyal ve ekonomik değişim süreci olarak görülebilir. Bu sürecin devamı bireylerin yeni yaşam alanlarındaki kentlileşme yani uyum ve bütünleşmedir.

Kentlileşme, temelde insanların kentle bütünleşmesini ifade eder. Bütünleşme kavramı genelde, bir nüfus grubunun daha büyük bir nüfus grubuyla kaynaşması anlamına gelir. Kentlileşme, kentleşme akımı sonucunda toplumsal değişmenin insanların davranışlarında ve ilişkilerinde değer yargılarında maddi ve manevi yaşam biçimlerinde değişiklikler ortaya çıkarması sürecidir (Es, Ateş, 2010: 214, 215). Kentleşme sürecinin insanlar üzerinde hem toplumsal aynı zamanda sosyal, ekonomik, kültürel ve psikolojik değişimlere neden olması dolayısıyla kentlileşme problemleri ve uyum süreçleri doğurmuştur. Kentlileşmenin en temel sorunlarından bir tanesi olan uyum kentlileşmenin en belirgin özelliklerinden biri olduğu ve aynı zamanda kentlileşme, kentleşme sürecinden sonra değişen sosyal ve ekonomik yapıya uyum ve bütünleşme süreci olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kentleşmenin belki de en belirgin özelliği toplumsal ve kültürel değişme süreci olmasıdır. Türkiye'deki kentleşme olgusu, ülkenin toplumsal, siyasal, kültürel ve ekonomik yapısını, değer ve normlarını değiştiren ve biçimlendiren temel öğelerden biri olmuştur. Kentleşmeyle birlikte yeni bir sosyalleşme ve siyasallaşma süreci başlamıştır. Bu nedenle kentleşme, yalnız, tarımdaki değişmelerin ve sanayileşmenin bir sonucu değil, toplumsal değişme sürecinin de bir göstergesi olmuştur. Türkiye'de kentleşme olgusu (unsuru) birçok gelişmiş ülkelerden farklılık gösterir. Gelişmiş ülkelerde sanayileşme ile başlayan ya da sanayileşmeyle paralel gelişen kentleşme görülürken, Türkiye'de tarımın makineleşmesi sonucu kırdan kente göç hareketlerin yaşanması, kentleşme olgusunun başlangıç özelliği haline gelmiştir (Yılmaz, Çiftçi, 2011: 253-255). Göç'ün doğurduğu kentleşme ve devamında kentlileşme süreci, kırdan kente veya kentten kente, ülkemizde yaygın olarak görülen toplumsal bir olgudur. İnsanoğlunun

doğasında bulunan yeni yerleşim yerine alışma ve uyumu, yabancılık çekme gibi nedenler aslında kentlileşme sürecinde tüm toplumların yaşadığı bir süreçtir. Bugün çeşitli nedenlerden dolayı oturduğumuz mahalleyi değiştirmek zorunda kalmak bile bir takım sosyal ve psikolojik uyum zorlukları getirebilmektedir. Göçler ile birlikte kentleşmenin hız kazandığı günümüzde kırdan kente, kentten kente göçün daha çok ivme kazanması gelişen teknoloji ve gelişen sanayileşme özellikle sanayi alanında daha çok gelişmiş kentlere yoğunluk görülmektedir. Kentleşmenin ilk başta demografik bir olay olduğunu söylemek doğru olacaktır. Kentlerin nüfusu özellikle göçler ile arttığı görülmektedir. Bu durum kentlerin çekici özelliklerinin bir nedeni olarak karşımıza çıkmakta ve buda kentlerde toplumsal, ekonomik değişmeyi beraberinde getirmektedir. Toplumsal değişmeyle birlikte daha çok örgütlenme ve bütünleşme ihtiyaç duyularak karmaşıklığın daha planlı hale gelmesini sağlamak üzere yönetimsel örgütlenmeyi beraberinde getirmiştir.

Toplumsal değişme ve yeni biçimlenme sürecini çözümlemede, bireyler sosyal ve kültürel ortamları ve bu sosyal ortamlardaki uyumu çözümleme bağlamında birlik beraberlik toplumsal dayanışma ve yardımlaşmayı ve sosyalleşmeyi sağlayan kurum ve kuruluşlarla bağlar oluştururlar bunlardan biriside dernekler, hemşehri dernekleridir. Kentleşme ve kentlileşme sürecinde göç temel bir olgu olmuştur. Yüzyıllardır göç olgusu her toplumda çeşitli nedenler doğrultusunda sosyal-kültürel, siyasi, coğrafi, ekonomik, sanayileşme, nüfus artışı ve eğitim gibi pek çok nedenden dolayı gerek ülke içi gerek ülke dışına isteyerek veya mecbur kalarak gerçekleşmiştir. Birbirinden farklı bilim dallarının alanını kapsaması nedeni ile göç kavramının tanımlarken birkaç farklı tanım üzerinde değerlendirmek doğru olacaktır.

1.1.**2. Göç**

Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlüğündeki tanımına göre göç; ekonomik, toplumsal veya siyasi sebeplerle bireyler ile toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi, taşınma, hicret, muhaceret olarak tanımlanmaktadır (URL-6).

İnan Özer'e göre (2004: 11) göç, "coğrafi mekân değiştirme sürecini sosyal ekonomik, kültürel ve siyasi boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleridir. Göçler, iç göçler (internalmigration) ve dış göçler (externalmigration)

olmak üzere iki şekilde gerçekleşmektedir. İç göçler ülke içerisinde yerleşim birimleri arasında sürekli yerleşmek amacıyla yapılan yer değiştirmelerdir. Bir başka değişle, iç göç belli bir zaman dilimi içinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların kendi iradeleriyle yaşam yerlerini söz konusu yerleşme alanının dışına taşıyanların miktarı olarak tanımlanmaktadır. Dış göçler ise, uzun süre kalmak, çalışmak ve yerleşmek için bir ülkeden diğerine yapılan nüfus hareketleridir. Göç akım yönleri, kırdan kente, kentten kente, kentten kıra olabilmektedir. Türkiye'de iç göçler yoğunlukla kırdan kente ve kentten kente doğru olmaktadır."

Bir başka tanıma göre göç; çok çeşitli, çok nedenli ve çok sonuçlu olan göç hareketleri insanlık tarihi kadar eski olan kalıcı yer (coğrafi) değişiklikleridir. Toplumsal ve ekonomik değişim süreçlerinin hem bir sonucu hem de bir nedeni olarak da değerlendirebileceğimiz göç her şeyden önce kendi özgüllüğü olan bir süreçtir (Koyuncu, 2015: 11).

Diğer bir tanıma göre ise göç, toplumsal bir olgudur. Bu belirlemenin sosyolojik dildeki karşılığı bu olgunun başlangıcı ve sonu konusunda kesin belirlemeler yapılamayacak sürece ait olgudur. Edebi ve fantastik bir dil ile söylenecek olursa göç insanın tabiatında vardır. Keşfetmek ve merak duygusu yalnızca bilinmeyenin zihnen aydınlanması değil, mevcut olanı daha iyiye götürme konusunda somut/sosyal işlev ve amaçlara sahiptir. Bu itibarla daha iyi ve daha güzelin araştırılması mevcut koşulların zımnen yadsıması anlamına gelir. Daha iyi bir yaşam kalitesi ise her şeyin yolunda gittiği durumlarda da insanın bulunduğu yerlerden farklı mekânlara, bağlamlara ve ilişkilere açılması anlamına gelir (Doğan, 2018: 123).

Tanımlarda bakıldığında bir yerden farklı bir yere yer değiştirmek olarak söyleyeceğimiz göç olgusu mekân değişikliği ile insanoğlunun yeni mekâna uyum süreci gibi birçok sorunu da beraberinde getirdiği görülmektedir.

Göç kavramı insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. İnsanoğlu geçmişten günümüze süregelen iç göç veya dış göçlerde, isteyerek veya mecbur kalarak, siyasi, ekonomik, coğrafik, sosyo-kültürel, sanayileşme ve eğitim gibi çeşitli nedenlerden bulunduğu yerleşim yerindeki yetersizlikler ve benzeri sonuçlar doğrultusundan bir yerden başka bir yere yer değiştirme eğiliminde bulunmuştur. Göç ile birlikte kentlileşme bağlamında, birtakım sorunlar ile karşı karşıya kalan bireyler, gittikleri

yerdeki sosyal ve kültürel farklılıklar, kendi sosyal ve kültürel ortamlarından çoğu zaman değişkenlik göstermiş ve bu farklılıklardan dolayı yeni yerleşim yerindeki hayata uyum sürecine girmişler ve bu uyum sürecinde çok çeşitli problemler ile karşılaşmışlardır.

Sosyolojik ve psikolojik yönleri ile toplumsal alandaki yansımaları sonucu kişinin bireysel yaşamındaki etkileri üzerinde göç (yer değiştirme) olgusundan en çok etkilenen ve uyum sürecinin baş aktörü olan hiç şüphesiz insan olmuştur. Farklı kültürlerden gelen bireylerin etkileşimi, ortaya çıkan kültürel uyum sorunlarını beraberinde getirebilmektedir (Akıncı, Nergiz, Gedik, 2015: 67-68).Bunun başlıca nedeni göç eden nüfusun kökenini oluşturan başta kırsal çevre olmak üzere geleneksel çevreyle kent arasındaki köklü yapı farklılığıdır (Sencer, 1979: 261-262). Birbirlerinde farklı kültürel geçmişe sahip insanlar göç ile birlikte uyum sorunlarına çözüm bulma noktasında birçok kültürel değişim ve paylaşıma girmektedirler. Kendi yaşadıkları gelenek, görenek, adetleri ile yeni yaşam yerlerindeki normlar arasında bir uçurum olması durumda uyum süreçleri de en az bu uçurum kadar büyük olmaktadır. Özellikle kır toplumlarının büyük kentlere göçü toplumsal değişmenin başlangıç nedenlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

1.1.3. Eskişehir Kenti Göç Tarihi

Eskişehir, İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya Bölümü'nde yer almaktadır. Kuzeyinde Bolu ve Ankara, doğusunda Ankara, güneydoğusunda Konya, güneyinde Afyonkarahisar, batısında Kütahya ve kuzeybatısında Bilecik illeri bulunmaktadır. İlde, Alpu, Beylikova, Çifteler, Günyüzü, Han, İnönü, Mahmudiye, Mihalgazi, Mihalıççık, Odunpazarı, Sarıcakaya, Seyitgazi, Sivrihisar ve Tepebaşı olmak üzere toplam 14 ilçe bulunmaktadır.

"İç Anadolu bölgesinin kuzeybatısındaki Eskişehir ovasının güney kenarında ve Sarusu-Porsuk vadisinin ortasında yer alan kente 1877 yılından sonra gelmeye başlayan göçmenlerin çoğunluğunu daha önce Kırım ve Kafkasya'dan Rumeli'ye göç eden ve oraya yerleştirilen göçmenlerle, Rumeli'yi terk etmeye zorlanan diğer Türkler oluşturmuştur" (Çuha, 1999: 84).

Osmanlı-Rus Savaşı sonrası büyük ölçüde göç alan Eskişehir bu göçler ile beraber kültürel yapısında da değişiklikler yaşamıştır. "Eskişehir'e dışarıdan göç eden

ilk göçmenler, Ruslar tarafından zulme uğramış bu nedenle kaçan Çerkez ve Abazalardır. Bunlar tahminlere göre 1860'lı yıllarda Eskişehir'e gelmişlerdir. Aynı yıllarda yine Rus zulmünden kaçarak Kırım'dan gelen Tatarların ikameti için Eskişehir'de 8-10 kadar köy kurulmuştur. 1877-78 Rus Savaşı'ndan sonra göç hareketinin daha çok hızlandığı görülür. Bu yıllarda Kafkaslardan Çerkezler, Kırım'dan Tatarlar ve Balkanlardan Muhacirler gelmeye başlamışlardır. Kafkasya ve Kırım'dan yapılan göçler yüzyılın sonunda sona erse bile Balkanlardan yapılan göçler 1912 Balkan Savaşlarının sonuna kadar sürmüştür. 1950-51 Balkan göçlerinde Eskişehir'de yeni köyler açılmamış, gelenler var olan köylere yerleştirilmiştir. Göçler Eskişehir'in kırsalının yanı sıra şehir merkezine de ciddi anlamda gerçekleşmiştir (Tunçbilek, 1954: 189).

1860 yılından itibaren, şehrin görünümü yavaş yavaş değişmeye başladı. Bu değişimdeki başlıca etkenlerden ilki buraya yerleşen göçmenlerdendir. 1894 yılında işletmeye açılan Berlin-Bağdat Demiryolunun Eskişehir'den geçmesidir. Demiryolu inşa edildikten sonra önem kazanan Eskişehir, şaşılacak şekilde canlanmış, hızla yeni yerleşim alanları ortaya çıkmıştır. Eskişehir'i başkent İstanbul'a direkt olarak bağlayan demiryolu, kentin ticari fonksiyonunu da yeniden yapılandırmıştır. İstasyonun kent içinde yer alması, çevre köylerden gelen ürünün Eskişehir'de toplanmasını sağlamış ve bu biçimde kır ile kent arasında başlayan ilişki, ekonomik kalkınmayla birlikte şehrin görünümünü değiştirmiştir. Asırlarca çeşitli milletlerin yaşadığı şehirde 1860 yılı itibariyle değişim süreci başladı. Bunun ilk sebebi kuşkusuz bölgeye yerleşen göçmenler, diğer önemli sebebi ise işletmeye açılan Berlin-Bağdat Demiryolunun Eskişehir'den geçmesidir. Göçmenler ekonomik ve kültürel hayata katkı sağlayarak Eskişehir'in kültürel çeşitliliğinin bir parçasını oluşturdu (Önder, Kırlı, 2005: 130).

Eskişehir'e yapılan iç göçlere, "II. Mahmut'un 1843 tarihinde bir kanun çıkarmış, çıkardığı bu kanun ile Anadolu Eyaleti'nde bulunan göçebe vergi haneleri toprak verilmesi ve eyaletin çeşitli sancaklarına iskân edilmeleri sağlanmıştır. Bu sırada göçebeler, Eskişehir Köylerine de yerleştirilmiş, Osmanlı Devletinin 52 kuruluşunda önemli rol oynayan Kayı Boyunun Karakeçili Aşireti de Hüdavendigar Vilayetinde iskân edilmiştir. Karakeçili Yörükleri Eskişehir, Kütahya, Emet, Tavşanlı, Banaz, Afyon, Karahisar, Aziziye, Sandıklı, Yenişehir, Söğüt, Bilecik, İnegöl, Domaniç, Bursa, Gemlik, Nazilli, Salihli dolaylarına yerleştirildiler. Eskişehir kazasında 15 köyde 409

hane, 2193 nüfus, Seyitgazi nahiyesinde 18 köyde 462 hane, 2899 nüfus toprak verilerek yerleştirildi. Karakeçili Yörüklerinin iskânı 1868'e kadar devam etti. Genellikle eski köylere yerleştirilmişler, yeni köyler kurulmamıştır" (Doğru, 1989: 210).

1990'lı yıllar itibariyle Eskişehir kırsalının etnik yapısı şöyledir: Yerli köyler 283, göçmen köyleri 117, yerli halk ile göçmenlerin karışık olduğu köyler 20'dir. 1877-1916 yılları arasında Balkan ülkelerinden (Bulgaristan, Yunanistan, Romanya ve Yugoslavya) gelmiş olan göçmenler 73 köy oluşturmuşlardır. Kırım Kazan ve Kuzey Romanya'dan gelen göçmenlerin oluşturdukları köyler 29 kadardır. Kafkas göçmenlerinin kurduğu köy sayısı ise 16'dır. 1990'lı yıllarda Eskişehir'in göç aldığı iller arasına ağırlıklı olarak Erzurum, Diyarbakır, Malatya, Kocaeli ve Balıkesir illeri dâhil olmuştur ayrıca ülke dışından Eskişehir'e yapılan göçlerin tamamına yakını Bulgaristan'dan gerçekleşmiştir (Boz, Aktaş, 2015:3).

Eskişehir, günümüzde sanayi ve ekonominin gelişmesi ile hâlen göç alan illerdendir. Anadolu Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi üniversitesi, Eskişehir Teknik Üniversitesinin ilde olması eğitim için gelenlerin sayısını arttırmaktadır

1.1.3. Kimlik

Tüm toplumlarda bireyler göç etmiş olduğu yerlerde aidiyet hissetmesi ve uyum sağlaması için öncelikle kendi sosyal çevresinden başlayarak toplumdaki konumunu yerinin muhatap olduğu sosyal çevresi tarafından benimsenmesini isterler ve o toplumda kendine ait bir yer bulmaya çalışırlar. İnsanoğlunun doğasında bulunan bu davranış insanların sosyal bir canlı olarak birtakım gruplaşmalar, bütünleşmeler çeşitli sosyal gruplara dâhil olma, en yakın çevresinden başlayarak tüm çevresinde yerini bilmek ve konumlandırmak üzere birçok etkinlik ve davranış içinde bulunurlar.

Grup olarak yaşamak insanın doğasında vardır. Davranış bilimlerinin araştırmaları bu nitelendirmeyi doğruladı. Grup oluşturma güdüsü insanın temel özelliklerinden: grup oluşturmaya yönelik tutumlar ve eylemler, insanın temelinde var olan davranış biçimleridir (Assmann, 2018: 148).

İnsanların temel özelliklerinde olan grup oluşturma güdüsü, göç etmiş olduğu yeni yaşam alanında da kişinin temel gereksinimlerinden olmuş ve gittiği yerde kendisini yeni mekânlarda çeşitli gruplar içerisine dâhil olma eğilimine girmişlerdir. Bu

davranış biçimi insanların sosyal ortamlarının her alanında karşısına çıkmakta, göç ile birlikte kendi öz kültürünü gelenek görenek, yaşayış biçimi ve birçok sosyal normunu kentleşme sürecinde, bulunmuş olduğu yeni mekânlar ve sosyal ortamlarında karşılaştırmış, bocalama, yabancılık çekme ve uyum süreçlerine maruz kalmıştırlar.

Kültürler arası iletişim sürecinde ve başkalarıyla etkileşim durumlarında insanlar kendi kültürel kimliklerini karşılaştırır, yargılar, tartışır, tasdik eder ve yeniden oluşturur. Kültürel kimlik tartışması kuramına göre, insanlar, farklı kültürden bireylerle etkileşim sürecinde sahip oldukları kalıp düşünceleri, onlar hakkındaki görüşlerini, kendi sosyal normlarını, duygularını, etkinliklerini ve kültürden kültüre değişen, söz gelişi zamanın anlamını tartışır. Kültürel kimlik, anlamların yorumlanmasını etkiler. Bir kişi kendini bir kültürle özdeşleştirdiğinde, yani kendini o kültürün mensubu sayarak kültürel kimliğini o gruba göre tanımladığın da o kültürün sembol ve inanç sistemlerini anlar ve grubun diğer üyeleriyle birlikte ve etkin bir grup üyesi olarak uygun davranışlar göstermeye başlar (Kartarı, 2014: 137). Bu davranış kentleşme sürecinde toplumsal değişmenin başlangıcı olarak gösterilebilir. Aynı zamanda bireylerin birbirleri arasında kurduğu etkileşimin yoğunluğu bireyler arası ilişkilerin daha iyi anlaşılması ve yorumlanması için oldukça önemlidir. Kartarı bireyler arası etkileşimin yoğunluğu ve bağlama göre kültürel kimliğin daha anlaşılır biçimde şekilleneceği ve aynı zamanda kültürel kimliğin dinamik, bir yapıya sahip olduğu etkileşim halinde yeniden şekillenebileceğini vurgulamıştır.

Bireylerin kültürlerarası karşılaşma durumlarında başarılı bir etkileşim tarafların kendi gruplarında edindikleri anlam ve normların birlikte tartışılması konusunda anlaşma sağlanması durumunda gerçekleşir. Normların, değerlerin, anlamların karşılıklı olarak tartışılması konusunda anlaşma sağlandığı anda sürece katılan bireylerin kültürel kimlikleri olumlu yönde daha çok ortaya çıkar. Bu tartışma sırasında kültürel kimlikler arasındaki benzerlikler ve kuralların, normların, duyguların ve sembollerin yorumlanmasındaki farklılıklar daha açık olarak belirlenebilir. Kültürel kimlik dinamiktir ve etkileşim sürecinde yeniden oluşturulur. Bununla birlikte nesilden nesile ya da kültür grubunun üyeleri tarafından yeni katılanlara aktarılır. Kültürlerarası karşılaşmalarda genellikle tarafların belirli kültürel kimlikleri tartışmaya açılır. Bireyin hangi kimliklerinin iletişim sürecine etki edeceği iletişim durumuna yani bağlama bağlıdır (Kartarı, 2014: 137).

Birey bir kültüre aittir. Doğal olarak kültürleşmesi içinde bulunduğu toplumun kültürel gelişimi ile doğru orantılıdır. Birey kendi kültürel kimliği dışında toplumun ona sunduğu toplumsal kimlik içerisinde yer tutar.

"Toplumsal Kimlik" olarak adlandırılan sosyal aidiyet bilinci, ortak bir dilin konuşulması ya da daha genel bir ifade ile ortak bir simgesel sisteminin kullanımı ile ulaşılan ortak bilgi ve belleğe katılıma dayanır. Burada önemli olan kelimeler, cümleler ve metinler değil, gelenekler, danslar, örnekler, işlemeler, yeme ve içme, anıtlar, resimler, coğrafyalar, yol ve sınır işaretleridir. Ortaklığı belli eden her şey gösterge olabilir. Simgelerle gösterilen bu ortaklığın tamamını "kültür" daha doğrusu "kültürel sistem" olarak adlandırmak istiyoruz. Kültürel sistem, ortak kimliğin dayandığı ve kuşaklar boyunca sürdürüldüğü araçtır. İnsan gruplaşmaları, biyolojik değil simgesel temellendirmeleri ve gereklilikleri nedeniyle muazzam farklılıklar gösterir. İnsan birkaç yüz kişiden bin kişiye kadar varan kabilelerden milyon ya da milyar nüfuslu devletlere kadar, çok farklı çevrelerdeki *"ortaklıklarda"* yaşama sahip olduğu gibi, aileden, parti ve meslek grubu ya da dini grup ve ulusa kadar çeşitli ve farklı gruplara aynı zamanda dâhil olabilir (Assmann, 2018: 149).

Assmann'ın toplumsal kimlik tanımlamasındaki "sosyal aidiyet bilincinde vermiş olduğu örneklerde önemli olan kelimeler, cümleler, metinler değil, gelenekler, danslar, örnekler, işlemeler, yeme, içme, anıtlar, resimler, coğrafyalar, yol ve sınır işaretleridir. Ortaklığı belli eden her şey gösterge olabilir". Bu bağlamda insanlar göç ile birlikte yaşamış olduğu kentleşme, kentlileşme süreçlerinde yeni sosyal ortamlarında konumuz olan dernekler, hemşehri dernekleri ve benzeri gruplara dâhil olması ve bu gruplar ile birçok alanda karşılıklı olarak paylaşımlarda bulunmaları onların sosyal aidiyet bilincinin bir nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda insanların kültürler arası etkileşime girdiği toplumda azınlık kalması hâkim kültürün etkisinin baskınlığı daha çok görülür ve azınlık kültürü daha çok etkiler.

Etnik gruplar daha büyük bir etnopolitik yapıda birleştiklerinde ya da göç, geçiş veya fetih yoluyla bir başka etnopolitik yapıya katılmak zorunda kaldıklarında kültürler arası uyum sorunu ortaya çıkar. Hâkim kültür hâkim etnik grubun kültürü kültür ötesi bir geçerlilik kazanır ve etkisi altına aldığı kültürleri marjinalleştirerek üst kültüre dönüşür. Eski yüksek kültürlerin ortaya çıkışı, her yerde, topluluklarının "doğal"

büyüklüğünü çok aşan politik örgütlenme biçimlerinin yaratılması ile aynı zamana denk düşer (Assmann, 2018: 154).

İnsanlar göç yolu ile veya herhangi bir sebepten farklı bir topluluğun içine girebilirler, bu yeni topluluk içinde yaşamak bir uyum sorunu ortaya çıkarabilir. Dâhil olduğu toplumdaki üst kültüre alışma ve uyum süreci, kendi kültürünü yaşama ve yaşatma arasında gidip gelirler. Bu sorun göç eden topluluğun göç ettiği yerde birliktelikler oluşturmasına nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu birliktelikler konumuz olan derneklerin, hemşehri derneklerinin oluşumunda önemli yer tutar. Yaşadığı topluma uyum sürecini ve geldiği kültürden kopmamasına önemli ölçüde katkı sağlar. Adapte olmaya çalıştığı üst kültüre adaptasyon sürecinde bu birliktelikler bir köprü oluşturur. Aynı zamanda bu durum kimliksel bir tanım karmaşasını da beraberinde getirir. Gelmiş olduğu toplumun kimlik tanımı ile yeni girmiş olduğu toplumda yeni bir kimlik tanımı ile karşılaşır, çözümlemede etkileşim bağlamına göre daha kolay adapte olur ve uyum sağlarlar.

Bilgin'e göre kimlik kavramı, "psikolojik düzeyde, bir kişinin kendini o kişi olarak tanımlaması olarak nitelendirilebilir. Burada kimlik, kendimiz hakkında sahip olduğumuz çeşitli temsilleri (görüşler, tanımlar, imajlar, bilgiler, vs.) kapsamaktadır. Dolayısıyla kimlik insanın kendini kavrayışının bir ifadesidir. Kendinin bilincine varmak, belirli bir anda aniden ortaya çıkan veya miras alınan değişmez bir kavrayış değil, insanın gelişim süreci boyunca diğerleriyle etkileşim içinde öğrenilen, geliştirilen bir kavrayıştır." (Bilgin, 2007: 78). Kimliklenme sürecinin bireylerin ilk başta "ben kimim" sorusuyla kendisini tanıması özüyle başlayan ve sonradan yaşadığı toplumun sosyal ve kültürel etkileriyle şekillenen bir kavram olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Kimliğin iki temel bileşeni vardır: Bunlardan ilki tanımlama ve tanınma, ikincisi ise aidiyettir. Kendini tanımlama ve toplum içinde belli bir sıfatla, toplumsal olarak tanınma hem insana özgüdür hem de bir insani ihtiyaçtır. Kimlik, kaba bir tanımla, kısaca, kişilerin ve çeşitli büyüklük ve nitelikteki toplumsal grupların "kimsiniz, kimlerdensiniz?" sorusuna verdikleri cevaplardır (Emiroğlu, Aydın, 469-471). Kimsiniz, kimlerdensiniz sorusunu verilen cevapta bireyler kimliğinin toplumsal yönüne yönlendirilmektedir. Bireyler kendi kimliğini tanımlamada kendi düşüncesinde ki

kimliği aslında kendine özgü özellikleri, kişisel kimliğidir. Fakat başka birinin sorduğu sen kimsin, kimlerdensin sorusu daha çok kimliğin, toplumsal yönüdür. İçinde bulunduğu toplumda ki tanınma şekli daha çok kimliğin toplumsal yönüdür. O toplum içerisinde ki aidiyet hissidir. Aynı zamanda o toplum tarafından kabullenildiği şeklidir.

Kimlik hem tümüyle toplumsal hem de benzersiz biçimde kişiseldir; değişen derecelerde kişinin kendisi tarafından tesahüp edilen veya başkaları tarafından atfedilen göndermelerden kaynaklanır. "Bunlar kimler?" ya da "bunlar kimlerden?" soruları soruldukça herhangi bir tür grubun kolektif kimliğine gönderme yapılmaktadır. Kimliğin toplumsal yönü, onun olmazsa olmaz boyutudur. Bu nedenle kimliği, bireyin toplumsal olarak inşa edilmiş tanımlanışı olarak anlayabiliriz (Emiroğlu, Aydın, 469-471).

Temel anlamda kimlik, bireyi diğerine, diğerlerine karşı tanıtmakta kullanılan soyut ve somut tüm özellikler olarak düşünülebilir. Başka bir deyişle kişinin, dışsal çevreye karşı kendisini nasıl açıkladığı-kendine özgü ayırt edici nitelikleri başkalarına nasıl tanıttığı ya da başkaları tarafından nasıl algılandığıdır. Kimliğin diğer bir tanımlayıcı özelliği ise toplumsallığıdır. Bireyin, bir topluluğa ya da gruba kendisi dışında aitlik hissiyle bağlı olmasıdır. Kimliğin, sosyal-kültürel boyutunu oluşturan aidiyet duygusu, kişinin sosyalleşme ya da kültürlenme sürecinin bir gereği olarak diğer kişiler ile ortak inanış ve değerler etrafında bir araya gelmesidir. Bu anlamda davranışlar, bilişsel öğeler, duygu ve düşünceler kimliğin oluşumuna önemli katkı sağlar. Kültürel kimlik, bireyin farklı kültüre sahip topluluklarla ilişkisi sonucu ortaya çıkar. Böylece birey, hem kendi algı dünyasını hem de öteki olarak kabul ettiği topluluğun kültürel öğelerini ben ve öteki karşıtlığı içinde tanımlayarak kendini konumlandırır ve bu durumu bir tür belirteç ya da ayraç olarak kabul eder (Nar, 2019: 73-74). Konumuz yakından ilgilendiren kültürel kimlik bireylerin özellikle göç gibi nüfus hareketliliğini yaşayan topluluklar kültürel kimlik bağlamında bireylerin yeni yaşam yerinde kendi kültürel özellikleri ile içine girmiş olduğu toplumun kültürel özellikleri içerisinde yerini bulmaya çalışır ve konumlandırmaya gerek duyar.

Etnik kimlik, ferdin içinde yaşadığı toplumdaki yaygın unsurlardan farklı olarak, bir kültürel sistemin yapı özelliklerini, nitelik itibariyle tanımasıyla ortaya çıkan bir kimlik türüdür. Etnik özellikler, kültürel uyum sağlanamadığı, toplum yapılarında

görülebilecek potansiyel bir sosyal tabakalaşma unsurudur. Etnik kimlikle ilgilenen araştırmacılar teorik yapıyı oluşturmada ve geliştirmede sosyoloji, psikoloji ve antropolojiden yararlanırlar ve etnik kimliği üç ayrı perspektiften ele alırlar.

Sosyal kimlik teorisine göre; bireyin düşüncesi, görüşü, kendisini bir üyesi, kabul ettiği, dâhil olduğu sosyal grupta oluşur. Birey, içinde bulunduğu sosyal grubun üyesi olarak grubun değerlerine sahip çıkmayı tercih eder ya da etmez. Böylece, birey kendini ait hissettiği etnik grupla kimliklenmeye karar verir.

Ego, kimlik perspektifinde; kendine saygı önem taşır. Birey, etnik kimliğini ancak etnisitesini araştırıp, özümsedikten sonra kendini güvenli ve özsaygısını kazanarak etnik kimliğini elde eder.

Kültürleşme (Acculturation), perspektifinde; karşılıklı kültürlerin birbirinden etkilenmesi temeline dayanır. Araştırmacılar, etnik kimliğin kültürel etkileşim kültürleşme ile değiştiği kanaatine varmışlardır. Bu perspektif, kendi etnik grubunun değerlerini koruma ve sürdürmesi esnasında, başka kültürel akımlarla etkileşime giren bireylerin ne derecede bu yeni kültüre adapte olduğunu sorgular (Şengüler, 2009: 47).

Kültürleşme kavramı; kültürlenmenin tersi olan bir süreçtir. Kültürlenme insanoğlunun kendi kültüründen öğrendiklerinin tümü olduğu halde; kültürleşme insanın başka toplumlardan öğrendikleri ve ya bir toplumun diğerinden aldığı, edindiği öğeler ve farklı toplumların karşılıklı olarak birbirinden etkilenmesidir (Güvenç, 2011: 164).

Tanımdan anlaşıldığı gibi kültürlenme; insanoğlunun kendi kültüründen öğrendikleri, kültürleşme ise farklı toplumdan öğrendiklerinin tümüdür. Göç eden toplumların kırdan kente kentten kente yapmış oldukları yer değişikliği ile kentlileşme süreçlerinde kültürleşme süreçlerine girmektedirler. Kırdan kente veya kentten kente göçlerde gitmiş olduğu kentteki hâkim kültürün etkisi altında kalarak kültürleşme sürecini yaşamaktadırlar. Toplum bireysel anlamda üyeleri sosyal davranışın kabul görmüş normlarını kültürlenme (enkültürasyon) süreci yoluyla öğrenirler. Dille ifade edilen fikirler, duygular ve arzular iletişim yoluyla aktarılır. Sonuçta kültür bütünleştirilir zira kültür tüm yönleri bir araya getirilmiş bir bütün olarak işlev görür (Haviland, 2002: 89, 90).

Kültürlenme, belli bir toplumda, o toplumun farklı kesimlerinden gelen ve o kesimlere özgü farklı tutum, davranış, değer ve yaşam biçimi özelliklerine sahip grupların, yeni bir toplumsal çevreye girmeleri durumunda daha önce sahip oldukları özelliklere benzemeyen ama yeni girdikleri toplumsal çevreye de ait olmayan, ancak o toplumsal çevreye uyumlarını kolaylaştıran yeni kültürel tutum, davranış, değer ya da yaşam biçimi öğeleri yaratmaları olarak tanımlamaktadır (Emiroğlu, Aydın, 2003: 537).

Kültürlenme, kültürleşme bağlamında tezin konusunu yakından ilgilendiren bireylerin bir başka kültüre uyum süreçlerini daha iyi anlayabilmek için *"kültür"* kavramını incelemek, çalışmanın iyi bir temel oluşturması açısından doğru olacaktır.

1.1.4. Kültür

Kültür kavramı yapılan araştırmalarda kavramı tanımlayan bilim dalının kendi alanı ve kapsamı bağlamında çeşitli görüşleri ile tanımlanmakta ve şekillenmektedir. Her bilim dalı kendi konusu ve kapsam alanı içerisinde tanımlama yapmaktadır. Bu durum kültür kavramının anlaşılır olması açısından hangi bilim dalının hangi bağlamda tanımı yapmış olduğu ile yakından ilgilidir.

Kültür uygarlık, eğitim, güzel sanatlarla eşanlamlı kullanılabildiği gibi, etimolojik kökeni itibariyle üretme/ yetiştirme karşılığına da indirgenebilen bir kavramdır. Kavramın antropolojik anlamı, onun en geniş kavranma biçimini içermektedir (Emiroğlu, Aydın, 2003: 521).

Kültür kavramı antropologlar tarafından ilk defa 19. yüzyılın sonlarında geliştirildi. İlk açık ve kapsamlı tanımlama İngiliz Antropolog Sir Edward Burnett Tylor'a aittir. Tylor, 1871' deki yazılarında kültürü; bilgi, inanç, sanat, hukuk, ahlak, adet, gelenek ve toplumun bir üyesi olarak kişinin yaşayarak kazandığı huylar ve kabiliyetler bütünü olarak tanımlar. Kültür gözlenebilir bir davranış değildir, ancak insanların deneyimlerini yorumlama ve davranışlarını genellemede kullandıkları ve davranışlarına yansıttıkları değerler ve inançlardır. Kültürün kabul edilebilir en modern tanılaması şöyledir: Toplum üyeleri tarafından hayata geçirildiğinde toplum üyelerinin uygun ve kabul edilebilir gördüğü aralığa uygun düşen davranışlar üreten kurallar ve standartlar kümesidir (Haviland, 2002: 64,65).

Kartarı 'ya göre (Kartarı, 2014: 29) Kültür, "hemen her zaman, efsanevi ve gizemli geçmişi anımsar. Bu anıların bir kısmı ''tarih'' bir kısmı ise doğrulanabilir,

yaşanmış deneyimlerdir. Kültür gelenekler aracılığıyla yaşatılan, adetler üreten, toplumsal sürekliliği sağlayan, geçmişten bize yadigâr kalan mirastır. Ancak her gelenek, bir önceki kültürel uygulama yorumlanarak, güncelle bağlantılandırılarak ve gelecekte göz önüne alınarak düzenlenip yaşatılır. Bu nedenle, kültür, kolektif düşünme örgütlenme ve birlikte yaşamanın yolu haline gelir. Bu açıdan bakıldığında kültürün insan tarafından keşfedilmiş bir gerçeklik ve aynı zamanda bir temsil olduğunu söyleyebiliriz. Kültür belirli bir toplumsal yapı tarafından yaratılır, fiilen mevcuttur, aynı zaman da kendini yeniler."

Bilimsel alandaki kültür kavramını inceleyip tanımlamaya çalışanlar, çoğunlukla filozoflar, eğitimciler, sosyal- beşeri bilimciler ve antropologlar olduğu görülmektedir. En geniş kapsamlı tanım olarak karşımıza çıkan ve geniş kitlelerce benimsenen Taylor'un, kültür kavramı, kültür (ya da uygarlık) toplumun bir üyesi olarak insanoğlunun kazandığı (iktisap ettiği) bilgi, sanat, ahlak, gelenekler ve benzeri diğer yetenek ve alışkanlıkları kapsayan karmaşık bir bütündür (Güvenç, 1985: 22).

Yukarıdaki tanımlara bakıldığına, insan ilişkileri, insan toplum ilişkisi, insan öğrenme ilişkisi, geleneklerin geçmişten geleceğe aktarımı, öğrenilen veya alışkanlıkları, insanoğlunun doğumdan ölüme kazanılmış becerileri, toplumdan topluma değişen farklı kazanımlarının tümünü kültür kavramı olarak tanımlamamız doğru olacaktır. "Kültür Doğa'nın yarattıklarına karşılık, İnanoğlu'nun yarattığı her şeydir."(Güvenç, 2018: 123; Zvorikine, 1967: 346,392).

İnsanoğlu hayata gelişi ile bir kültür içerisinde doğar, içinde bulunduğu topluma göre toplumdan topluma bu kültürel ortamlar değişkenlik gösterir. Her toplum kendi kültürünü yaratır ve nesilden nesil'e güncelleyerek değişkenlikler göstererek devam ettirir. Geçmişi hatırlamasını yaşamasını ve geleceğe kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlar. Kültürün aktarılması bağlamında araştırma konusu olan derneklerin, rolünün büyük olduğu görülmektedir. Derneklerde yapılan etkinlikler ve çeşitli faaliyetler, derneklerin yardımlaşma ve dayanışma amaçlı kuruluşunun yanında kültürün aktarımına, kültürün iletimine geniş bir zemin hazırlamakta ve kültürleşme, kültürlenme bağlamında toplumlara faydalı ve aynı zamanda kültürel sürekliliği sağlayan kurumlar olduğu anlaşılmaktadır.

1.2.TÜRKİYE'DE DERNEK KAVRAMI

1.2.1. Dernekler

Eskişehir kent merkezli deneklerde özellikle halk dansları çalışmaları ve kültürel etkinlikler gerçekleştiren köy dernekleri, il dernekleri, sosyal yardımlaşma ve dayanışma dernekleri, hemşehri dernekleri ve göçmen dernekleri tezin araştırma konusu olan halk dansları çalışmaları ile dernek çatısı altında toplanan bireylere sosyo-ekonomik, kültürel anlamda ve ayrıca kentlileşme sürecinde fayda sağlamaktadır. Araştırma konusu olan derneklerin yürütmüş olduğu kültürel faaliyetler dernekleşme sürecinden sonra bireylere kültürel süreklilik bağlamında ve birlik beraberliğin, dayanışanın oluşması açısından yardımcı olmaktadır.

İnsanoğlu aileden başlayarak toplum içerisinde çeşitli rollere bürünmüştür. Bir sosyo-kültürel kimlik oluşturmuş, en temelden başlayarak aile içerisindeki rolü, iş hayatında, sosyal yaşantısında çeşitli meslek gruplarına dâhil olmuş, çeşitli mekânlarda bulunmuş ve yaşam tarzı içerisinde kendi statüsü ve konumu gereği belirli kimliklere bürünmüştür. İşte bu kimliklenme sürecinde aileden başlayarak birlikte olmak, beraber yaşamak ve güç kazanmak insanın en temel gereksinimlerinden olmuştur. Bu gereksinimle hayatı boyunca kendisine uygun, onu çeken, ona en yakın gruplara veya mekânlara dâhil olma eğiliminde bulunmuş ve ihtiyaç olarak görmüştür. Bu ihtiyaç ve gereksinimle, örgüt olma olgusunu ortaya çıkarmış, çeşitli hobi gurupları, meraklı gruplar, hemşehri dernekleri, il dernekleri ve benzeri kurum ve kuruluşlar çatısı altında yardımlaşma dayanışma, kültürü yayma, çeşitli kültürel faaliyetler, sanatsal etkinlikler vb. aktiviteler ile bu çatı altında bütünleşmeyi sağlamışlardır. Mekân değiştirmek olarak bildiğimiz göç olgusu insanları bu örgütleşme ve bütünleşmesini daha da hızlandırmış, insanlar yeni geldikleri mekânlarda öncelikle kendinden önce gelen akrabası veya hemşehrisi gibi kişilerle iletişime girmişler veya gittikleri yeni yerdeki hemşehri, yardımlaşma ve dayanışma dernekleri ile iletişimde bulunarak birliktelik sağlamışlardır.

M. Ö. Oğuz, "Paldır Kültür Kentleşmeler" kitabının ön sözünde belirttiği gibi, "yeni kent olarak nitelediğimiz hızlı ve kontrolsüz kentleşme süreçlerinde ihmal edilen, unutulan veya gereksiz görülen kültür unsurlarını gündeme ve güncele taşımak, kimlik, aidiyet ve sürdürülebilir kalkınma için taşıdığını düşündüğüm önemi vurgulamak (…)" diyerek günümüz kent koşullarındaki eksikliği dile getirmiştir. Derneklerin bir misyonu

da bu alandaki eksiklikleri gidermektir. Yazar eserinde geleneksel törenlerin, bayramların, şenliklerin, panayırların sürdürülmesi için kentlerde uygun ortamların bulundurulamadığı, kurgulanamadığı bunun sonucunda kentin ve köyün kültürel mekânlarının zaman için de yok olup gittiğini vurgular. "Sanayileşen, kırsaldan yapılan göçlerle büyüyen yeni kentte bu mekânlarda gecekonduların, apartmanların ve rezidansların işgaline uğradı" (Oğuz, 2019: 49). Kentleşme ile görülen bu olumsuzlukların dernekler tarafından doldurulmaya çalışıldığı yapılan faaliyetlerin ne denli etkin olup olmadığı tartışma konusudur.

Yeni yaşam mekânlarındaki adaptasyon için oldukça faydası olan il dernekleri, hemşehri dernekleri bireylerin geldikleri yerde uyumunu hızlandırmış; iş bulma, ev bulma, kentteki hemşehrileri ile tanışmasını sağlama ve geleneklerini yaşatmaya kadar birçok konuda fayda sağlamıştır.

Türk Medeni Kanuna göre; "Dernekler, gerçek veya tüzel en az yedi kişinin kazanç paylaşma dışında belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları, tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarıdır. "Bu fıkrada geçen "en az yedi gerçek kişinin" ibaresi, 30.7.2003 tarihli ve 4963 sayılı Kanunun 31 inci maddesiyle "gerçek veya tüzel en az yedi kişinin" olarak değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.(TMK56/1) Dernekler kanunda ise; "Dernek Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını (…) " şeklinde tanımlanmıştır (URL-3).

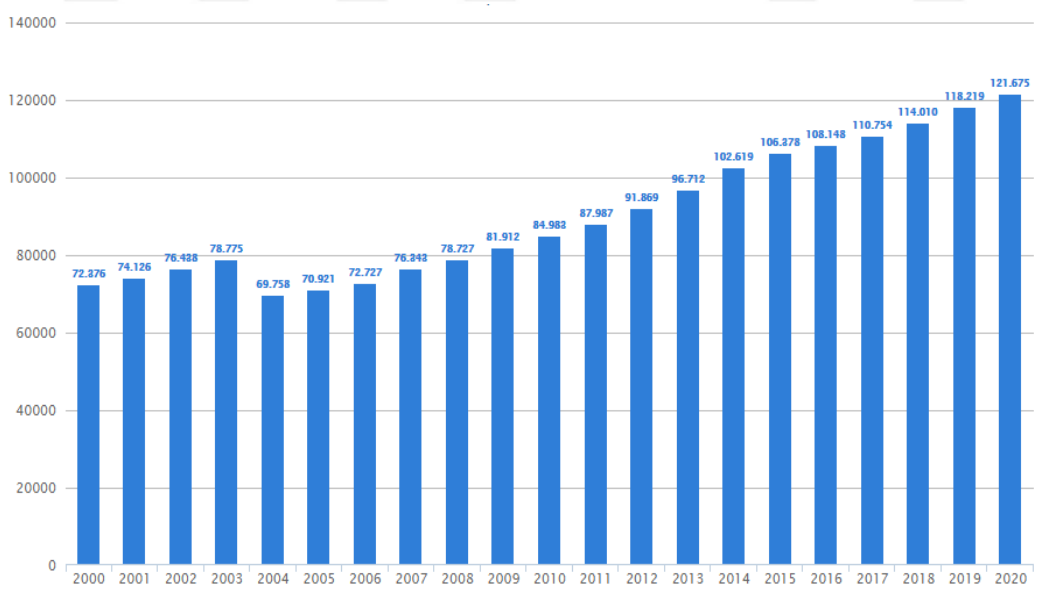
Dernekler kazanç paylaşma amacı gütmeyen kişi toplulukları olarak, daha ziyade, sanayileşmenin ve kentleşmenin yabancılaştırdığı ve yalnızlaştırdığı halkın, benzer görüşleri paylaşan insanlarla bir araya gelerek kendi varlığını sürdürmek ve ortak amacı gerçekleştirmek için oluşturulan örgütlenme biçimleridir. Dernekler bir kültür, hayır ve dayanışma örgütleridir (Yıldırım, 2004: 125).

Dernek, " belli bir ideal amacı gerçekleştirmek üzere, yasada öngörülen asgari sayıdaki kişinin, gönüllü olarak bir araya gelmek suretiyle bilgi ve çalışmalarını sürekli olacak şekilde ve belli bir isim altında birleştirdikleri, tüzüğüne göre örgütlenmiş ve tüzel kişilikle donatılmış bir kişi topluluğudur" (Aydın, 2006: 40).

İki ya da daha çok bireyin ortaklaşa bir çıkarı gerçekleştirmek ve korumak üzere oluşturdukları, yönetimsel yapısı ve görevlileri bulunan örgütlü toplumsal kümedir (Ozankaya, 1984: 32).

Kısacası dernek; gönüllü olarak bir araya gelerek topluma insanlara dayanışma ve yardımlaşmayı sağlamak üzere ortak paydada birleşen kişiler ve ya toplulukların bir araya gelmesi ile oluşmuş kurumlardır diyebiliriz. Dernekler birçok alanda faaliyetler göstermektedirler. Dernekler faaliyet alanlarına göre; eğitim ve araştırma, mesleki ve dayanışma, çevre ve doğal hayatın korunması, kalkınma ve konut, insan haklarını savunma, sağlık hizmetleri, kültür sanat ve turizm, vb. gibi gönüllüğe dayalı ulusal ve uluslararası faaliyetler gerçekleştiren kurumlardır.

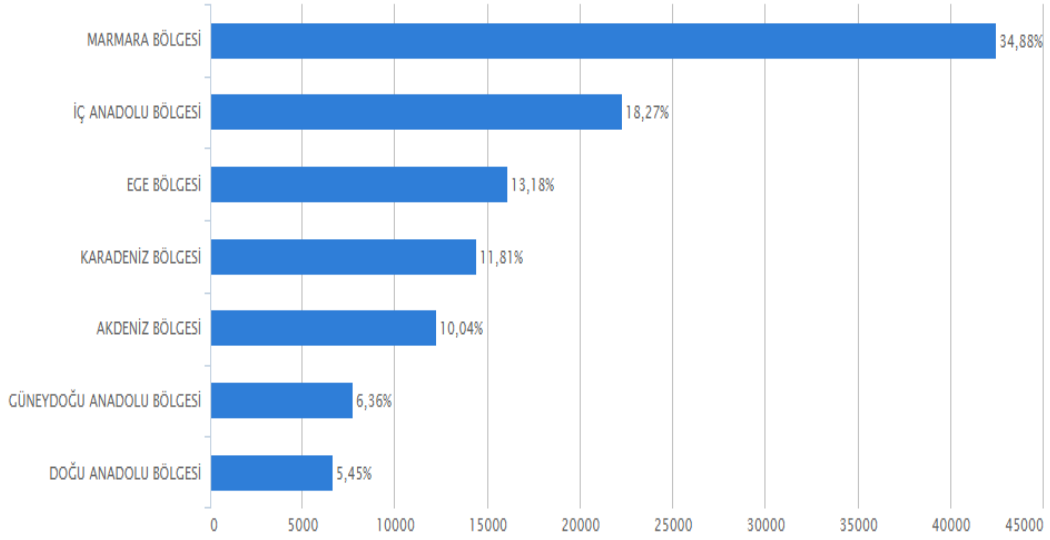
İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğünün yayınlamış olduğu Türkiye genelinde yıllara göre faal dernek sayılarının 2000, 2003 yılları arasında 72,376 kurumdan 78,775 kuruma yükseldiği göze çarpmaktadır. 2004 yılında bir düşüş göstererek 69,758 kuruma gerilediği görülse de ilerleyen yıllarda çoğalarak, 2020 yılı itibarı ile 121,675 sayısına yükseldiği görülmektedir (URL-5).

Şekil 1: Yıllara göre faal dernek sayıları–Türkiye Geneli

Kaynak: (URL-12).

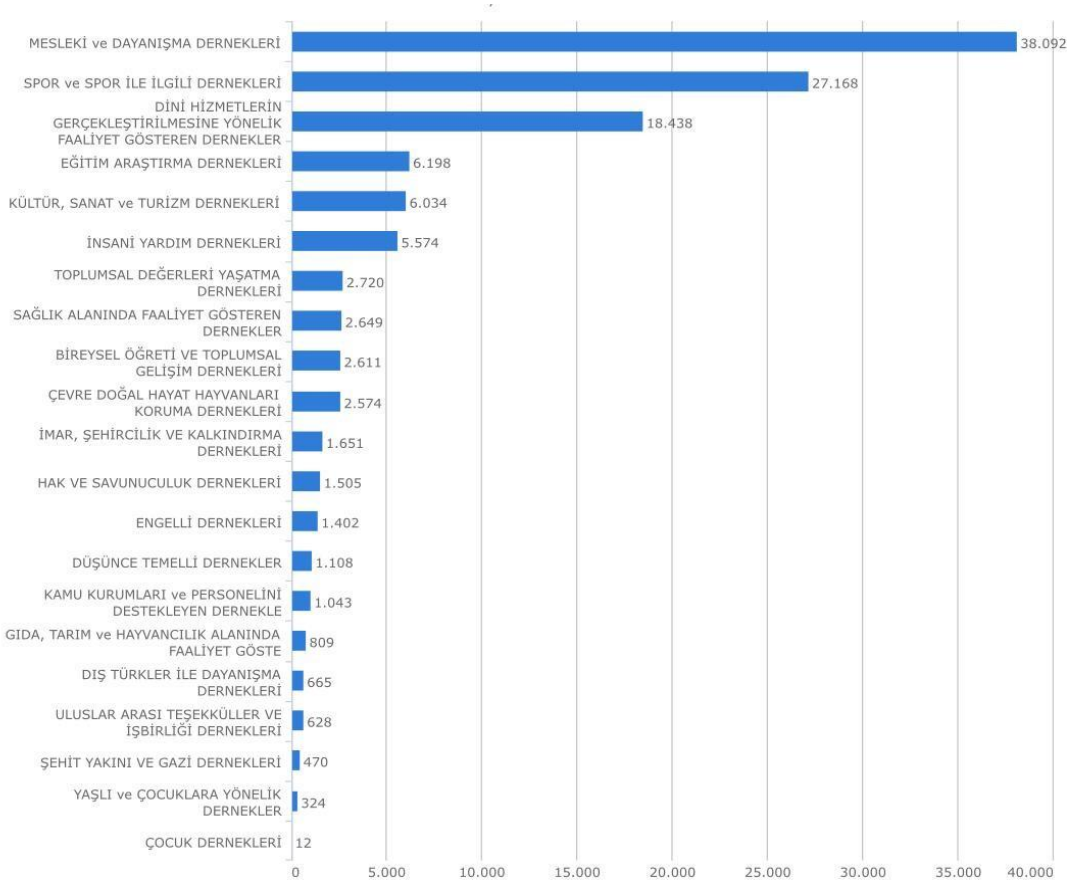
Derneklerin bölgelere göre dağılımında, Marmara bölgesinin 34,88% ile iç Anadolu bölgesinin 18,27% oranla diğer bölgelere göre yüksek olduğu görülmektedir. Bu oranın daha çok büyük şehirlerin yoğunlaştığı özellikle Marmara bölgesinde nüfus yoğunluğundan ve bölgenin gelişmişliğinden dolayı oranın yükselmesi dikkat çekicidir.

Şekil 2: Derneklerin bölgelere göre dağılımı-Türkiye Geneli

Kaynak: (URL-10).

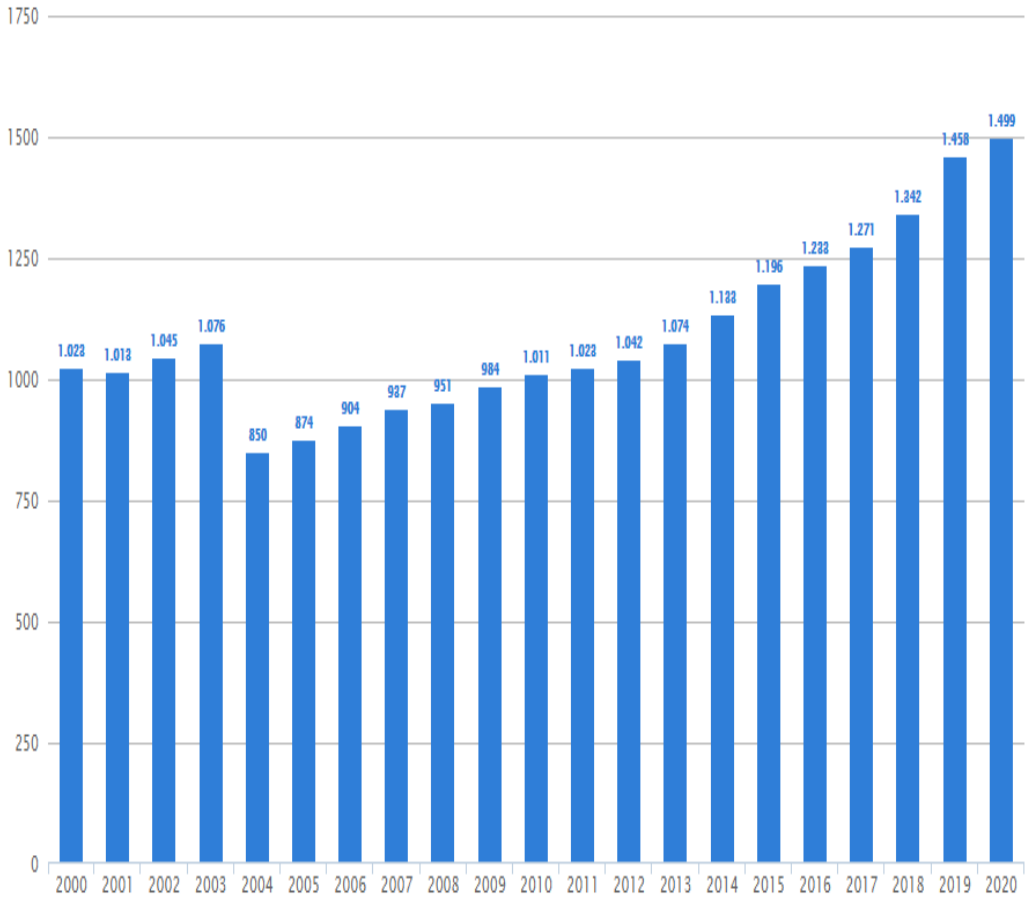
Derneklerin faaliyet alanlarına göre dağılımı tablosunda; mesleki ve dayanışma dernekleri, spor ve spor ile ilgili derneklerin, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren derneklerin kültür, sanat ve turizm derneklerinin diğer alanlarda faaliyet gösteren derneklere oranla daha fazla olduğu görülmektedir. Özellikle mesleki ve dayanışma derneklerinin diğer alanlardaki derneklere oranla yoğunluğunu hemşehri derneklerinin mesleki ve dayanışma derneklerinin içerisinde yer almasına bağlamak mümkündür.

Şekil 3:Derneklerin Faaliyet Alanlarına Göre Dağılımı-Türkiye Geneli

Kaynak: (URL-11).

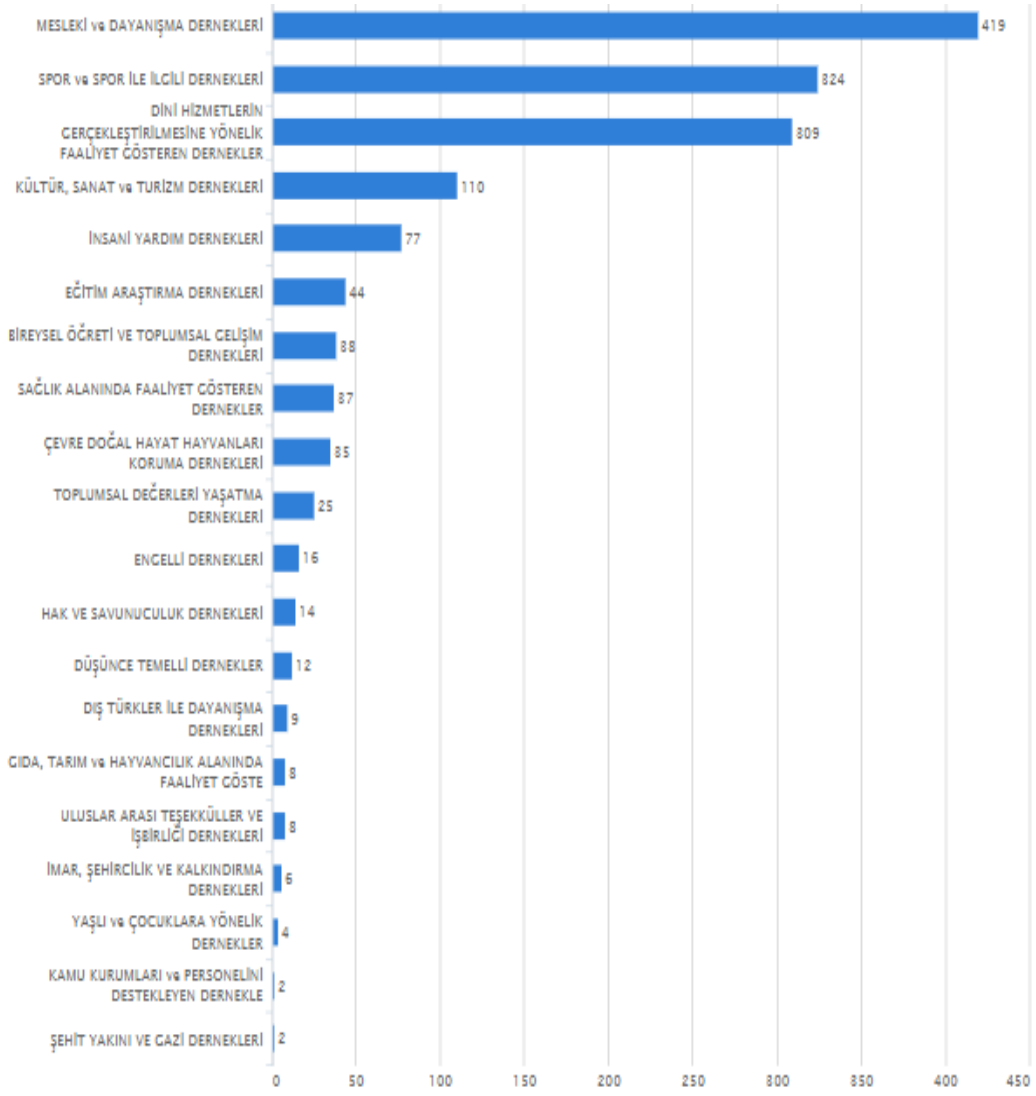
Yıllara göre faal dernek sayılarının Eskişehir kentindeki oranlarına bakıldığında Türkiye genelindeki oranların yansıdığı görülmektedir. Özellikle 2000 yılında 1023 kurum sayısının 2003 yılında 1076 kuruma yükseldiği, 2004 yılında düşüşe geçerek 850 kuruma düştüğü ve tekrar 2004 yılı itibari ile yükselişe geçerek 2020 yılında 1499'a yükseldiği görülmektedir.

Şekil 4: Yıllara Göre Faal Dernek Sayıları-Eskişehir

Kaynak: (URL-14).

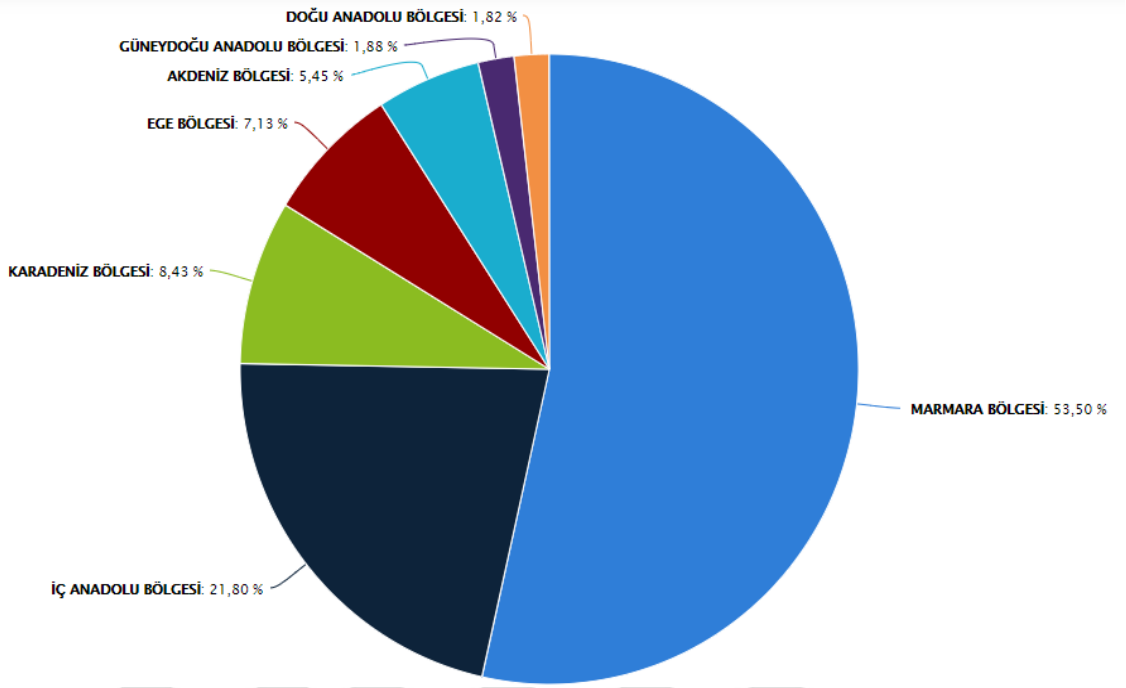
Faaliyet alanına göre derneklerin Eskişehir'deki dağılımında Türkiye genelindeki oranların Eskişehir deki oranlara aynı şekilde yansıdığı görülmektedir. Özellikle mesleki ve dayanışma dernekleri, spor ve spor ile ilgili derneklerin, dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik faaliyet gösteren derneklerin kültür, sanat ve turizm derneklerinin diğer alanlara oranlara daha fazla olduğu göze çarpmaktadır.

Şekil 5: Derneklerin Faaliyet Alanına Göre Dağılımı-Eskişehir

Kaynak: (URL-11).

Derneklerin önemli bir bölümünü hemşehri dernekleri oluşturmaktadır. Bu derneklerin yarısından fazlası Marmara Bölgesi'nde faaliyet göstermektedir. Özelikle büyükşehirlerin, sanayi ve ekonominin gelişmiş olduğu Marmara bölgesinin yoğun göç alması nedeni kanaatimizce tabloya yansımaktadır.

Şekil 6: Hemşehri Derneklerinin Bölgelere Göre Dağılımı-Türkiye Geneli

Kaynak: (URL-13).

1.2.2. Hemşehri, Hemşehri Dernekleri

Örnek, Türk halkbilimi alanında araştırmalar, incelemeler yapmak; halkbilimi ürünlerini yaşatmak ve geliştirmek halk bilimini daha geniş bir alana yaymak amacıyla ülkemizde şimdiye kadar birçok dernek kurulduğunu söylemiştir. Bu derneklerden öne çıkanları; "Türk Halk Bilgisi Derneği", "Folklor Araştırmalar Kurumu", "Türk Folklor Kurumu", "Boğaziçi Üniversitesi Folklor Kulübü", "Ortadoğu Teknik Üniversitesi Türk Halkbilimi Topluluğu", "DGSA. Türk Halk Sanatları Araştırma Derneği" gibi derneklerin halkbilimi alanında birçok katkıları olduğunu vurgulayarak ayrıca yurdumuzda daha çok halk oyunlarına yönelik çalışmalar yapan ve çeşitli illerimizde kurulmuş olan yüze yakın dernek olduğunu belirtmiştir (Örnek, 2016: 161-166).

Köyler, küçük kasabalar ve büyük kentler birbirinden farklıdır. Göçle birlikte toplumsal ilişkilerde değişir. Göçmenler daha önce hiç bilmedikleri bireylerle yeni ilişkiler girmek zorunda kalırlar ve eski ilişkilerinin önemi ve içeriği değişime uğrar Köylerde, küçük yerleşim yerlerinde göreceli kırsalda akrabalık ilişkileri daha belirgin ve daha sıkı olduğu görülmektedir. Fakat göçle birlikte kırsaldan kente gelen bireyler kaygılarla beraber bu bağlara tekrar tutunabilmek için ve güçlü bir aidiyet hissetmek

için hemşehrilik olgusunu daha çok gündeme getirir. Ersoy'a göre akrabalık ilişkilerinin kentte daha da güçlenip yeniden biçimlenip ülkemiz özelinde bu yeni biçimler içinden en etkin olanı kuşkusuz "hemşehrilik" diye adlandırılır (Ersoy, 1985: 87).

Hemşehrilik olgusu daha çok göç edildikten sonra kişinin kendi memleketinden olan aynı topraklarda yaşamış, hatta bazen göreceli olarak aynı bölgede yaşamış örneğin İstanbul' a göç etmiş, biri Trabzonlu diğeri Rizeli kişilerin birbirlerine hemşeri olarak görmesi de kuşkusuz olağandır. Hatta yurtdışında yaşayan ülkemiz vatandaşlarının birbirlerinin nereli olduğunu bilmeden birbirlerini hemşehri olarak da görürler. Kendi memleketlerinde iken bireyler birbirlerine daha çok akrabalık, arkadaşlık, komşuluk anlamında bağları kuvvetli iken, farklı bir yerleşim yerinde aynı memleketten gelmiş kişiler birbirlerini hemşehri olarak görürler ve kendilerini hemşerilik yaklaşımı ile daha güçlü daha rahat hissederler. Yaşadığı yere adaptasyonunu sağlayan, yabancılık çekmeden, iş bulma, ev bulma hemşehrileri ile bağlar kurma, birçok sorunun üstesinden gelme vb. konularda daha hızlı yol kat ederler.

Gökçe, Türkiye'de kentleşmenin önemli özelliklerinden birisi olarak aynı yöreden, ilden, ilçeden göç eden kimselerin büyük kentlerin gecekondu bölgelerinde kümelenmeleri olarak görülür. İç içe geçmiş akrabalık ve hemşehrilik kümelenmesi yaşayan bireylerin kente yardımlaşma, dayanışma kente uyum sağlama, geleneklerin korunması, hemşehri ve akrabalara yakın olmaya kadar önemli bir tampon mekanizma olarak işlerlik kazanmaktadır (Gökçe, 1993: 14).

Hemşehrilik, kentleşme sürecinde bir akrabamsı sistem olarak tezahür etmektedir. Hemşehriliği işlevsel ve kullanışlı kılan ise akrabamsı bir ilişki biçimi olarak onun esnekliğidir (Tekşen, 2003: 66). Neredeyse akrabası gibi gördüğü hemşehri ilişkisi iletişimi daha da kolaylaştırmanın bir yoludur.

Belediye kanunun da hemşehrilik, 1930 tarihinde 1580 sayılı Kanunun "hemşehri hukukunu" düzenleyen 13. maddesinde "Her Türk, nüfus kütüğüne yerli olarak yazıldığı beldenin hemşehrisidir" şeklinde tanımlanan kavram 2005 tarihli 5393 sayılı Kanunun 13. maddesinde değiştirilerek "herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir." (URL-4). Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının,

sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır" (URL-3), şekliyle tanımlanarak Türk mevzuatında da düzenlemeler sağlanmıştır.

Hemşehri, memleketi aynı yer olan kişidir ve bir birlerini hemşehri olarak tanımlayan kişiler memleket dışındadırlar. Kısacası, göç edilmiş olan yerde memleket, muhayyel bir coğrafya; hemşehri ise o muhayyel alandan gelen muhayyel cemaatin üyesidir. Hemşehri sözcüğü bir kişiyi ve o kişinin bir toplumsal durumunu tanımlar, ancak hemşehri tanımlamasının ortaya çıkması için en az iki kişinin olması gerekir. Yani hemşehri, tanımı gereği ilişkiseldir. Bu ilişkiselliği içinde hemşehri, aile kökeni aynı coğrafi alan olan ve kendisiyle hemşehrilik bağı tanımlanan kişidir (Kurtoğlu, 2009: 12, 13).

Kurtoğlu'nun tanımlamış olduğu hemşeriliğin ilişkiselliği bağlamında hemşehriler; birbirleriyle iletişimini, oturdukları mahallede, mahalle kahvesinde, mahalle bakkalında vb. mekânlarda iletişime girerler, tanışırlar, çoğalırlar ve örgütlenme gereksinimi ile birlikte sivil toplum kuruluşu olan dernekleşme süreçlerine girerek daha güçlü hissetme, ''birlikten kuvvet doğar'' mantığı ile kurumlaşmaları, daha çok hemşehriye ulaşmaları, birbirlerine yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak üzere tampon bir mekanizma olan hemşehri derneği yapılanmasına girmelerini sağlamaktadır. Kente göç ile birlikte kırsalda yaşadığı birlik beraberlik ve dayanışma duygusunu orada da içgüdüsel olarak yaşamak isteyen bireyler beklentilerini karşılamak amacıyla hemşerilik bağlarının, kurumsallaşmış bir mekanizma olan hemşehri dernekleri ile iletişime girerek sağlarlar.

Derneğin kurumsallaşması ve bir çekim merkezi haline gelmesi, kamusal hizmetlerdeki sorunlara çözüm bulma kapasitesi yani hemşehrilere sağladığı '*kolaylıklar* 'la doğrudan ilişkilidir (Çaymaz, 2005: 6, 7).

Kentte bilmedikleri bir yapıyla karşılaşan ve kentin bir parçası olmaya çalışan bireyler, sorunları çözmek ve bu yapı karşısında tutunabilmek amacıyla oluşturulması en kolay ve maliyetsiz birimler olarak gördükleri hemşehri derneklerini, destek ve tampon mekanizmalar olarak hayata geçirmişlerdir (Şahnagil, Güler, 2019: 99).

Araştırmada dikkat çeken önemli bir konuda, hemşehri derneklerinin özellikle nüfus oranı yüksek sanayileşmenin fazla olduğu gelişmiş büyük kentlerde yoğunlaştığıdır. Özellikle büyük bir kentten göreceli kırsaldaki bir kente herhangi bir

sebepten dolayı göç etmiş insanların kurduğu bir hemşehri derneği yok denecek kadar azdır. Büyük şehir olarak geçen Eskişehir ilinde İstanbullular, İzmirliler, Bursalılar vb. gibi büyük kentlerin hemşehrilerinin kurduğu hemşehri derneğine rastlanmamaktadır. Bir nedeni olarak göç yoğunluğunun genellikle kırdan kente olması, kanaatimizce bu konu ayrı bir araştırma konusu olarak incelenmesi ve irdelenmesi gerekmektedir. Hemşehri dernekleri bireylere yeni yaşam yerlerinde ilk bakışta ev bulma, iş bulma, sorunlarını çözmek vb. konularda yardımlar sağladığı görülmekle kalmayıp, memleketlerinin gelenek, görenek, yemek kültürü, el sanatlarını, halk oyunlarını, halk müziklerini vb. birçok faaliyetler ve kurslar düzenleyerek festivaller, etkinlikler kutlamalar ile kurumsallaştırarak kültürün sürekliliği bağlamında kuşkusuz ciddi oranda katkılar sağladığı yapılan dernek görüşmeleri ile tespit edilmiştir. Eskişehir özelinde "dernekleşme" bağlamında, etnik kökenli dernekler ile ildeki köy ve hemşehri dernekleri arasında bazı farklılıklar görülmektedir. İl derneklerinin düzenlediği etkinliklere "hemşehri" katılımının az olduğu görülürken, etnik kökenli derneklerin etkinliklerinde katılım fazlalığı göze çarpmaktadır. Aynı zamanda etnik kökenli derneklerin üye sayıları il dernekleri üye sayıları oranlarında çok daha yüksektir. İkinci bölümde bu tespit Eskişehir İl Dernekler Müdürlüğüne kayıtlı dernekleri ile yapılan görüşme raporları ile sunulacaktır.

Eskişehir ilindeki derneklerde yapılan halk dansları kursları ve etkinliklerini incelemeden önce konuya daha iyi bir alt yapı oluşturması açısından dans ve halk dansları tanımlarına yer verilmesi faydalı olacaktır.

1.3.DANS KAVRAMI VE HALK DANSLARI

1.2.3. Dans

Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlüğünde, müzik temposuna uyularak ve estetik değer taşıyan düzenli vücut hareketler olarak tanımlanan dans (URL-6), İnsanın, ruhsal durumunu bir takım bedensel hareketlerle ifade etmesini açığa vurmasıdır. İlkellerde dans, dinsel ve büyüsel bir karakter taşımaktadır. Savaş, av, totem, bolluk, ölüm, erginlik vb. danslarda genellikle maskeler takılır. İnsanı kendinden geçiren danslarsa (örneğin şamanların dansı), büyücünün doğaüstü kudretlerle ya da din adamının tanrısıyla ilişkisini sağlamak amacına yöneltilmektedir (Örnek, 1971: 62). Şamanist toplumlarda bir hastalanma olduğu zaman şaman diye adlandırılan ve

bulunduğu toplumun dini ve bilge lideri durumunda olan bu kişi bir tören hazırlayarak hastayı iyileştireceğine inandığı kutsal dansını yapmaktaydı (Aktaş, 1999: 9). Kutsal dansların yanı sıra eğlence için yapılan profan danslar da vardır. Danslar genellikle müzik eşliğiyle yapılır (Örnek, 1971: 62).

"Dans, orijini itibariyle majik ve kültik (büyü ve tapınmasıyla ilgili) olan, bütün çağlarda ve bütün ülkelerde duyguların, coşku ve heyecanların ritmik hareketlerle (müzik aleti eşliğinde veya müzik aleti olmaksızın) anlatılmasıdır" (Eroğlu, 1999: 17). "Dansın nerede ve ne zaman doğduğu konusu açıklığa kavuşmamıştır. Tespit edilen kaya üstü resimlerine dayanarak yapılan bazı belirlemeler olmakla birlikte, araştırıcılar dansın insanın varlığıyla birlikte hayat bulduğunu ifade ederler" (Eroğlu, 2017: 216).

"İlkel insanı, hakikaten hiçbir sanat dans kadar karakterize edemez veya belirtemez. İlkel insan dansı, temeldeki basitliğinden medeniyette bir benzeri görülmeyen muğlaklığa çıkardı ve binlerce değişik formlarını yarattı. Kabilelerin büyük festivalleri, bilhassa ferdi ve toplu danslarla başladı; büyük harplerden önce 'askeri geçit törenleri' yapıldı, kahramanlık şarkıları söylendi, büyük dini törenler şarkı dram ve dans karışımlarıydı. Bugün bize oyun formları gibi görünen bu danslar, ilkel insanlar için muhtemelen ciddi meselelerdi; onlar, sadece kendilerini ifade etmek için değil, tabiat veya tanrılara teklif ve tavsiyelerde bulunmak için de dans ettiler; mesela, üretimin artırılması yolunda periyodik olarak başvurulan sihir, esas itibari ile hipnotizm aracılığı ile uygulandı" (Durant, 2007: 139, 140).

Yapılan araştırmalarda dansın doğuşuyla ilgili kesin bir bilgiye rastlanamamıştır. Birçok araştırmacıya göre, insan kendini keşfetmesiyle birlikte doğayı keşfetti, doğadaki sesleri, hareketleri takip ederek, doğayı taklit etmeyi öğrendi, doğanın seslerini, ağaçların hareketlerini, rüzgârın uçurduğu yaprakların bütünsel hareketlerini görerek birlikte hareket etmeyi öğrendi, doğanın çıkardığı seslerden ritmi hissetti, müziği buldu ve dans oluştu. Fakat dans tanımlarını incelendiğinde görüyoruz ki dans, insanoğlunun geçmişten bugüne ruhsal durumuna göre sadece birtakım ritmik hareketlerden oluşan bir davranış olmadığı, içinde bireysel veya toplumsal olayları inançları ve o toplumun gelenek görenek ve yaşadığı kültürü yansıtan, diğer toplumlarla ilişkilerini yansıtan, geçiş dönemlerinden hasat zamanına kadar birçok konuyu içinde bulunduran iletişimsel bir davranış olarak ortaya çıktığı düşünülmektedir. Danslar,

içinde bulunduğu toplumun kültürüne, yaşayış biçimine ve coğrafi konuma göre şekillenmiş ve biçimler kazanmıştır. İnsanoğlu duygularını bedensel hareketler ile taklit ederek yaşadığı sevinci, üzüntüyü veya herhangi bir olayı yansıtmada dansı bir iletişim aracı olarak kuşaktan kuşağa geliştirerek, çoğaltarak, çeşitlilikler kazandırarak süre getirmiştir.

"Sanatın en eski belirtisi danstır. İnsanın ilk aracı olan bedenle anlatım olanağına kavuşan dans, ruhsal durumların ve gerilimlerin devinimine dönüşen bir boşalımdır. Başlangıçta bireysel ve profan bir gereksinimden doğan dans, giderek toplumsal ve dinsel bir karaktere dönüşmüştür" (Örnek, 2014: 174; Dittmer, 1954: 121).

"İnsanoğlunun varoluşundan buyana doğayla başa çıkma aşamasında yoğunlukla kullandığı bedeni ve duygularının bileşeni olan dans yoluyla kendini anlatımı, tarihin ve ekinin taşıyıcılığını üstlenmiş ve gerçek anlamda insanoğlunun yaşam mücadelesinin bir sonucu olarak oluşumunu tamamlamıştır. Bir tür sözsüz iletişim modeli olarak değerlendirilebilen dans, bedensel bir anlatımdır. Tarihsel süreç kapsamında insan – tanrı iletişiminden insan–doğa, insan–insan, insan–toplum iletişimlerine dek uzanmıştır" (Akgül, 2014: 54).

1.2.4. Halk Dansları

Türk halk danslarının günümüze yansımasında görüldüğü üzere bazı dansların insan-insan ilişkilerini yansıttığı, bazı dansların toplumsal olayları yansıttığı, bazı dansların ise doğa ile özleştirilecek kadar içerikleri içinde barındırmaktadır. Örneğin Erzurum da oynanan Hançer barının iki kişi arasındaki güç, liderlik, mertlik gibi savaş taklidini gördüğümüz danslardan olduğu, örneği çoğaltmak gerekirse Trabzon Bıçak horonu, bursa kılıç kalkan oyunu gibi danslarda da savaş taklidi, güç göstergesi, yiğitlik, mertlik gibi duyguları içinde barındıran danslar olduğu anlaşılmaktadır. Anadolu da birçok bölgede görülen taklit içerikli danslara bir örnek de Artvin yöresinde oynanan Coşkun çoruh dansıdır. Burada da bölgede bulunan Çoruh nehrinin yaz aylarında nehri besleyen derelerin küçük akarsuların sularının azalmasındaki durgunluktan kış aylarında diğer kaynaklardaki suların çoğalmasıyla nehrin hırçınlığı coşkusu, dansa yansımaktadır. Coşkun Çoruh dansının yavaş hareketlerle başlayıp maksimum seviyelerde hızlanarak devam etmesi bu doğa olayının bir yansıması olarak karşımıza çıkmaktadır. Son olarak Adıyaman bölgesinde görülen Galuç dansında ise toprağa

ekilen tohumun yetişip hasat edilmesine kadar tüm süreçlerin dansa yansıdığı görülmektedir. Türk halk danslarının en belirgin yansımaları olarak gördüğümüz insan-insan ilişkilerinde; aşk, sevgi, kıskançlık, evlenme, doğum, ölüm, asker uğurlama, yiğitlik, mertlik, savaş gibi, insan-toplum ilişkilerinde; danslarımızda omuz omuza el ele tutuşularak birlik beraberlik göstergesi gibi, insan-doğa ilişkilerinde; doğa ve doğa olaylarının dansa yansıması görülmektedir. Ayrıca inançların, inanışların da danslarımıza yansıdığı görülmektedir. Doğa ile ilişkilendirebileceğimiz birçok hayvan taklidi dansların da olduğu bilinmektedir. Örneğin Diyarbakır yöresinde oynan kurt ile kuzu dansı. Yörede kurdun kuzuyu kaçırmasıyla kuzuyu kurtarmak için çoban ile kurt arasında geçen mücadele danslar ile anlatılır. Bu bağlamda özellikle hayvan taklidi danslarda dansların karakteristik özelliklerinin mimiklerin, jestlerin hareketler üzerindeki değişimi yörenin coğrafi konumuna göre değiştiği söylenebilir. Karadeniz de oynanan horonların hamsi balığı üzerinden yansıması görülse de coğrafik konum etkisi ile doğru orantıda gitmektedir. Karadeniz de oynanan horonlardaki hızlı, çevik ritmik hareketler hamsi balığının bir özelliğini alsa da Karadeniz insanın doğayla mücadelesindeki çalışkanlığı ve çevikliğini de ortaya koymaktadır.

Gürbüz Aktaş, Amerika'da dans eğitimi veren üniversitelerde kullanılan önemli bir tarih kitabı olan "History of The Dance in Art And Education" (Sanat ve Eğitimde Dansın Tarihi) adlı kitapta yazara göre "dans belki de, insanlığın doğuşu kadar eski bir tarihe sahip olan evrensel bir davranıştır. En eski eserler, duvar yazıları, heykeller, dilden dile ve kuşaktan kuşağa aktarılarak günümüze gelen hikâyeler geçmişte bir dans olayının var olduğunu kanıtladığına göre, dans insanlığın varlığına nakşedilmiştir diyebiliriz. Dans, insanın kendi duygu ve düşüncelerini anlatabilmesi ve toplumla iletişim kurabilmesi için anlam içeren hareketler topluluğunun, meydana getirdiği estetik ve ritmik özelliğe sahip bir yaratıcılığın sonucu olan fiziksel ve duygusal davranıştır" diyerek dansın tarihsel ve kültürel boyutunu ortaya koyduklarını dansın, doğduğu kültürü oluşturan öğeleri kapsadığı gibi, diğer kültürlerle olan iletişimin de bir aracı olduğunu iletmektedir (Aktaş, 1999: 4).

Yukarıdaki çeşitli yazarların yapmış oldukları dans kavramı ile ilgili görüşlerinden yola çıkarak bir sanat dalı olarak dans olgusu, insanın doğduğu yörenin kültürünü, tarihsel sürecini, coğrafi konumunu ve gelenek göreneklerini yansıtır. Toplumların diğer kültürlerle olan ilişkisi bağlamında, Türk halk dansları da insanın

yaşadığı toplumdan ve kültürden etkilenen, kaynağını din ve büyüden alan sonradan eğlence, sanat ve spor vasfına bürünmüş o topluma ait geleneksel danslar olarak tanımlanabilir.

Cengiz Aydın, tarihte ilk Türk uygarlıklarından Hunlar ve Oğuzların günümüze kadar uzanan belgelerinde, dansa büyük bir ilgi duyduklarını belirtmiştir. Çinli bir Şair Hanımın Hun Bey'ine gelin geldikten sonra gönderdiği mektupta Hunluların adetlerinden söz ederken, "davulu her gece durmaz döverler, ta güneş doğana kadar dönerler." Yazısı (M. Ö.200) yıllarında ateş çevresinde davul eşliğinde, çeşitli doğaüstü olaylarını taklit eden hareketlerle, sabahlara dek oynadığını günümüze kadar aktaran bir belge olduğunu vurgulamıştır (Aydın, 1992: 32-33).

Çeşitli dans tanımlarından da görüldüğü üzere halk danslarının oluşumu, kültürel kodların sentezlenerek doğada, savaşta, doğumda, ölümde, dini inanç da, eğlencede, taklit yoluyla hareketlerin bedende estetik kazanması ile toplumdan topluma, kuşaktan kuşağa, teknoloji ve sosyal ekonomik değişimler ve gelişimlerle beraber çeşitli değişimler geçirerek geçmişten günümüze kadar aktarılmıştır.

İnsanın kendisi ve doğayla aralarındaki ilişkilerini öykünmesinden kaynaklanan ritim ve ezgi ile bütünleşerek, uyumlu hareketlerin arka arkaya sembolik olarak sıralanmasından oluşan, sanat ve spor değeri taşıyan bir kültür ürünüdür. Anadolu'da yaşayanlar dil, din, tarih, yerleşik alan ve ekonomik ilişkiler bakımından çeşitli kültürlere bağlıdırlar. Yapılan çalışmalarda, Türk uygarlıkları; Asya'dan getirdikleri geniş kültür birikimleri ile eski Anadolu uygarlıklarının kültür ürünlerini kaynaştırıp yaşattığı görülmektedir. Türkler Orta Asya'dan getirdiklerini, Hitit, Frikya, İyon ve Bizans kültürü üzerinde; Selçuklular ve Osmanlılarla sürdürerek yüceltmişlerdir. Ortaya çıkan bu yeni oyunlarımız ise geleneklere bağlı törenler içinde yaşatarak günümüze kadar getirilmiştir (Aydın, 1992: 29, 33).

Halk dansları bir ayna görevi olarak geçmişi yansıtan olguları içinde barındırsa da geçmişten günümüze özellikle inançsal bağlamdaki danslar şimdilerde değişerek eğlenceye yönelik danslar olarak karşımıza çıkmaktadır.

"Anadolu'da düğünler, dans için en önemli vesiledir. Ancak iki türlü dansı birbirinden ayırmak gerekmektedir. Bunlardan, birincisine katılanların düğünde halay gibi eğlenmek için oynadıkları danslar, ikincisi kökeni çok eskiye giden, kutsal bir

anlam taşıyan ve evlenmeye kutsallık getiren danslardır: (...) Hemen şurasını da belirteyim ki çoğu kez, ikinci türe giren danslar da bugün oynayanların daha çok bir katılma sevinci duydukları, eğlence için oynadıkları danslar olup, eski kutsal anlamlarından sıyrılmışlardır" (And, 1974: 57).

Türk halk oyunları geleneğini bütüncül, sabit, her daim geçerli bir pratikler kümesi değil; tarihsel sürekliliği içerisinde kırılma noktalarına da sahip olan icat edildiği dönemin siyasal ve kültürel kodlarını taşıyan, zamanla yeni estetik ve politik eklemlenen hâkim bir yaklaşım olarak tanımlamanın daha doğru olacağını aktaran Berna Kurt özellikle *'ulus inşa dönemi'* 1950'li yıllara kadar olan dönem, "geçiş dönemi" 1950-1980'li yılların ortaları arasındaki dönem son olarak "sahne odaklı yakın dönem" olarak göstermiştir. 19. Yüzyıldan itibaren farklı ülke aydınlarının yürüttüğü folklor çalışmaları; Osmanlı İmparatorluğu'nun gündemine Ziya Gökalp, Fuat Köprülü, Yusuf Akçura, Rıza Tevfik ve Selim Sırrı gibi aydınların gazeteler ile dergilerde yayımlanan yazılarıyla taşınır. Özellikle Rıza Tevfik'in makalesinde sırasıyla; dansın fizyolojik nedenleri, Osmanlıda dans ve çeşitleri, resmi törenler ile zeybek danslarını incelemekte, ilkellerde dansın çok önemli olduğu ancak medeniyetin gelişmesiyle birlikte danstaki anlamında kaybolduğunu saptamaktadır. Makalenin son bölümünde zeybeklerden ayrıntılı olarak bahseden Rıza Tevfik, padişahın cülus töreninde yapılan bir zeybek gösterisini tasvir eder. Yazar batılı zeybek dansı ile batılı salon danslarından biri olan vals arasında karşılaştırma yapar erkeksi bir tavır olduğuna vurguladığı zeybek dansının henüz salonlara girecek incelikte olmadığını ifade eder. Rıza Tevfik'in yakın arkadaşlarından olan Selim Sırrı Tarcan 1898'de resmi bir görevle atandığı İzmir'de zeybek danslarıyla tanışmasıyla başlayan *'geleneği icat etme'* çabasının, 1925'te Mustafa Kemal'in takdiriyle karşılık bulduğu bilinmektedir. İzmir, Aydın, Denizli ve Akhisar'daki zeybeklerle dans etme fırsatı bulan Selim Sırrı, 1909 yılında beden terbiyesi tahsili için İsveç'e gönderilir. İsveç'te, farklı eyaletlerden derlenen yerel danslar belli bir terbiyeden geçirilmekte, inceltip zarifleştirilerek milli dans formları haline getirilmekte ve bu yeni biçimleriyle yaygınlaştırılmaktadır. Bu çalışmalardan etkilenen Zeybek dansını incelterek 'medenileştirmek' arzusundaki Selim Sırrı Tarcan 1916 yılında öncelikle Sarı Zeybek türküsüne daha canlı ve neşeli beste yapar; dansa istediği şekli verir böylelikle Selim Sırrı Zeybeği koreografisini ortaya çıkarır. Selim Sırrı beden terbiyesi dersinde erkek öğretmen okulu öğrencilerine bu çalıştırdığı

koreografiyi 1917 yılında sahneler. Böylelikle zeybek dansının yeniden inşa etme hikâyesinin ilk aşaması standartlaştırma ve eğitim aracılığıyla yaygınlaştırma tamamlanmış olur. Halk danslarının tarihselliği açısından bir dönüm noktası olmasını vurgulayan Berna kurt halkevleri bayramlarında halk oyunları gösterileri, şiir dinletileri, geleneksel ve modern müzik konserleri, yabancı oyun uyarlamaları ve milli reformlarla ilgili piyeslerin sergilendiğini belirtir (Kurt, 2017: 9-31).

Bu süreçle akademik olarak incelenmeye başlayan halk dansları halk evleri ve köy enstitülerinde yapılan uygulamalarla eğitim alanına da girmiştir. Daha sonraları yapı kredi bankası ve milliyet gazetesinin düzenlediği festival ve yarışmalarda güncelliğini artırmış, başta Türk talebe birliği olmak üzere üniversitelerde ve büyük şehirlerde kurulan halk dansları dernekleri ile temsili yetini arttıran bir sanatsal kavram haline gelmiştir. Halkbilimi alanlarından biri olan halk dansları günümüzde kültürün aktarımı geleneğin devamı bağlamında önemli bir yer teşkil etmektedir. Bugünün halk dansları icralarında kullanılan yöreye ait kostüm ve geleneksel araç gereçler, geçmişe ışık tutan gelenekleri yaşatmaktadır. Örneğin Artvin yöresi teşi dansında teşi kullanılır. Pamuğun ipliğe dönüştürülmesi için kullanılan geleneksel bir araç olan teşi, halk danslarında kullanılması ile önemli bir işlevsel unsur olarak görülebilir. Halk dansları alanında ülkemizde birçok kurum ve kuruluş, yarışmalar, festivaller, etkinlikler, vb. aktiviteler düzenlemektedir. Üniversitelerin devlet konservatuarlarında halk dansları bölümlerinin sayıları giderek çoğalmaktadır. Türkiye Halk Oyunları Federasyonu, T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı gibi önemli kurumlarda halk dansları topluluklarının olduğu, T.C. Millî Eğitim Bakanlığı, T.C. Gençlik Spor Bakanlığı gibi kurumlarda da halk dansları ile ilgili faaliyetler ve kurslar düzenlendiği görülmektedir. Aynı zamanda konumuz olan derneklerde halk dansları kursları düzenlenmekte ve ana konusu halk dansları olan dernekler ve kulüplerin sayılarının giderek yoğunlaştığı görülmektedir. UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras listesinde de yerini alan halk dansları gelecek kuşaklara kültürün devamlılığı ve aktarımında önemli bir işleve sahiptir.

UNESCO kelimesi, İngilizce "United Nations Educational, Scientificand Cultural Organization" kelimelerinin baş harfleri alınarak oluşturulmuş ve Türk dilinde "Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu" biçiminde karşılanmıştır. UNESCO Misyonunu insanlığın zihninde barışı eğitim, doğa bilimleri, sosyal ve beşeri bilimler, kültür ve bilgi ve iletişim aracılığıyla inşa etmek olarak tanımlamaktadır. Kısa

adı UNESCO olan Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu'nun Paris'te 29 Eylül-17 Ekim 2003 tarihleri arasında toplanan 32.Genel Konferansı, 17 Ekim 2003 1972 tarihinde "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesini kabul etmiştir. Sözleşme, TBMM'nin 19.01.2006 tarihli oturumunda oy birliği ile kabul edilmiş, "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun" (No: 5448) 21 Ocak 2006 tarih ve 26056 Sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe girmiş ve Türkiye'nin taraf olma süreci 27 Mart 2006 tarihinde tamamlanmıştır (URL-7).

Oğuz (2018: 147) UNESCO'nun Somut Olmayan Kültürel Miras sözleşmesinin B maddesindeki "Gösteri Sanatları" bölümünü aşağıdaki gibi belirtmiştir.

B.II. Gösteri Sanatları

1. Halk Müziği

1-a. Âşık Müziği ve Gösterimleri

1-a 1. Âşık Fasılları

1-a 2. Âşık Yarışmaları

1-a 3. Türkülü hikâyeler

1-a 4. Diğer

1-b. Tekke Şiiri ve Gösterimleri

1-b 1. Zikir

1-b 2. Sema

1-b 3. Semah

1-b 4. Diğer

1-c. Anonim Müzik ve Gösterimleri

1-c 1. Türkü Türleri ve Ezgileri (Kırık Hava, Maya, Bozlak vb)

1-c 2. Türkülü Atışmalar (Martufal, Bayraktar, Atma Türkü vb.)

1-c 3. Sıra Geceleri

1-c 4. Yaren Sohbetleri

1-c 5. Barana Sohbetleri

1-c 6. Kına Geceleri

1-c 7. Düğün Eğlenceleri

1-c 8. Diğer

1-ç Halk çalgıları

1- ç 1. Vurmalı Halk Çalgıları

1-ç 2. Üflemeli Halk Çalgıları

1-ç 3. Tezeneli Halk Çalgıları

1-ç 4. Yaylı Halk Çalgıları

2. Halk Oyunları

2-a. Halay

2-b. Zeybek

2-c. Bar

2-ç. Horon

2-d. Köçek

2-e. Diğer

3. Halk Tiyatrosu

3-a. Köy Seyirlik Oyunları

3-b. Karagöz

3-c. Kukla

3-ç. Ortaoyunu

3-d. Pantomim

3-e. Meddah

3-f. Diğer

Türkiye'de bölgelere göre halk dansları Ege bölgesinde zeybekler, Karadeniz bölgesinde horonlar, Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinde barlar ve halaylar, İç Anadolu bölgesinde kaşıklı oyunlar, Trakya bölgesinde karşılamalar, Akdeniz bölgesinde teke zortlatmaları türlerinde görülmektedir. Türkiye'nin hemen tüm kentlerinde halk danslarını konu alan birçok faaliyet, kurslar ve etkinlikler çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından sürdürülmektedir.

Toplum yapısı içinde son yıllarda önem kazanan toplumsal örgütlerden biri de, halk oyunları konulu etkinlikleri düzenliliğe kavuşturan örgütlerdir. Kır toplumunda birlik ve beraberliğin geliştirilmesinde önemli bir araç olup, hayatın özünü anlatan halk oyunları, kent toplumuna geçişte bu toplumun bozulan ilişkilerinin dengelenmesi işlevini üstlenir. Ayrıca sosyalleşme, kendini gösterme, hoşça vakit geçirme gibi kişisel amaçlar yanında, reklam aracı olarak kullanımı da, halk oyunlarının örgütlenerek yaygınlık kazanan bir etkinlik olmasına sebep olmaktadır. Kent kesiminde her alanda

görülen örgütlenme; sanat dalları, spor ve kültürel etkinliklere paralel olarak halk dansları alanında da hızlanarak sürmektedir (Aydın, 1992: 12,13).

2. BÖLÜM

2.1. ESKİŞEHİR MERKEZLİ DERNEKLEDE HALK DANSI ETKİNLİKLERİ

Çalışmanın bu bölümünde Eskişehir kent merkezinde bulunan il dernekleri, köy dernekleri, göçmen dernekleri, hemşehri dernekleri ve kültür, sanat etkinlikleri yapan diğer dernekler incelenmiştir. İncelemenin odak noktası olan halk dansları etkinlikleri yapan derneklerin yanı sıra halk dansları etkinliği yapıp sonradan etkinliği sonlandırmış derneklere de, kursun kapanma nedenlerinin araştırılması için yer verilmiştir. Amacı mesleki dayanışma ve yardımlaşma olan diğer derneklerinde halk dansları faaliyetleri gerçekleştirmesi nedeni ile çalışmanın inceleme konusu olan dernekler içerisine sokulmasına sebep olmuştur.

Halk dansları kursları düzenleyen derneklerden, özellikle hemşehri dernekleri, köy dernekleri ve göçmen dernekleri kendi yörelerine ait dansların eğitimini vermektedir. Bunların dışında kalan diğer derneklerin ise halk dansları kurslarını sosyalleşmek ve birlik beraberliğin sağlanması bağlamında gerçekleştirdikleri görülmektedir.

Halk dansları etkinlikleri gerçekleştiren derneklerde çocuk, genç ve yetişkinlere kurslar verildiği görülmektedir. Kurslar dernek üyeleri ve katılmak isteyen herkese ücretsiz olarak verilmektedir. Kursların süresi yılın en az sekiz ayı haftada iki ila on saat arasında derneklere göre değişkenlik göstermektedir. Halk dansları kursları düzenleyen derneklerin hemen hepsi derneğin çeşitli etkinliklerinde gösterilerini icra etmektedir. Yapılan gösteriler kurs öğrencilerinin aileleri ve tüm halka açıktır.

İncelenen dernekler arasında halk dansları kursları vermesine rağmen çeşitli nedenlerden dolayı kurs kapanmış olsa da gerçekleştirdikleri diğer (koro, enstrüman eğitimi, yöresel yemek organizasyonları, festival, şenlik vb.) kültürel etkinlikler ile kültürel sürekliliğe katkıda bulundukları anlaşılmış ve inceleme konusu olmuştur.

Çalışmada, köy dernekleri, il dernekleri, hemşehri dernekleri, spor ile ilgili dernekler, mesleki dayanışma dernekleri ve göçmen dernekleri içerisinde halk dansları faaliyetleri gerçekleştiren 18 dernek ile yapılan görüşmeler sırası ile verilmiştir.

2.1.1. Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

2006 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin başkanı Veli Atmaca (KK-33), derneğin kuruluş amacını "birlik, beraberlik ve sosyal yardımlaşma" olduğunu belirtmiştir. Dernek başkanı Veli Atmaca ile yapılan görüşmede derneğin yapısı, hizmetleri ve üye profili ile ilgili bilgiler edinilmiştir. Derneğin Aşağı çağlan, Yukarı çağlan ve Kayapınar köylerinden üyeleri vardır. Üye sayısı 615 olan derneğin % 40 kadın, %60 erkek üyesi vardır. Üyelerinin ağırlıklı olarak yetişkinlerden oluşan dernekte öğretmen, kamu personeli, esnaf, çiftçi gibi çeşitli mesleklerden oluşan bir üye profili vardır.

Derneğin kadın kolları ve gençlik kollarının düzenlediği kurslar; halk oyunları, bağlama, tiyatro, koro ve semah kursudur. Dernek üyeleri ve üye olmayan kişilerde kurslara katılabilmektedir. Kurslar 15, 25 yaş ve 25 yaş üzeri yetişkin guruplar ve ayrıca 15 yaş altı çocuklar için düzenlenmektedir.

Halk dansları kurslarında Eskişehir yöresi halk dansları eğitimi verilmiştir. Kurslar haftada iki gün iki saat olarak yürütülmüştür. Halk dansları çalışmaları dernek üyesi gönüllü eğitmenler tarafından yürütülmektedir. Haftada bir gün iki saat olarak yürütülen kursa yılda en az 20 öğrenci katılmaktadır. Kurslar derneğin tahsis ettiği salonlarda yürütülmektedir. Kurslar dernek üyesi ve halk açık, ücretsiz olarak yürütülmektedir. Kurslar yılın belli dönemlerinde verilmektedir. Derneğin Alevi köyü derneği olmasından dolayı daha çok Semah kursları verilmiştir. Semah kursları alanda bilgili kişiler tarafından yürütülmektedir.

Her yıl düzenli olarak 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları, Aşure Etkinliği, Mayıs ayında Bahar Bayramı kutlamaları ve Kadın Kollarının düzenlediği 8 Mart Dünya Kadınlar Günü ile ilgili etkinlikler yapılmaktadır. 2019 yılında yapılan Kadınlar Günü Etkinliğine 600 kişinin üzerinde katılım olmuştur. Kayapınar Köyü'nde her yıl düzenli olarak yapılan Bahar Şenliğine Eskişehir'deki yerel sanatçıların katılımı, kendi tiyatro grupları ve kurs guruplarının katılımlarıyla geçekleşmektedir. Ayrıca her yıl derneğin kuruluş yıl dönümünde bir gece kutlaması yapılmaktadır. 18 Ocak 2020'de yapılan geceye, Güler Duman katılmıştır.

Kurs gruplarınız ile herhangi bir festival, konser vb. etkinliklere katılıyor musunuz? Sorumuza Dernek Başkan Veli Atmaca, "Eskişehir Hacı Bektaşi Veli

Derneğinin düzenledikleri etkinliklerde, Eskişehir Osmangazi üniversitesinin düzenlediği bir panelde ve Kütahya, Afyon Hacı Bektaşi Veli derneklerinin etkinliklerinde semah döndük" şeklinde cevap vermiştir.

Gelenek, görenek ve adetlerini yaşatmak ve aktarmak adına köyün yaşlılarının da söyleşilerinin olduğu bir video belgeseli yapmıştır. Belgesel düğünlerdeki adetler, köyün kültürü, şiirlerin olduğu içeriktedir. Son olarak dernek olarak her yıl Çağlan Kayapınar köyünde yağmur duası etkinliği gerçekleştirilmektedir.

Dernek binası giderleri, etkinliklerdeki giderler üyelerin bağışlarında karşılanmaktadır. Eskişehir kent merkezinde bulunan dernek üyelerinin, Aşağı Çağlan, Yukarı Çağlan ve Kayapınar köylerini kapsaması dolayısıyla köylerde yaşayan dernek üyelerinin kent merkezine geldiklerinde zamanın büyük bir çoğunluğunu dernekte geçirdiği bilgisi edinilmiştir. Dernek bir tür toplanma merkezi haline gelmiştir.

2.1.2. Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği

2001 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin başkanı Muhammet Atik (KK-19), derneğin kuruluş amacını; "Erzurum Kültürünün yaşatılması ve Hemşehriler arasında dayanışmanın sağlanması" olduğunu belirtmiştir. Dernek Başkanı Muhammet Atik'ten aldığımız bilgilere göre; derneğin %1 Kadın, %99 Erkek toplam 250 üyesi vardır. Üyelerin meslek grupları ağırlıklı olarak inşaatçı ve fırıncıdır. Eğitim düzeyi ise ağırlıklı olarak lise düzeyinde olmakla birlikte, yaş ortalamaları 25, 60 yaş arasındadır. Derneğin minimum düzeyde aidatı ödemesi vardır. Dernek yönetimi, etkinlikler ve faaliyetleri düzenlemek üzere ayda bir kez düzenli olarak toplantılar yapılmaktadır. Derneğin ulaşmak istediği hedef kitlenin Eskişehir'de yaşayan tüm Erzurumlular olduğunu belirten Muhammet Atik, üyelerin derneğe katılma amacını; Hemşehrilerin birbirleri ile dayanışmayı sağlaması ve kültürün devamlılığını sağlamak olduğunu belirtmiştir.

Dernekte Halk dansları kursu düzenlenmektedir. Halk dansları kursunda Erzurum yöresi halk dansları eğitimi verilmiştir. Halk dansları eğitmenleri dernek üyeleri içerisindeki gönüllü kişilerdir. Halk dansları çalışmaları haftada 1 gün iki saat olarak yürütülmektedir. Yılın 6 ayı süren kursa yaklaşık 20 öğrenci katılmıştır. Çalışmalar derneğin tahsis ettiği belediyeler veya okul salonlarında yapılmaktadır. Çocuk ve yetişkinlerden oluşan halk dansları ekibi derneğin düzenlediği 12 Mart Erzurum'un Kurtuluş Günü etkinliklerinde gösteriler yapmıştır. Katılım ve devamlılığın

sağlanamamasından dolayı bir süre sonra çalışmalar durdurulmuştur. Dernek dayanışma yemekleri ve piknikleri düzenlemektedir. Aynı zamanda etkinliklerde Erzurum'dan gelen yerel saz ve söz sanatçılarının konserleri olmuştur. Düzenlenen etkinlikler kısmen sponsor destekleri ile yürütülmektedir. Etkinlikler spor salonlarında, açık alanlar ve dernek binasında gerçekleştirilmektedir. Derneğin düzenlediği etkinlikler ve kurslar halka açıktır. Eskişehir'deki diğer derneklerle de iş birliği içerisinde olan dernek etkinliklerini sosyal medya ve mesaj sistemi ile duyurmaktadır.

2.1.3. Eskişehir Abhaz Kültür Derneği

2010 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin son on yıldır aktif olarak başkanlığını yapan Turgay Tekin (KK-32), derneğin kuruluş amacını, "Abhaz kültürünü unutmamak ve yaşatmaktır. Dilimiz kaybolmaya yüz tutmuş diller arasındadır. Bu yüzden dilin yaşatılması için dil kursları veriyoruz. Çocuklarımıza dilimizi öğretmek için Abazaca çizgi filimler, animasyon videoları yaptık 7, 8 yaşlarında dilimizi öğrenen kendini ifade edebilen çocuklarımız var." şeklinde belirtmiştir.

Dernek Başkanı Turgay Tekin'den aldığımız bilgilere göre, 200 kadın, 250 erkek toplam 450 üyesi olan derneğin çeşitli meslek guruplarından, eğitim düzeyi lise ve üstü 30, 60 yaş aralığında üye profili vardır. Binası kıra olan derneğin aidat ödemesi aylık 1 TL'dir. Derneğin kendine ait bir merkezi olması için çalışmalar yapıldığını aktaran Turgay Tekin, Türkiye genelinde abhaz dernekleri federasyonuna bağlı olan 16 ayrı abhaz derneğinin birbirlerine yardım ederek tüm derneklere bir bina satın almak hedefleri arasında olduğunu belirtmiştir. Turgay Tekin, Dernek Yönetim kurulunun, ekonomik özgürlüğü olan kişilerden oluştuğunu belirterek özellikle derneğin çeşitli giderlerini yönetim kurulu olarak üstlenildiğini söylemiştir. Derneğin 15 günde bir yapılan yönetim kurulu toplantıları Covid-19 Pandemi dolayısı ile uzaktan çevrimiçi olarak yapılmaktadır. Dernek üye hedef kitlesinin kadınlar ve gençler olduğunu belirten Turgay Tekin, üyelerin aidiyet hissetme, kültürü yaşatma ve çeşitli etkinliklerde birlik olma amacı ile derneğe katıldıklarını söylemiştir.

Dernekte düzenlenen kurslar, Dil kursu (Abhazca), Tiyatro kursu, Halk Dansları kursu, Mızıka kursu, El sanatları kursu (tel kırma, saç kırma, dikiş nakış) ve Çambırı kursudur. Kadın kollarının El Sanatları kursunda ürettikleri ürünleri 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde Eskişehir Tepebaşı Belediyesinin sergi alanında sergilenmiştir.

Derneğin Halk Dansları kursları çocuk kursları ve yetişkin kursları olmak üzere iki ayrı çalışma olarak yürütülmektedir. Yılda ortalama 100 kişinin katıldığı kursta Abhazya Halk Dansları eğitimi verilmektedir. Yetişkinlerden oluşan "Mramza" Halk Dansları topluluğu ve Çocuklardan oluşan "Apşaeyzara" mahalli ve tahta grubu, yıl içerisinde haftada en az 6 saat çalışma yapmaktadır. Derneğin düzenlemiş olduğu kursların dernek üyesi haricindeki kişilere de açıktı olduğunu belirten Turgay Tekin derneğin düzenlediği etkinliklerde kurs gruplarının gösteriler yaptığını eklemiştir. Kurslar derneğin tahsis ettiği salonlarda yapılmaktadır. Halk dansları eğitmenleri ücret karşılığında veya gönüllüler tarafından alanında uzman kişiler tarafından yürütülmektedir. Uzun yıllardır düzenlenen halk dansları kursu yılın 10 ayı sürmektedir.

Dernek 2015 yılından buyana düzenli olarak "Ayzara Abhaz Şenliği" yapmaktadır. Şenliği Eskişehir'de Abhazların yaşadığı köylerde yapılmasına dikkat eden dernek köyün tanıtılmasına ve köyün çeşitli ihtiyaçlarının karşılanmasına destek olmaktadır. Şenlikte Kafkasya'ya ait el sanatları ürünlerinin stantlarda sergilenmektedir. Yemek stantları kurulmaktadır. Şenlikte halk müziği konserleri düzenleyen dernek, Gülcan Altan, Tülin Sarıbay ve Gülşah Sargın gibi Abhazca şarkılar söyleyen halk sanatçılarının şenliğe katılmalarını sağlamıştır. Ayrıca en son yapılan şenlikte, Sakarya'da yaşayan 70, 100 yaş aralığındaki "Azar" grubu, içeriğinde Abhaz halk çalgılarının olduğu, müziklerinin koro halinde icra edildiği aynı zamanda abhaz dansları ile eşlik edilen gösterilerini sunmuştur. Şenlikte derneğin kurs grupları gösteriler yapmaktadır. Şenlikleri; kültürün aktarımı, yaşatılması ve birlik beraberliğin oluşması için yaptıklarını belirten Turgay Tekin, şenliğin çeşitli masraflarının bağış ve sponsorlar ile karşılandığını belirtmiştir.

Son olarak derneğin kitap kulübü, her ay düzenli olarak bir kitap belirlemekte, kulüpteki üyeler kitabı okuduktan sonra bir araya gelerek kitabın konusu ile ilgili tartışmalar ve sunumlar yaparak iletişim ve kendini ifade edebilme becerilerini açığa çıkarmak için çalışmalar yapmaktadır.

Etkinliklerini ve kurslarını duyurmak için sosyal medya ve telefon zinciri mesaj sistemini kullanan dernek kent merkezindeki diğer derneklerle işbirliği içerisindedir.

2.1.4. Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği (Anadolu Bacıları)

2017 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin kurucu başkanı Hafize Erdoğan (KK-12), derneğin kuruluş amacını, "Türk milli kültürü ve çağdaş medeni kültür çerçevesinde milli birlik ve beraberliğimizin temeli olan Türk kültürüne büyük katkı sağlayan Yörük Türkmen kültürünü araştırmak, yaşatmak, geliştirmek, yeni kuşaklara, geniş kitlelere ve Türkiye'ye tanıtmak. Türkiye ve Türk dünyasının her köşesinde kardeşlik, dayanışma ve yardımlaşma esaslarını geliştirmek, aynı dili konuşan, geçmişte aynı tarihi paylaşmış diğer ülkelerdeki kuruluşlarla sağlam diyaloglar kurmak; ortaklaşa sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunmak." şeklinde belirtmiştir.

21 kadın, 2 erkek toplam 23 üyesi olan dernek üyelerinin meslek grupları çoğunlukla ev hanımı ve emeklidir. Eğitim düzeyi çoğunlukla lise mezunu olan üyelerin ortalama yaş oranı 40 yaş ve üzeridir.

Dernek üyelerinin derneğe katılma amacını, kültürümüz hakkında bilgi edinmek tiyatro, halkoyunları dersleri almak ve sosyal etkinliklere katılmak olarak belirten Hafize Erdoğan, derneğin üye hedef kitlesinin de kadınlar ve gençler olduğunu belirtmiştir. Derneğin aylık 10 TL aidatı vardır. Dernek Yönetim Kurulu İki haftada bir etkinlikleri ve projelerini konuşmak üzere düzenli olarak toplantılar yapmaktadır.

Dernek Halk Dansları ve Tiyatro kursları düzenlemektedir. Halk dansları kursları haftada üç gün ikişer saatten ayda en az 24 saat planlanmaktadır. Dernek başkanı Hafize Erdoğan, Halk Dansları kursunda üyelerin çocuklarının da kursa katıldığını ve aktif olarak halk danslarını öğrendiklerini belirtmiştir. Halk dansları eğitimleri üyeler arasında gönüllü kişiler tarafından verilmektedir. Yılın 8 ayı devam eden kurslara yılda en az 50 kişi katılmaktadır. Kurslar dernek üyelerine ve halka ücretsiz olarak verilmektedir. Halk Dansları kurslarında Eskişehir, Antalya, Kütahya, Bilecik ve Göçmen dansları öğretilmektedir. Kurslar derneğin tahsis ettiği belediye ve okul salonlarında yürütülmektedir. Kursları düzenlemekteki amaçlarını "kültürümüzü yaymak ve yaşatmak" olarak belirten Hafize Erdoğan, kurs grupları ile Eskişehir, Antalya, Kırşehir, Aydın, Muğla, Burdur, Kastamonu, Bilecik, Konya ve Denizli'de birçok festival ve etkinliğe katıldıklarını söylemiştir. Ayrıca, Dursun Bey Yayla Şenlikleri, Meram Belediyesi Türk Dünyası Bacıbey Festivali, Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi'den Günümüze Etkinliği, Anadolu Üniversitesi Eczalık Sempozyumu, 26.

Uluslararası Antalya Yörük Toyu, Söğüt Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Şenlikleri, Uluslararası Aliağa Yörük Türkmen Şöleni gibi birçok etkinlikte Halk dansları ve Tiyatro gösteriler icra etmişlerdir.

Son olarak Antalya Teke Yörük Türkmen Federasyonu üyesi olan dernek diğer dernekler ile iş birliği içerisindedir.

2.1.5. Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği

2010 yılında Eskişehir'de kurulan Derneğin Başkanı Cavid Aydın (KK-6) derneğin kuruluş amacı sorumuza; "Eskişehir'de uzun yıllar öğrencilik hayatımızı yaşadığımız için Eskişehir'e gelen ilk dönem Azerbaycanlı öğrenciler olarak Eskişehir'de yaptığımız Azerbaycan'ı tanıtımına yönelik etkinliklerde resmi izinlerimizi alabilmek için farklı resmi kurumlar altında izin almak durumunda kalıyorduk, Eskişehir'e yerleştikten ve vatandaş olduktan sonra, Eskişehir'deki Azerbaycanlılar olarak, bizden önce Eskişehir'e ilk gelen öğrenciler ile bir araya geldik ve artık resmi bir derneğimizin olmasını sağlamak, Azerbaycan ile ilgili bir faaliyette kendi adımızın olduğu bir çatı altında faaliyetimizi yapabilmek, Eskişehir'deki Azerbaycanlılar arasında birlik beraberliği sağlamak, güçlü bir diaspora faaliyeti oluşturmak ve bizlerden sonra Eskişehir'e gelen soydaşlarımıza problemlerini çözmek için derneğimizi kurduk" şeklinde cevap vermiştir.

Derneğin, 27 kadın, 61 erkek olmak 88 üyesi bulunmaktadır. Dernek başkanı Cavid Aydın, Eskişehir'de ortalama 250 Azerbaycanlı öğrenci olduğunu ve öğrencilerin çoğunluğunun dernek etkinliklerine aktif olarak katıldığını, fakat son 6 yıldır çalışmaya gelen veya öğrenci olarak Eskişehir'de bulunan kişileri resmi üye yapmadıklarını belirtmiştir. Vatandaşlık alıp Eskişehir'de yaşayanları resmi üye yaptıklarını çünkü öğrencilerin eğitim süreçleri bittiğinde Eskişehir'den giderken üyeliklerini silmek zorunda kaldıklarını belirtmiştir. Ayrıca Azerbaycanlı olmayan üyelerinin de olduğunu söylemiştir. Doktor, eczacı, akademisyen, avukat, öğretmen, esnaf, müzisyen gibi çeşitli meslek gruplarından üyesi olan dernek üyelerinin yaş ortalaması 30, 50 yaş aralığındadır.

Üyelerin derneğe katılma amacını, ortak paydada Azerbaycan olduğunu söyleyen Cavid Aydın; üyelerin Azerbaycanlı soydaşlarla bir araya gelmek, bayramları

kutlamak, Azerbaycan için çeşitli faaliyetler yapmak ve birlik beraberliği oluşturmak olduğunu belirtmiştir.

Derneğin yıllık aidat ödemesi 100 TL'dir. Öğrenciler için aidat ödemesi yıllık 50 TL'dir. Dernekte, Covid-19 Pandemi öncesinde her hafta Çarşamba günleri düzenli olarak yapılan toplantılarda, alanında uzman kişilerce çeşitli eğitim seminerleri düzenlediklerini, Türkiye'nin ve Azerbaycan'ın önemli günleri ile ilgili faaliyetlerin planlanması gibi çeşitli konularda toplantılar düzenlediklerini belirten Cavid Aydın, toplantılarda üyelerin herhangi bir konuda yaşadıkları problemleri çözmek için iletişimde bulunduklarını söylemiştir.

Başkan Cavid Aydın derneğin ulaşmak istediği hedef kitlenin öncelikle Azerbaycanlı soydaşlarının olduğunu ve Azerbaycan ile ilgili yapılacak faaliyetlerin içinde bulunmak isteyenler, Azerbaycan'ı tanımak isteyen kişilere birinci elden yardımcı olabilmek ve Eskişehir'de Azerbaycan'ı doğru tanımaları için Eskişehir halkı olduğunu belirtmiştir.

Dernekte, halk dansları, tiyatro, satranç, dil kursu ve müzik kursları düzenlenmektedir. Halk Dansları kursunda, Azerbaycan Halk Dansları eğitimi verilmiştir. 2013 ve 2016 yıllarında verilen halk dansları kursuna ortalama 20 öğrenci katılımı olmuş ve derneğin düzenlediği Azerbaycan Cumhuriyet Bayramı etkinliğinde, yılsonu etkinliklerinde ve farklı illerdeki Azerbaycan derneklerinin etkinliklerinde gösterilerini sunmuşlardır. Kurslar gönüllü eğitmenler tarafından derneğin tahsis ettiği salonlarda yürütülmüştür. Haftada bir gün iki saat çalışmaları yapılan halk dansları kursları hem dernek üyelerine hem de Eskişehir halkına ücretsiz olarak verilmiştir.

Koro grubu Güney Azerbaycan gecesi, Azerbaycan Toyu ve Çanakkale şehitleri anısına Türk Halk Müziği konserleri düzenlenmiştir. Konserlere dernek üyeleri arasındaki müzisyenler yanı sıra Eskişehir'de veya çevre illerde yaşayan Azerbaycanlı müzisyenler de katkı sağlamıştır.

Dernek, konferanslar, paneller, sertifika eğitim programları, geziler, piknikler, Milli Bayramlar etkinlikleri, sinema gösterimi, resim sergisi, kermes, tiyatro gösterisi, Anadolu Üniversitesi ile birlikte Uluslararası Bilim Kongresi gibi birçok etkinlik düzenlemektedir.

Dernek 2010 yılından buyana üç ayda bir "Üç Çizgi" adında bir dergi çıkarmaktadır. ES TV'de haftada bir gün Azerbaycan ile ilgili konular üzerine "Üç Çizgi" isimli program düzenlenmektedir. Dernek, 31 Aralık Dünya Azerbaycanlılar Birlik Beraberlik Dayanışma Günü, 20 Mart Nevruz Bayramı ve 28 Mayıs Azerbaycan Cumhuriyet Bayramı etkinliklerini her yıl düzenlemektedir. Etkinliklerde etkinliğin konusuna göre alanında uzman akademisyenlerin konferansları düzenlenmektedir.

Etkinlikler kent merkezindeki otellerin toplantı salonlarında, açık alanlarda, Anadolu Üniversitesi ve Eskişehir Osmangazi Üniversitesinin konferans salonlarında yapılmaktadır. Etkinliklerin yapılmasındaki amacı, "Azerbaycan'ın kültürünü, tarihini, sanatını, edebiyatını, Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği olarak ilk ağızdan çevremizdeki insanlara, alanında uzman kişilerden destek alarak anlatmak ve tanıtmak" olduğunu belirten dernek başkanı Cavid Aydın, etkinliklerin katılımın tamamının ücretsiz olduğunu söylemiştir. Etkinliklerde sponsor desteği alınmaktadır. Kurs eğitmenleri alanında uzman kişilerden seçilmektedir. Dernekte bazı kurslar, örneğin satranç kursu, Rusça dil kursu ücretli olabiliyor fakat birçok kurs ücretsizdir. Dernek üyesi hariç kişilerde kurslara katılabilmektedir. Son olarak derneğin düzenlediği etkinlikler sosyal medya, web sitesi ve afiş broşür dağıtılarak duyurulmaktadır.

2.1.6. Eskişehir Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği

1987 yılında Eskişehir'de kurulan, derneğin amacı, "Bulgaristan ve dünyanın her yerinden Türkiye'ye gelen ve gelecek göçmenlerin Türk Kültürü ve Atatürk İlkelerine uyum sağlamalarına, Milli ruh ve Milli şuurun aralarında yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapmak, göçmenlerin kendi örf ve adetlerinin tanıtılması, sosyal ve kültürel dayanışma ve yardımlaşmanın sağlanmasını temin etmek, göçmenlerin göç ettikleri ülkelerde kalan yakınları ve akrabaları ile bütün Türklerin, Türk olarak varlıklarını sürdürerek, ırk, cins, dil, din, mezhep, töre, eğitim, düşünce, iş, mal, vatandaşlık, aile ve diğer hak ve özgürlüklerinin garantiye alınması çalışmaları yapmak"(URL-1).

Derneğin Genel Sekreteri Megdat Vatansever'in (KK-18) verdiği bilgiler göre, derneğin %15 kadın, %75 erkek toplam 403 üyesi vardır. Çeşitli meslek gruplarından üyeleri bulunan dernek üyelerinin eğitim düzeyi çoğunlukla lise ve üniversitedir. Yaş ortalaması ise 40 yaş ve üzeridir. Üye aidatı aylık 6 TL'dir. Dernek etkinlikler ve faaliyetleri planlamak üzere her ay düzenli olarak toplantılar yapmaktadır.

Dernekte Halk Dansları kursu düzenlenmektedir. Kurs yetişkinlerden ve üyelerin çocuklarından oluşan iki ayrı grup olarak düzenlenmektedir. Bulgaristan Halk Dansları eğitimi alan gruplar, derneğin düzenlediği etkinliklerde ve şenliklerde gösteriler sergilemektedir. Yetişkin grup 8 yıldır aktif olarak devam etmekte, çocuk grubu ise son 4 yıldır kurulmuştur. Kurslar haftada iki gün iki saat olarak verilmektedir. Yılda ortalama 20 öğrenci kurslara katılmaktadır. Halk dansları kursları dernek üyesi gönüllü kişiler tarafından yürütülmektedir. Kurslar dernek üyelerine ve tüm halka açıktır. Ücretsiz olarak verilen kurs derneğin tahsis ettiği okul spor salonlarında yürütülmektedir.

Dernek her yıl yaz şenlikleri, Balkan geceleri ve Ramazan ayında yemek etkinliği yapmaktadır. Mesire alanlarında yapılan yaz şenliklerine 1500 kişinin üzerinde katılım olmaktadır. Şenlikte Bulgaristan'dan gelen saz ve söz sanatçılarının konserleri yapılmakta ve Halk Dansları grupları gösterilerini sunmaktadır. Güreş müsabakaları ve çeşitli yarışmalar yapılan yaz şenlikleri 2020 yılında Covid 19 Salgın hastalık nedeni ile yapılamamıştır. Dernekte yapılan etkinlikler halka açıktır.

2.1.7. Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği

Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği, 1991 yılında kurulmuştur. Üç dönem yöneticilik yapan ve geçmiş yıllarda derneği gençlik kollarında hizmet vermiş olan Mahsuni Ilgın (KK-17) 5 Ocak 2020 de yapılan dernek seçimlerinde dernek başkanı olarak seçilmiş ve halen başkanlık görevine aktif olarak devam etmektedir. Derneğin kuruluş amacını "Eskişehir'de Alevi Bektaşi inancını temsil eden 200 binin üzerinde yaşayan insan var. Eskişehir, İç Anadolu ve Doğu Anadolu Alevilerinin yoğun olarak bulunduğu bir yerdir. Hünkâr Hacı Bektaşi Veli inancını ve felsefisini yozlaştırmadan yaşatabilmek, yayabilmek ve kendi inancımıza mensup insanlarımız ile kolektif paylaşımcı bir şekilde yaşayabilmek" şeklinde özetleyen Ilgın "bizlerinde amacı, Hünkâr Hacı Bektaş Veli inancını felsefesini topluma Eskişehir'e yayabilmek ve yaşatabilmek" olarak belirtmiştir.

Üye sayısı 1189 olan derneğin kadın üye sayısı 400, erkek üye sayısı 789 dur. Üyelerinin yaş ortalaması 30-70 yaş olup, ağılık olarak 40-75 yaş aralığından oluşan dernekte çiftçilik, inşaat işçiliği, ağırlıklı olan meslek grupları olsa da avukat, doktor, esnaf gibi çeşitli mesleklerden oluşan bir üye profili vardır. Üyelerin eğitim düzeyi

ağırlıklı olarak lise mezunudur. Derneğin yıllık aidatı 30 TL'dir. Dernekte düzenli olarak toplantılar yapıyor musunuz? Sorusuna, Mahsuni Ilgın şu cevabı vermiştir "derneğimizde düzenli olarak yönetim kurulu toplantılarımızı yapıyoruz. Kendi inancımız doğrultusunda ibadetlerimizi yapıyoruz. Muharrem ayı etkinliklerimiz, aşure etkinliğimiz, oruç açma yemeğimiz dediğimiz lokmalarımızı yapıyoruz. İnancımız doğrultusunda söyleşiler, konserler yapıyoruz. 5000 ile 10000 kişi arası katılım oluyor. Aynı zamanda ihtiyaç sahibi insanlar için yerel belediyelerle işbirliği yaparak üyelerimizdeki işadamlarının yardımlarıyla destekler sağlıyoruz."

Derneğin dikkat çeken etkinliklerinden biride eğitim birimidir. Birimde 50 kişinin üzerinde gönüllü olarak çalışan eğitmen vardır. Eğitmenler üniversite öğrencileri veya üniversite mezunu kişilerden oluşmaktadır. Özellikle Gültepe, Yıldıztepe, Göztepe, Büyükdere, Yenikent mahallelerinden ortalama 400 kişinin üzerinde öğrencilere çeşitli alanlarda eğitim hizmeti verilmektedir. Dernek başta Alevi Dernekleri olmak üzere özellikle Odunpazarı Bölgesinde ortalama 50'ye yakın Alevi Köy Dernekleri ile kurmuş oldukları Alevi Dernekleri Platformu üzerinden işbirliği içerisindedir. Aynı zamanda kent merkezindeki diğer dernekler ile de çeşitli bilgi alışverişi yapmaktadırlar.

Üyelerin derneğe katılma amacının "inancımıza mensup olan, bağlı olan, hizmet etmek isteyen gönüldaşlarımızın güç birliği ve dayanışma içinde paylaşımda olmaları" olarak açıklayan Mahsuni Ilgın, yılda en az altı kez dergâh gezileri de yaptıklarını iletmiştir. Ayrıca derneğin dikkat çeken diğer bir hizmeti de morg, cenaze aracı, cenaze yıkama, kırk yemeği gibi hizmetlerde vermesidir.

Her yıl düzenli olarak etkinlikler yapan derneğin en önemli etkinliklerinden biri, Sultan Nevruz Baharı uyandırma adı altında spor salonlarında ya da açık alanlarda yaklaşık 10 bin kişinin katıldığı Hz. Ali'nin doğum gününü anma, nevruzu anma etkinlikleridir. Ayrıca her yıl düzenli olarak şehir dışından veya yerel sanatçılar getirerek halk müziği konserleri düzenlenmektedir.

Dernek, halk dansları, tiyatro ve semah kursları vermektedir. Dernek üyesi olmayanlarda ücretsiz olarak bu kurslardan faydalanabilmektedir. Halk dansları kurslarında Erzurum, Adıyaman ve Gaziantep yöresi danslarının eğitimi verilmiştir. Yılın 8 ayı devam eden kurslara senede ortalama 50 öğrenci katılmaktadır. Farklı

yörelerin kurslarının verilmesinin nedeni nedir? Sorusunu Mahsuni Ilgın, "halk dansları eğitmenimizin bildiği yöreler ile kurslar yürütülmüştür." Seklinde cevaplamıştır. Halk dansları kursları haftada iki gün 2 saat olarak derneğin kendi salonlarında yürütülmektedir. Kurslar dernek üyesi gönüllü eğitmeler tarafından yürütülmektedir. Kurslara dernek üyesi olmayan kişilerde katılabiliyor mu? Sorusuna Mahsuni Ilgın "Hünkâr Hacı Bektaşi Veli'nin çok güzel bir sözü vardır. Biz yetmiş iki millete aynı gözle bakan bir toplumuz o yüzden burada yaptığımız bütün kurslar ve etkinliklere hiçbir zaman ayrıştırmadan her toplumu davet ediyoruz" şeklinde cevap vermiştir. Kurslar bitiminde kurs bitirme belgeleri verilmek üzere üyelerin ve misafirlerin katıldığı, spor salonlarında veya işbirliği içinde oldukları belediyelerin konser salonlarında yılsonu etkinlikleri sponsorlar yardımı ile yapılmaktadır.

Alevi Dernekleri Federasyonu bağlı olan dernek federasyonun şehir içi ve şehir dışındaki etkinliklerine kurs grupları ile katılmaktadır. Derneğin "Kızıl Kartallar" isimli spor kulübü, bünyesinde üyelerini spor alanlarında da çeşitli branşlarda yönlendirmekte ve hizmet vermektedir.

Kurs eğitmenleri gönüllülerden oluşmaktadır. Dernek binasında kurslar için salon vardır fakat yetersiz geldiği durumlarda belediyelerden destek alınmaktadır. Son olarak derneğin daha önce "Zülfikar" ismi ile çıkardığı dergi, ismi değişerek "Çera" ismi ile basılmaya başlamıştır.

2.1.8. Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği

2000 Yılında Eskişehir'de kurulan derneğin bir dönem dernek başkanlığı yapmış yönetim kurulu üyesi ve aynı zamanda Halk Dansları Eğitmeni Neşe Başkıroğlu (KK-22), Derneğin kuruluş amacını "birinci önceliğimiz kırım kültürünü, adet, gelenek, göreneklerini aktarmak gibi gözükse de derneğimizin amacı daha çok halk oyunları, halk bilimi gibi alanlarda çalışmalar yapmaktır. Aynı zamanda kırım kültürünü, folklorunu, yemeklerini gelenek ve göreneklerini yaşatmak ve aktarmak için Kültürel amaçlı kurulan bir dernektir" şeklinde belirtmiştir.

510 üyesi olan dernek üyelerinin %50 erkek, %50 kadın olmak üzere, eğitim düzeyi daha çok lise ve üniversite mezunudur. Meslek grupları çoğunlukla çiftçi, esnaflar, öğretmen, memur, sağlık çalışanından oluşan üyelerin yaş oranı ortalama 35 yaş ve üstüdür. Derneğin temel giderlerini karşılamak üzere aidatı dernekler kanunun

belirlediği asgari tutardır. Derneğin yönetim kurulu genel kurulda yapılan seçimler ile belirlenmektedir. Dernekte ayda bir kez, hedefler ve etkinlikler ile ilgili düzenli olarak toplantılar yapılmaktadır.

Neşe Başkıroğlu Dernek üyelerinin derneğe katılma amacını "Kültürlerini öğrenmek, aidiyet duygusu ve özellikle ileriki yaşlarda sosyalleşmek" olarak belirtmiştir.

Dernekte, Halk Dansları, Enstrüman Eğitimi (Akardion), Geleneksel Kuşak Güreşi ve Koro (kırım lehçesi ile türküler) kursları verilmektedir. Halk dansları kursları yoğun bir şekilde yapılan dernekte, çocuk grubu, genç grup ve yetişkin grup olmak üzere üç ayrı grup vardır. Yılda ortalama 100 öğrenciye kurs verilmektedir. Halk Dansları kursu hafta sonları her Pazar günü sabah 9.00'dan akşam 17.00' a kadar sürmektedir. Kırım Halk Danslarının öğretildiği kurslarda eğitmenlerin dansları geçmişten günümüze geldiği gibi hiç bozmadan geleneksel haline bağlı olarak Eskişehir'in köylerinde yaşayan yaşlılardan öğrendikleri şekli ile aktardıklarını belirten Neşe Başkıroğlu, dans repertuarının Bahçesaray Kaytarması, Ağır Hava Kaytarması, Livana Kaytarması, Çoban Oyunu, Mendil Oyunu, Tuvak ve birçok Kırım Halk dansları olduğunu söylemiştir. Dernek üyesi ve halka açık olan halk dansları kursları derneğin tahsis ettiği salonlarda ücretsiz olarak yürütülmektedir. Kurslar dernek üyesi, gönüllü ve alanında uzman eğitmenler tarafından yürütülmektedir.

Derneğin düzenlediği etkinlikler ve özel günlerde kurs gurupları gösterilerini sergilemektedirler. Dernek her yıl konserler, konferanslar ve yılsonu etkinlikleri düzenlemektedir. Derneğin düzenlediği etkinlikler; Her yıl 18 Mayısta Kırım Sürgünlerini Anma Paneli, 26 Aralık Kırım Cumhuriyeti Kuruluşu Yıl dönümü Konferans ve Panelleri, Ahde Vefa Konseri ve Yılsonu etkinliklerinde kurs guruplarının gösterilerini sergilemek üzere konserler düzenlenmektedir.

Düzenlenen konserlere Kırım Cumhuriyeti'nden öz sanatçıları, müzik toplulukları ve halk dansları gurupları davet edilmektedir. Etkinliklerde nadiren sponsor desteği olsa da belediyeler ile işbirliği yapılarak belediyelerin kültür merkezleri ve salonlarında konserler ve paneller düzenlenmektedir. Dernek Romanya'da Kırım Tatarları Birliğinin yaptığı Tatar Folklor Festivali'ne Halk Dansları grupları ile katılmıştır. Festivale Kırım, Romanya, Bulgaristan gibi ülkelerde katılmıştır. Diğer

dernekler ile iş birliği içinde olan Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği diğer şehirlerindeki Kırım Dernekleri ve özellikle Halk Dansları Dernekleri ile işbirliği içerisindedir.

2.1.9. Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği

Dernek 1972 Yılında Eskişehir' de kurulmuştur. Derneğin kuruluş amacını derneğin resmi internet sitesinde; "Kırım Derneği 1972 yılında Kırım sevdalısı bir avuç insan tarafından kuruldu, başkanlığına Sadık Uzkesici getirildi. Kuruluş gayesi halkın birlikteliğini sağlamak, kültür ve gelenekleri muhafaza etmek, vatan Kırımı devamlı hatırda tutarak gelecek nesillere bunları canlı olarak aktarmaktı. Kırım müzikleri ve halk oyunları folklorun vazgeçilmezleri olarak gençlerimizin tutkusu oldu. Daha sonraki yıllarda Sami Aytaç, Apdullah Dericioğlu, Aydın Begiter, Lütfü Yiğit, Rıdvan Karluk, Yalkın Bektöre, Naci Ekem, Cahit Koca, Yetkin Tetik, Mesut Ör ve son olarak Adnan Evren Olcay başkanlıklarında yönetimler görev yapmışlardır. Yöneticiler özel hayatlarında siyasi düşüncelere sahip olsalar da genelde derneği siyasete alet etmemişlerdir. Bunun sonucunda 12 Eylül askeri darbesi uygulamalarında kapatılmayan tek dernek olmuştur"(URL-8).

Derneğin son dönem başkanı Ercan Bozkurt'tur. 2014 yılından itibaren yönetim kurulu üyesi olarak görev alan ve aynı zamanda halk dansları eğitmeni olan Mürvet Pınarlı (KK-21)'dan aldığımız bilgilere göre, Üye sayısı 2121 olan derneğin, üyelerinin %70 erkek, %30 kadındır. 18 yaş üstü üye kabul edilen dernekteki üyelerin yaş ortalaması 18 ve üstüdür. Üye profilinin ağırlıklı olarak çiftçilik olan dernekte, doktor, savcı, esnaf, emekli, kamu personeli gibi meslek gurupları vardır. Eğitim düzeyi ortalama ilkokul 'dur. Dernekte etkinlikler ve faaliyetleri değerlendirmek ve düzenlemek üzere her ay düzenli olarak yönetim kurulu toplantıları yapılmaktadır. Derneğin elektrik, su, ısınma, vb. giderlerini karşılamak üzere yıllık 35 TL aidat alınmaktadır. 1996 yılında dernek binası satın alınarak, kendisine ait binası olan ender derneklerden biri olmuştur. Derneğin üst yönetimi özellikle dernek içerisinde yetişmiş gönüllü istekli aktif kişilerden oluşmaktadır.

Derneğin ulaşmak istediği kitlenin özellikle gençler olduğunu belirten Mürvet Pınarlı, dernek üyelerinin derneğe üye olma amaçlarının kurslardan faydalanarak

kültürümüzü yaşatmak olduğunu belirterek kendi öz kültürlerini öğrenmelerini sağlamlaya çalıştıklarını söylemiştir.

Dernek 1998'den beri "Kırım Postası" adıyla çıkardığı dergide; Kırım'dan haberler, bilimsel yayınlar, fotoğraflar, şiirler, atasözleri gibi konular işlenmektedir. Kırım Akademi adı altında kurulan platform her yıl düzenli olarak 20 öğrenciye burs verilmektedir. Kırım Akademi aynı zamanda dernek binasında, alanında uzman kişilerin, öğretim üyelerinin katıldığı konferanslar düzenleyerek halkın çeşitli konularda bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır.

Dernekte, Halk dansları, koro, enstrüman kursu (Akardion), Dil kursu (Tatarca, Rusça), kadın kollarının düzenlediği dikiş, nakış ve örgü kursu verilmektedir. Sportif faaliyetlerde yüzme ve voleybol takımları ile müsabakalara katılım, ayrıca Tatar Kuşak Güreşi gibi alanlarında faaliyetler gerçekleştirmektedirler.

Halk Dansları alanında aktif olarak hizmet veren dernekte 5 yaş ve üzeri grup (Şipşe), 12-15-20 yaş (Caş), 20 yaş ve üzeri grup ise (Kırcıman) olarak adlandırılmaktadır. Dernekte düzenlenen halk dansları kursları haftada iki ya da üç gün 4 ile 8 saat aralığında çalışmalar ile yürütülmektedir. Yılda en az 100 öğrenciye kurs verilmektedir. Kırım Halk dansları eğitimi verilen dernekte kurslar, derneğin kendi salonlarında yürütülmektedir. Kurs eğitmenleri dernek üyesi gönüllü kişilerdir. Halk dansları grupları ile Amerika'da Türk yürüyüşü festivali, Romanya Köstence'deki Uluslararası halk dansları festivaline 10 yılı aşkın katılım, Sakarya ve Bursa Tepreş şenliklerine katılımlar gerçekleştirilmiştir. Aynı zaman da halk dansları grupları yılsonu etkinliklerinde, tepreş şenliklerinde, çibörek ve kırım gecelerinde birçok gösteri yapmıştır.

35 yıldır düzenli olarak haziran ayının ikinci haftasında baharın gelişini kutlamak için tepreş şenliği yapılmaktadır. Dualar eşliğinde açılışı yapılan şenlikte "kalakay tıgıtma" denilen geleneksel uygulamada hamurun yuvarlanarak hamurun kabarık olan tarafı yukarıda düz tarafı yere gelecek şekilde düşürse o yılın bolluk, bereket içerisinde geçeceğine inanılarak kalakay tıgırtılarak şenlik başlatılır. Halk dansları gösterileri, kuşak güreşi yarışması, kırımdan gelen halk müziği sanatçılarının eşlik ettiği ve aynı zamanda kırım yemeklerinin yapıldığı şenliğe katılım 10 bin kişinin üzerindedir. Katılımcıların kendi yaptıkları kırım yemeklerinin sunulduğu Tatar aşı

yarışması yapılarak derece alanlara çeşitli ödüller verilmektedir. Aynı zamanda kuşak güreşi yarışmasında birinciye bir koç hediye edilmektedir. Son olarak Tepreş ile bir de Tepreş Ağalığı ihdas edilmiştir. Ağa Tepreş günü meydan şenliklerinin manevi lideri, sorumlusu olup bir sonraki Tepreşin finansman ve organizasyonunu üstlenmektedir. Yılsonu etkinliklerine, konserlere kırımdan Metin Batur, Mamet Cafarov, Selma Agat gibi birçok halk müziği sanatçısı eşlik etmiştir. Yapılan etkinliklerin genel giderlerini karşılamak üzere sponsor desteği alan dernek aynı zamanda çıkardıkları "Kırım Postası" dergisinde reklam alarak çeşitli giderlerini karşılamaktadır.

"Kırım Derneği Odunpazarı Belediyesi tarafından kendisine tahsis edilmiş olan tarihi bir binayı müze haline getirmiştir. Restorasyonu, badanası, boyası belediye tarafından yapılmış bulunan binanın içindeki sergi alanlarındaki dolap ve raflar dernek tarafından dizayn edilmiştir. Dernek üyeleri kendi evlerinde bulunan ve dolaştıkları köylerden temin ettikleri Kırım kökenli eşyaları toplayarak "Kırım kültür evi" adı verilen bina içinde belli bir düzenle sergilemişlerdir. Uzun yıllar ziyarete açık olan müzemiz tam bir temizlik, boya ve bakımı yapılarak "Mustafa Abdülcemil Kırımoğlu Galerisi" adıyla yeniden ziyaretçilerin hizmetine sunulmuştur" (URL-8).

2.1.10. Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür ve Dayanışma Derneği

1993 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin %50 kadın, %50 erkelerden oluşan toplam 548 üyesi vardır. 2006, 2007 yılında bir dönem başkanlık yaparak aynı zamanda 2014 yılı dâhil son 7 yıldır aktif olarak dernek başkanlığını yürüten Musa Korkmaz (KK-20), Derneğin kuruluş amacını nedir? Sorumuza; "Eskişehir'de altı tane Karaçay Malkar köyümüz var köylerden Eskişehir'e sosyal ekonomik nedenlerden dolayı, eğitimden dolayı, yurt içi ve yurt dışına göçler başladı. Özellikle köylerden çeşitli nedenlerden göç edenlerin çoğunluğu Eskişehir'e göç etti Eskişehir büyük bir şehir köyden kalkıp ücra köşelerde ki mahallelere yerleşirsen ya da merkezde olsan kaybolup gidersin. İlk zamanlarda derneğimiz yoktu. İlk kurulan dernek, Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği'dir. Bizim Karaçay halkımızdan ağabeylerimizle birlikte, diğer Kafkas Çerkes dediğimiz Şapsı, Adige, Abazalar hepsi birleşip birlikte kurdular. Kafkasya'dan göç eden herkes Çerkes olarak biliniyor ama biz Karaçaylıyız. Diğer Kafkas derneğinde arkadaşlarımızla anlaşabilmek için mecbur Türkçe konuşmak zorunda kalıyoruz. Bu arada dilimiz gidiyor, kayboluyordu. Sonrasında ağabeylerimizde

kendimizde bir dernek kuralım köylerimizdeki adet gelenek göreneklerimizi kaybetmeyelim, akraba ilişkilerimizi kaybetmeyelim, milleti bir yere toplayalım, yoksa bizim cemaatimizden çıkan arkadaşlarımızın kahve hanesinde toplanıyorduk kadınlarda evde oturuyordu şimdi öyle değil. Baktık ki şehirlerde akrabalık ilişkilerimiz gidiyor, dilimiz gidiyor o zaman dernek kuralım dernek çatısı altında toplanalım ihtiyacı ile kurduk", şeklinde cevap vermiştir.

Dernek üyelerinin meslek grupları çiftçilik ağırlıklı olsa da kamu kurumu çalışanları, doktorluk, mühendislik mesleklerinden oluşan bir üye profili vardır. Okuma oranı en az lise mezunudur. Yaş ortalaması 50, 55 olan dernek üyeleri yılda 100 TL aidat ödemektedir. Dernek üyelerinden oluşan yönetim kurulu, etkinlikler faaliyetleri planlamak ve düzenlemek üzere ayda en az bir kez toplantılar yapmaktadır. Derneğin kira, elektrik, su vb. giderlerinden dolayı ekonomik sıkıntılar çeken dernek 2006 yılında Eskişehir Odunpazarı bölgesinde 3 katlı bahçeli binayı, dernek üyelerinin bağışları ve sponsor desteği ile satın alarak ekonomik sıkıntılarını gidermiştir. Ayrıca 2014 de binanın hemen bitişiğindeki 4 ayrı arsayı satın alarak 1120 m² alana sahip olmuştur. Bu alanda düğün, sünnet, mevlit, nişan ve kına gibi birçok etkinlik kullandıkları bu alanda ayrıca derneğin ihtiyaçlarını karşılamak üzere maddi kazanç elde edilmektedir. Derneğin sosyal yardım komisyonu muhtarlar ile iletişime geçerek yardıma ihtiyacı olan kişilere maddi, manevi yardımlar yapmaktadır.

Dernek Başkanı Musa Korkmaz'dan aldığımız bilgilere göre derneğin, Eğitim komisyonu yılda en az 30 öğrenciye burs vermektedir. Ebru kursu, dikiş nakış kursu, keçe kursu, yemek kursu, diksiyon kursu, dil kursu, müzik kursu, enstrüman (akordeon) kursu ve Halk Dansları kursları, Kadın kolları ve Gençlik kolları tarafından düzenlenmektedir. Dernekte düzenlenen kurslara dernek üyeleri haricindeki kişiler de katılabiliyor.

Halk Dansları alanında birçok etkinlik gerçekleştiren dernek küçük grup, genç grup ve yetişkin grup olmak üzere üç ayrı halk dansları grubu ile yurt içi ve yurt dışında birçok festival ve etkinliğe katılarak gösterilerini sunmaktadır. Kafkas bölgesi danslarının eğitimi verildiği Halk dansları kurslarında yılda en az 60 öğrenci haftada iki ya da üç gün 8 saat kurs almaktadır. Kurslar yılın 10 ayı devam etmektedir. Halk Dansları çalışmalarına düzenli olarak katılan öğrenciler küçük gruptan yetişerek orta

grup ve yetişkin gruba kadar yükselerek çalışmalarına devam etmektedir. Kurslar derneğin tahsis ettiği salonlarda yürütülmektedir. Kurs eğitmenleri dernek üyesi gönüllü kişiler veya ücret karşılığı tutulan alanında uzaman kişilerdir. Dernek üyelerine açılan kurslar Eskişehir halkına da açıktır. Halk dansları toplulukları Şanlıurfa, Yalova, Konya ve yurt dışında Almanya ve Kafkasya'da çeşitli festival ve etkinliklere katılmıştır. Her yıl düzenli olarak yılda bir kez yapılan yılsonu etkinliklerinde gösterilerini sunan halk dansları grupları, 24 yıldır dernek tarafından düzenlenen "Nartlanı Toy Künü" adıyla yapılan festivalde de gösteriler sunmaktadır.

"Nartlanı Toy Künü" adlı festival son beş yıldır isim değiştirilerek "Uluslararası Nartlanı Toy Künü Festivali" olarak yapılmaktadır. En son 2019'da yapılan festivale, Kafkasya'dan iki ayrı halk dansları topluluğu, dört ayrı ses sanatçısı, iki ayrı akordeon sanatçısı, Amerika'dan bir halk dansları topluluğu ve ses sanatçısı, Almanya'dan bir ses sanatçısı katılmıştır. 5000 kişinin üzerinde katılım olan festivalde, yöresel kıyafetlerin tanıtıldığı, geleneksel yemeklerin sunulduğu stantlarda kurulmaktadır. Her yıl mayıs ayında düzenlenen derneğin kuruluş yılı etkinliğine 2006 yılında Rusya'dan Larıssa Sadikova ve birçok sanatçı ve halk dansları grubu katılmıştır ve bu etkinlikte dernekte düzenlenen kurs gruplarının gösteri toplulukları da gösteriler sunmaktadır. Kafkas dernekleri ile işbirliği içinde olan dernek, kent merkezindeki diğer dernekler ve kırım dernekleri ile de işbirliği içerisindedir. Son olarak birçok sosyal sorumluluk projesi gerçekleştiren dernek, iftar yemekleri, aşure dağıtımı, cenaze hizmetleri, mevlit yemekleri gibi birçok hizmet vermektedir.

2.1.11. Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği

1967 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin başkanlığını 2014 yılından buyana yürüten Cihan Ertok (KK-7), ilkokul çağından beri derneğin içinde büyüyüp derneğin etkinliklerine katıldığını ifade ederek derneğin kuruluş amacı ile ilgili sorumuza 1864 yılına kadar kendi toprakları olan Kuzey Kafkasya'da yaşayıp, Kafkas Rus Savaşları'nda yenik düşüp kendi anavatanlarında dünyanın dört bir tarafına sürgün edilen insanların çoğunun hem Müslümanlık hem de coğrafi yakınlık açısından Osmanlı topraklarına geldiğini Osmanlı İmparatorluğu'nun da kendilerine kucak açtığını, 1864 yılından itibaren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak hayatlarını devam ettirdiklerini belirtmiştir. Farklı bir dile ve farklı bir kültüre ait olduklarını belirtilen Cihan Ertok, kendi dillerini ve kültürlerini yaşatmak zorunda olduklarını bu bağlamda dayanışma,

birlik, beraberlik ve kültürü yaşatma ihtiyaçlarından dolayı, 14 Ocak 1967 yılında o zaman ki insanlar tarafından derneğin kurulmuş olduğu bilgisini vermiştir. 53 yıldır dernek binasının kapılarını hiç kapatmadan faaliyetlerine devam ettiğini belirtmiştir.

Dernek Başkanı Cihan Ertok'dan aldığımız bilgilere göre, derneğin 120 kadın 419 erkek toplam 539 üyesi vardır. Üyelerin meslek grupları, çiftçi, öğrenci, kamu personeli ve fabrika işçisidir. Üyelerin %50 sinin eğitim düzeyi lise ve üzeri seviyededir. Yaş ortalamaları ise 40, 60 yaş arasıdır.

Cihan Ertok, dernekte yılda 6, 7 tane tarihleri belli olan düzenli etkinlikler, toplantılar ve söyleşiler düzenlediğini ve kendi içlerinde bulunan yazar üyelerin kitap tanıtımlarının gerçekleştiğini, yapılan bu etkinliklerde toplanan bağışlarla ve dernek üyelerinin aidatlarıyla derneğin ayakta durduğu bilgisini vermiştir.

Üyelerin derneğe katılma amacını, akrabalarını ve hemşerilerini tanımak, anadillerini yaşatmak, örf ve adetlerini öğrenmek ve yaşatmak olduğunu belirtilen Cihan Ertok kültürün aktarımı açısından hedef kitlelerinin öncelikle gençler olduğunu belirtmiştir. Dernek, bir katı lokal olarak kullanılan, bir katı konferans salonu ve yönetim ofislerinden oluşan, bir katıda üyelerin etkinlikleri için kullanılan 3 katlı bir binadan oluşmaktadır.

Dernekte, Adigece ve Abazca dil kursu, Çerkes el sanatları kursu, Kafkasya bölgesi yemek kursları, Kafkasya Halk Dansları, Müzik kursu, Üflemeli, Telli, Tuşlu Enstrüman kursları ve Vurmalı çalgılar (doli), mızıka, kursu verilmektedir.

Dernek etkinlikleri her yıl Ocak ayında yıldönümü kutlaması olarak yapılan "Haju" gecesi ile başlamaktadır, her yıl bir otelde yapılan "haju" gecesinde katılım 1500 kişiyi bulmaktadır. Gecede yerel yemeklerinden olan "haju" ikram edilmektedir. Her yıl Mayıs ayında Eskişehir Sazova Parkı'nda bulunan Çerkes soykırım sürgün anıtında anma programı düzenlenmektedir. Aynı zamanda bu anma programı 33 farklı ilde 53 farklı Kafkas derneklerinden oluşan Kafkas Dernekleri Federasyonu ile İzmit Kefgen sahilinde bir araya gelerek 4, 5 yıldır 15, 20 bin insanın katılımıyla gerçekleşen anma programı yapılmaktadır. Her yıl Haziran ayında el sanatları kurslarının sergileri ve halk dansları ekiplerinin gösterileri yapılmaktadır. 1500 kişilik salonlarda yapılan etkinlik halka açıktır. Her yıl Ağustos ayında "Azhvala" adlı şenlik yapılmaktadır. 20. si düzenlenen "Azhvala" şenliği aynı zamanda Çerkes köyü olan Musaözü köyü mesire

alanında çeşitli stantlar kurularak en az 2000 kişinin katılımıyla gerçekleşmektedir. Cihan Ertok, Azhvala'nın kelime anlamının, akraba birliği olduğunu belirtmiştir.

Halk dansları eğitmeni Tolga Taymaz (KK-31) ile yaptığımız görüşmede, Dernek Halk Dansları kurslarını üç ayrı grupta yapıldığını, küçük yaş çocuklardan oluşan "Ritsa" grubu, orta yaş gençlerden oluşan "Şıblej" grubu ve büyük yaş yetişkinlerden oluşan "Şıbleşxo" grubu olduğunu belirterek yılda ortalama 200 kişiye halk dansları eğitimi verildiğini belirtmiştir. Tüm kurslar için Ekim ayında yeni kayıtlar alan dernek Kasım ayında yeni dönem kurslarını başlatıyor ve yılsonuna kadar aktif olarak çalışmalarını sürdürüyor. Haftada 20 saatin üzerinde yapılan halk dansları çalışmalarının oyun repertuarını belirlemede dernek yönetimi ile paylaşılarak yeni projeler için planlamalar yapıldığını belirten Tolga Taymaz, Covid-19 Pandemi nedeni ile çalışmalarına ara verdiklerini fakat ilerleyen süreçte "Narklar" adındaki mitolojik destanın müzikli danslı bir proje olarak sahneye koyacaklarını belirtmiştir. Kurs eğitmenleri alanında uzman ücret karşılığı çalıştırılan kişilerdir. Kurslar derneğin tahsis ettiği salonlarda yürütülmektedir. Dernekte düzenlenen halk dansları kursları uzun yıllardır devam etmektedir. Dernekte Kafkasya bölesi dans eğitimi verilmektedir. Dernek halk dansları alanın da birçok grubu olmasına rağmen etkinliklerine yurt dışından da halk dansları toplulukları davet etmektedir. 50. Yıl etkinliklerine Kafkasya'dan Adigey Cumhuriyeti'nden "Abrek" adlı Kuzey Kafkas Halk Dansları Topluluğu'nu konuk etmiştir. Dernek olarak çeşitli etkinliklere katıldıklarını belirtilen Cihan Ertok hedeflerinin kurs grupları ile Avrupa'daki Kafkas Federasyonlarının oluşturduğu festivallere, Adige, Kavardi Balkar Cumhuriyeti ve Apazya'daki festivallere katılmayı planladıklarını belirtmiştir. Son olarak Cihan Ertok dernekte yer alan kursların halka açık olduğunu kurs ve etkinlikleri sosyal medya, yerel televizyon ve gazeteden duyurduklarını eklemiştir.

2.1.12. Eskişehir Kültür Sanat Derneği (ESKÜDER)

2014 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin başkanı Gazi Durusu (KK-10), derneğin kuruluş amacını "derneğimizde ışığımız atamızın sözü olan "*Sanatçı uzun çabalardan sonra alnında ışığı ilk hisseden insandır."* M. Kemal Atatürk, bizim ışığımızdır. Türkiye'nin turizm ve marka kenti Eskişehir'imizi kültür ve sanat çalışmalarımızla dünyaya tanıtmak, tüm renklerin kaynaşmasını sağlayarak halkımızın demokratik yaşamına katkı sağlamaktır." şeklinde belirtmiştir.

Derneğin toplam 20 kadın, 23 erkek toplam 43 üyesi vardır. Çoğunluğu emeklilerden oluşan dernek üyelerinin meslek gurupları oldukça çeşitlilik göstermekle birlikte okuma oranı ilkokul ve üstüdür. Covid-19 Pandemi öncesinde etkinlikler ve çalışmaları planlamak üzere düzenli toplantılar yapan yönetim kurulu salgın hastalık yönetim kurulu toplantılarına ara vermiştir. Derneğin yıllık aidatı 60 TL'dir.

Derneğin düzenlediği tek kurs, halk dansları kursudur. Derneğin kuruluşundan itibaren her yıl düzenli olarak verilen Halk Dansları kursunda Eskişehir yöresi halk dansları eğitimleri verilmektedir. Halk dansları kursları derneğin kendi üyelerinden olan Mehmet Korkmaz tarafından gönüllü olarak verilmiştir. Halk dansları çalışmaları belediyelerin salonları ve Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların salonlarında yapılmıştır. Kurs haftada bir gün iki saat olarak yürütülmektedir. Kurslara dernek üyeleri ve Eskişehir halkı ücretsiz olarak katılabilmektedir.

Derneğin Halk Dansları grubu, Eskişehir'de düzenlediği yılsonu toplantıları, yemekleri ve organizasyonlarda, milli bayramlarda, ayrıca şehir dışında (İzmir, Adana, Aydın, Antalya, Afyon), derneklerin ve belediyelerin düzenlediği festivaller ve etkinliklere katılarak gösterilerini sunmuştur. Her yıl düzenli olarak yılsonu etkinliği yapan dernek en son Eskişehir Öğretmenevinde yaptığı etkinliğe 500 kişi üzerinde katılım olmuştur. Etkinlikte üyelerden oluşan halk dansları topluluğunun gösterileri, gene üyelerden oluşan saz ve söz sanatçılarının konserleri yapılmıştır. Yılsonu etkinliklerinde dernek üyesi ressamların yaptığı karma resim sergisi ve hat, tezhip, minyatür, ebru sergisi yapılmaktadır. Ayrıca üyelerden oluşan Türk halk müziği, Türk sanat müziği grupları ve söz sanatçıları konserleri düzenlemektedir. Yazarlar ve şairlerin kitap tanıtımlarını yapan dernek, en son 15 Şubat 2020'de Eskişehir Defterdarı Rahim Taş'ın kitap tanıtımını yapmıştır. Dernek, etkinliklerdeki tüm masrafları üyelerin ortak katkısı ile çözmektedir. Eskişehir'deki diğer dernekler ile işbirliği içerisinde olan dernek düzenlediği etkinlikleri sosyal medya ve telefon zinciri ile duyurmaktadır.

2.1.13. Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği (ESÇAD)

Kısa adı ESÇAD olan Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği resmi olarak 27.07.2018 tarihinde Eskişehir ilinde, sağlık çalışanları arasında çeşitli sosyokültürel faaliyetler aracılığı ile birlik, beraberlik, yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayarak bir nebze de olsa motivasyonlarını artırabilmek amacıyla Füsun Uluşahin önderliğinde

Nurcan Öcal, Özgür Karausta, Vildan Kestane, Eylem Bahadır, Sevinç Kılıç ve Şükriye Sezer tarafından kurulmuştur. Misyonu "sağlık çalışanları arasında her türlü ayrımcılıktan ve siyasetten uzak durarak, çeşitli sosyal, kültürel ve sportif faaliyetler aracılığı ile kaynaşma, yardımlaşma ve dayanışmayı sağlarken, aynı zamanda sağlık alanındaki yenilikleri de takip eden mutlu sağlık çalışanları oluşturmaktır" (URL-9).

Dernek Başkanı Nurcan Öcal (KK-24), derneğin kuruluş amacını "sağlık alanında çeşitli meslek gruplarında çalışan kişileri siyasetten uzak, sosyal platformda bilimsel çalışmalarla bir araya toplayarak meslekler arası birlik ve dayanışma sağlamak" olarak belirtmiştir.

% 60 kadın, % 40 erkek olmak üzere toplam 1379 üyesi olan dernek üyelerinin meslek grupları çoğunlukla sağlık çalışanı olmakla birlikte çeşitli meslek gruplarından da üyeleri vardır. Eğitim düzeyi çoğunlukla üniversite mezunu olan üyelerin ortalama yaş grubu 45 yaş üzeridir. Her ay üyelerinde katıldığı, etkinlikleri ve faaliyetleri planlamak üzere toplantılar düzenleyen dernek, ayda iki kez yönetim kurulu toplantıları da yapılmaktadır. Derneğin üye aidatı aylık 10 TL'dir. Kirada olan dernek binasının çeşitli giderleri, aidatlar ve bazen sponsorlar desteği ile karşılanmaktadır.

Üyelerin derneğe katılma amacını başkan Nurcan Öcal, "üyelerimizin çalışma hayatında haklarını savunan bir platform, aynı zamanda kendilerini daha rahat ve sosyal hissediyorlar, çünkü sosyal hayatlarını iyileştirdiğinde iş hayatlarının da daha iyi gittiğini hissediyorlar. Yirmi yıldır aynı hastanede çalışıp birbirini tanımayan insanlar var birbirleri ile iletişim artıyor. Dayanışma ve yardımlaşma insanların hoşuna gidiyor." şeklinde belirtmiştir. Derneğin hedef kitlesinin özellikle gençler olduğunu söyleyen Nurcan Öcal; gençlerin sosyalleşmesi, kendi yaş gruplarının haricindeki insanlarla etkileşim içinde bulunmaları, mesleki gelişimlerine katkı sağlamak ve dernek içerisindeki eğitimlere katılarak mesleki kazanımlar sağlamak olduğunu belirtmiştir.

Derneğin düzenlediği Mesleki Kurslar; Yaşlı ve Hasta Bakım Kursu, EKG Kursu, Yoğun Bakım Eğitim Kurusu vb. kurslar verilmesinin yanında, Koro, Tiyatro, Halk Dansları, Futbol kursu da verilmektedir. Halk Dansları Kurslarını dönem dönem başlatan dernek, çalışanların nöbet yoğunluklarından dolayı kursu devam ettirememiştir. Dernekte düzenlenen halk dansları kurslarında farklı yörelerin dans eğitimleri verilmiştir. Halk dansları kursları derneğin tahsis ettiği salonlarda yürütülmüştür. Halk

dansları eğitmenleri alanında uzman eğitmenler seçilerek ücret karşılığı çalıştırılmıştır. Dernekte düzenlenen halk dansları kursları dernek üyeleri ve halka açıktır.

Dernek kurulmadan önce sağlık çalışanlarının kurmuş olduğu koro topluluğu yaklaşık olarak 8 yıldır çalışmalarına devam etmektedir. Derneğin kurulması ile birlikte dernek bünyesi altında devam eden koro çalışmaları ortalama 50 kişinin katıldığı Türk Halk Müziği, Türk Sanat Müziği, Popüler Müzik alanlarda her yıl özellikle Tıp Bayramlarında konserler düzenlemiştir. Koro çalışmalarının eğitmenliğini Anadolu Üniversitesinden Nevit Özer, Ferdi Cansız ve Müzik öğretmeni Muharrem Atabay yapmıştır. Koro çalışmaları haftada iki gün yapılmaktadır. Aynı zamanda koroya eşlik eden müzisyenler dernek üyelerinden oluşan amatör müzisyenlerdir. Derneğin Tiyatro Topluluğu da 14 Mart Tıp Bayramı'nda iki oyun sergilemiştir. Dernek her yıl üyelerin katıldığı bahar pikniği, Futbol Turnuvaları yapmaktadır. Kitap toplama kampanyaları, Lösemili çocuklara ziyaretler, Down Sendromlu çocuklar için atölye çalışmaları, şehir dışına kültürel geziler, Aynı zamanda üyelerin kendi yaptıkları resimlerden oluşan resim sergisi gibi birçok etkinlik yapmaktadır. Üyelerin birbirleri ile kaynaşması ve sosyalleşmelerini sağlamak ve aynı zamanda sanatsal becerilerini ortaya çıkarmak için etkinlikleri düzenlediklerini belirten dernek başkanı Nurcan Öcal, kent merkezindeki diğer derneklerle işbirliği yaparak kermes düzenlediklerini, elde edilen gelirlerle köy okullarına kitap, bilgisayar, ayakkabı vb. ihtiyaç yardımları yaptıklarını belirtmiştir. Derneğin etkinlikleri ve kursları halka açıktır etkinlikler konserler vb. programlara katılım ücretsizdir. Son olarak dernek tüm faaliyet ve etkinliklerinin duyurularını soysal medya kullanarak ve afişler ile duyurmaktadır.

2.1.14. Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği (ETOS)

2016 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin başkanı Nihal Bağcı (KK-23), derneğin kuruluş amacını "Anayasamızın öngördüğü esaslara uygun olarak tüm sanat dallarında, üretimde bulunmak. Üretenlere katkı ve destek vermek, araştırma yapmak, yaptırmak. Kültürel ve sanatsal etkinlikler düzenleyerek sanatı günlük yaşamımıza katmak, kişisel gelişim, dayanışma, toplumsal sorunları sanat yoluyla ifade ederek toplumsal farkındalık ve sorumluluk oluşturabilmek" olduğunu söylemiştir.

%27 erkek, %73 kadın üyesi olan derneğin toplam üye sayısı 55'dir. Üyelerin büyük çoğunluğunu çalışan ve emekli öğretmenler oluşturmaktadır. Avukatlar, basın

mensupları, bunun yanı sıra şair, yazar, müzisyen, mühendis, mimar, doktor, hemşire, evhamımı, akademisyen çok çeşitli meslek gruplarından oluşan, üye profilinin eğitim düzeyi çoğunluğu üniversite olmak üzere, yaş ortalamaları ise 23-70 yaş aralığıdır.

Üyelerin derneğe katılma amacı nedir? Sorumuza, "Eskişehir'de toplum ve sanat alanında yapılan çalışmalara katkı sağlamak ve farkındalığın yayılmasını sağlamak. Kişisel gelişim ve sosyalleşmek, birikim, tecrübe, bilgi ve sanatsal çalışmaları paylaşmak" olarak değerlendiren Nihal Bağcı, derneğin yönetim kuru toplantılarını, Covid 19 Pandemi döneminden önce haftada bir olmak üzere düzenli olarak üyeler ile toplantı yaptıklarını, etkinlik haftasında daha sık toplantı ve çalışmalar yaptıklarını, ancak, Pandemi ile birlikte 15, 20 günde bir çevrimiçi toplantılar yapmaya gayret gösterdiklerini söylemiştir. Derneğin yönetim kurulu iki yılda bir genel kurulda yapılan demokratik seçimlerle belirlenmektedir.

Derneğin ulaşmak istediği hedef kitle sorumuzu "Öncelikli hedefimizde Eskişehir'de yaşayan kültür, sanat, toplum alanında çalışma yapan ve yapmak isteyen kadın, erkek, genç, çocuk, öğrenci, dezavantajlı gruplar olmak üzere toplumun her kesim yer almaktadır." şeklinde açıklayan Nihal Bağcı, tüm hedef kitlelerine ulaştıklarını söylemişidir.

Nihal Bağcı, kişisel gelişim, üretime katkı sağlamak, birlik ve beraberliği sağlamak, üyelerimizin isteklerine karşılık vermek ve ait olma duygusunu yaşatabilmek için Dernekte düzenlenen kursların; fotoğrafçılık, ilkyardım, anlayarak hızlı okuma, el sanatları, Halk dansları, ritim çalışmaları, çok sesli koro, işaret dili ve öykü atölyesi kursları olduğunu belirtmiştir.

Halk dansları kurslarında Eskişehir, İzmir Antalya yörelerinin halk dansları eğitimi verilmiştir. Halk dansları kursları dernek üyesi gönüllüler tarafından verilmiştir. Kurslar derneğin tahsis ettiği salonlarda haftada iki gün ikişer saat olarak yürütülmüştür. Dernek yılın belli dönemlerinde halk dansları kursları açmaktadır. Kurslara dernek üyeleri ve tüm halka ücretsiz olarak verilmektedir. Yılın 10 ayı kursları devam eden halk dansları grubu derneğin düzenlediği etkinliklerde gösteriler sergilemektedir.

Dernek 13 yıldır 22 ayrı şehirde, ulusal olarak düzenlenen "Sürdürülebilir Yaşam Film Festivali" ne son 4 yıldır katılım ve katkı sağlayarak film gösterimleri yaparak Anadolu Üniversitesi ve Bilecik Üniversitesi ile işbirliği ile 120 öğrenci

topluma hizmet dersi adı altında çalışarak festivalde görev almaktadır. Dernek, festivalde film gösterimleri ardından çeşitli konularda konferanslar, müzik dinletileri dans gösterileri ve stantlar kurularak festivalin Eskişehir platformunu üstlenmektedir. Aynı zamanda dernek sürdürülebilir yaşam film festivalinde en az 10 ayrı dernek ile işbirliği yapmaktadır. Lösemili Çocuklar için "Yaratıcı Fikirler Atölyesi" etkinliği yaparak etkinlikte dernek üyelerinin de desteği ile Karagöz, Hacivat, gösterisi vb. geleneksel sanatlarla çocukların buluşmasını sağlamışlardır. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Onkoloji Bölümü'ne 2350 kitaptan oluşan Çocuk kitaplığı kurulmuştur. Belediyeler ile işbirliği yaparak Eskişehir Bölgesindeki Mevsimlik tarım işçi çocuklarına eğlenceli, eğitici çeşitli etkinlikler yapmışlardır. Kadınlardan oluşan (öykü atölyesi) atölye çalışması sonunda dernek üyesi kadınların yazdıkları öykülerden oluşan "Etos Öykü Sokağı'nda 8 Kadın" adlı kitap çıkarılması, Dünya Şiir Günü'nde "Doğumdan Ölüme Yaşam" adlı şiir ve müzikli tiyatro çalışması, Eskişehir'deki şair ve yazarların tanıtım günleri (Ahmet Taşçıoğlu, Zehra Çam, Gürcan Banger) söyleşi, gösteri, imza günü, Cumhuriyet Kadınları Derneği ile ortak çalışma, Uyuşturucu Bağımlılığı Konulu Tiyatro oyunu, Meslek Liseleri Öğrencilerine Kariyer Günleri etkinliği, Eskişehir Tepebaşı Sağlıklı Kent Konseyi ile Takas ve Dönüşüm etkinlikleri, Sanatçılara Anma Geceleri (Neşet Ertaş, Aziz Nesin, Zeki Müren, Özdemir Asaf, Can Yücel, Rutkay Aziz), Ağaç Dikme Etkinlikleri, Kadına Şiddet ile Mücadele Gününde kadın hakları ile ilgili belediyelerin belde evlerinde hukuki hakları konusunda avukatlar ve psikologlar aracılığıyla bilgilendirme toplantıları, paneller, Dünya Kadın Hakları Günü'nde "Cumhuriyet'in Öncü Kadınları" sergisi, Çocuk Hakları Haftası'nda şehirdeki çeşitli okullarda çocuk hakları konusunda dernek üyesi avukatlar eşliğinde bilgilendirme toplantıları, Dünya Çevre Günlerinde Eskişehir Tepebaşı Belediyesi ile ortak farkındalık etkinlikleri, Dünya Hayvan Hakları Gününde İl Tarım Müdürlüğü ile ortak çalışma, Uyuşturucu ile Mücadele Günü'nde dernek tarafından hazırlanan Kamu Spotu, Aziz Nesin Anma etkinliğinde Anadolu Üniversitesi "Su Generis" tiyatro topluluğu ile ortak müzikli tiyatro gösterimi, Sinema günleri etkinliği, Eskişehir ilçelerine kültürel geziler, Cumhuriyet Balosu, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı etkinlikleri, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle çocuklarla yapılan sokak etkinlikleri, Çok Sesli Koro Konseri, Türk Musiki Konseri, Halk dansları gösterisi, Etos Ritim Grubu gösterileri gibi birçok etkinlik gerçekleştiren derneğin

başkanı Nihal Bağcı "Yapılan her etkinlik mutlaka bir konsept çerçevesindedir. Dezavantajlı gruplar ile önemli gün ve haftalarda, Dünya Kadınlar Günü, Çocuk Hakları Günü, Değerli sanatçıların ölüm yıldönümleri, 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı vb. Toplumsal olayları sanat yoluyla ifade ederek farkındalık ve sorumluluk oluşturmak, Cesaret, teşvik, bilgilendirme, harekete geçirme, sanatı günlük yaşamımıza katma gibi dernek amaçlarımız ile örtüşen etkinlikleri gerçekleştirmek " olduğunu belirtmiştir.

Derneğin su, elektrik ve ısınma gibi temel giderleri aidatlarla karşılanmaktadır. Fakat yapılan etkinliklerde giderlerin büyük bir çoğunluğu sponsorlar tarafından desteklenmektedir. Etkinliklerde kullanılan salon, gösteri merkezi gibi mekânlar belediyeler ile iş birliği yapılarak karşılanmaktadır. Son olarak dernekte düzenlenen kurslar alanında uzman sertifika sahibi kişiler tarafından verilmektedir.

2.1.15. Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği

1969 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin Başkanı Ali Akyüz (KK-2), derneğin kuruluş amacını "1935 yıllarında hemşehrilerimiz Eskişehir'e gurbete gelmeye başlamışlar, o zaman gurbette hemşehri bulmak çölde vaha bulmak gibi bir şeydi, o zaman ki büyüklerimiz bu derneği 1969 yılında kurmuşlar. Eskişehir'de yavaş yavaş oluşmaya başlayan Karadenizliler camiasının bir adresi olsun, belli bir yerde buluşsun, bir araya gelsinler, bağlarını koparmasınlar, kültürlerini yaşatsınlar" şeklinde açıklamıştır.

400 üyesi olan dernek üyelerinin %95 erkek, %5 kadın olmak üzere, eğitim düzeyi daha çok lise ortaokul ve üniversite mezunudur. Meslek grupları çoğunlukla inşaatçı, çiftçi, esnaflar özellikle de (fırıncılık, zücaciye ve mermercilik) sanayicilerden oluşan üyelerin yaş oranı ortalama50 yaş ve üstüdür. Derneğin temel giderlerini karşılamak üzere aidatı yıllık 50 TL'dir. İki senede bir yapılan genel kurulda derneğin üst yönetimi seçim yapılarak belirlenmektedir.

Dernek, kış aylarında ayda bir kez düzenli olarak hamsili pilav gecesi yapmaktadır. Hamsili pilav gecesi derneğin kendisine ait olan binada etkinlik salonunda yapılmaktadır. Hamsili pilav gecelerinin en önemli özelliği yapılan her etkinlikte bir konferans düzenlenmektedir. Konferanslar akademisyenler ve alanında uzman kişiler tarafından verilmektedir. Aynı zamanda hamsili pilav gecelerinde toplanan dernek üyeleri zaman zaman kemençe ve tulum sanatçılarının eşliği ile birlikte horonlar

oynadığı ve kaynaştığı bir ortam oluşmaktadır. Ayrıca dernek 2000 yıllından sonra her yıl düzenli olarak yayla şenliği düzenlemektedir. Eskişehir'in çeşitli köylerinde yapılan yayla şenliği son yıllarında mesire alanlarında, piknik alanlarında yapılmaktadır. Yayla şenliklerine kemençe sanatçısı Caner Ödemiş, tulum sanatçısı Hakan Çakal, ses sanatçısı, Fuat Saka, Dursun Dereli, İbrahim Can, Yılmaz Aydın, Tahsin Terzi, Mustafa İlhan, Onay Şahin gibi birçok sanatçı katılmıştır. Derneğin düzenlediği yayla şenliği etkinliğine 5000 kişinin üzerinde katılım olmaktadır. En son on altıncısı 2018 yılında yapılan yayla şenliği artık geleneksel hale gelmiştir. Yayla şenliği etkinliğinin amacını "hemşehrilerimize yayla şenliği havasını yaşatmak, geleneklerimizi, yemek kültürümüzü yaşatmak ve aynı zamanda derneğin giderlerini karşılamak üzere gelir elde etmek" olarak vurgulayan dernek başkanı Ali Akyüz, aynı zamanda kapalı spor salonlarında veya konferans salonlarında Karadenizliler gecesi etkinlikleri düzlediklerini, etkinlikte kendi kurs grupları halk dansları ekibi, misafir saz ve söz sanatçıları gösteriler ve konserler yapıldığını söylemiştir.

Dernek başkanı Ali Akyüz, üyelerin derneğe katılma amacını "Hemşehriler ile bir araya gelmek, aynı kültürü yaşamak ve yaşatmak, aynı dili yaşatmak, özellikle de dernekte bir araya gelerek Karadeniz şivesi ile konuştuklarını" belirtmiştir. Derneğin hedef kitlesini, öncelikle hemşehriler olduğunu belirten dernek başkanı, öğretim üyelerini, bürokratları, doktorları, avukatları ve esnafları ziyaret ederek derneğe kazandırmak istediklerini belirtmiştir.

Dernekte halk dansları, kemençe, meslek kursu, işaret dili kursu ve Osmanlıca kursu verilmektedir. Halk dansları kursları kadınlardan oluşan bir grup, kadın ve erkelerden oluşan bir başka grup ve aynı zamanda gençler ve çocuklardan oluşan birkaç farklı kategoride verilmiştir. Derneğin yönetim kurulu üyesi olan Halit Kuzu tarafından gönüllü olarak yürütülen halk dansları çalışmaları daha sonra ücret karşılığı farklı eğitmenlerle devam etmiştir. Kurslar dernek binasında ve derneğin tahsis ettiği salonlarda yürütülmektedir. Uzun yıllardır devam eden halk dansları kursları dernek üyeleri ve halka açıktır. Ücretsiz olarak verilen halk dansları kursu yılın 8 ayı çalışmalar yapılarak sürdürülmektedir. Halk dansları kursunda Karadeniz bölgesi dansları eğitimi verilmektedir. Yılda en az 100 kişiye eğitim verilmektedir. Dernek başkanı Ali Akyüz Halk dansları kursları ile ilgili "kurslar açıyoruz fakat katılım giderek düşüyor, herkes kurs almak istiyor ama istikrar olmuyor, insanlar tembellik yapıyor, insanlar kolaya

kaçıyor, halk oyunları tam bir disiplin işi müzik, kemençe tam bir disiplin işi" şeklinde görüş belirtmiştir. Tüm bunlara rağmen belli dönemlerde halk dansları çalışmaları yapan dernek etkinliklerde tüm grupları ile gösteriler sergilemiştir.

Derneğin kadın kolları ve gençlik kolları da çeşitli sosyal sorumluluk projeleri yaparak ve kültürel geziler yaparak aktif olarak çalışmaktadır. Kızılay ile işbirliği yaparak Özgecan Arslan adına 400 ünite kan bağışında bulunmuşlardır. Dernek, 2000 yılında bir dergi çıkarmıştır. Yönetimin değişmesi ile birlikte 2004 yılında son sayısını çıkararak durdurulmuştur. Son olarak derneğin Eskişehir Muttalıp Mahallesi'nde hatıra ormanı vardır.

2.1.16. Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği

2015 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin başkan yardımcısı aynı zamanda halk dansları eğitmeni Sonay Pehlivan (KK-29), derneğin kuruluş amacını, "Halk Danslarını tanıtmak, yaşatmak, sevdirmek, yaygınlaştırmak ve yurt içi, yurt dışında düzenlenen etkinliklere, yarışmalara ve festivallere katılmak" olarak belirtmiştir.

Derneğin son dönem başkanı Sultan Tüzün'dür. 21 kadın, 10 erkek üyesi olan derneğin toplam üye sayısı 31'dir. Öğrenci, öğretmen, işçi, hemşire, memur, esnaf gibi meslek gruplarından oluşan üye profili olan derneğin üyelerinin eğitim düzeyi ise lise ve üzeridir. 18, 45 yaş ortalaması olan üyelerin derneğe yıllık aidat ödemesi 12 TL'dir. Belirli zamanlarda faaliyetleri planlamak üzere toplantılar yapan yönetim kurulu dernek üyelerinden oluşmaktadır.

Üyelerin derneğe katılma amacını "Halk Danslarını öğrenmek, birlik beraberlik içinde hareket etmek ve takım ruhunu öğrenmek" olarak değerlendiren Sonay Pehlivan, dernekte düzenlenen tek kursun halk dansları olduğunu belirtmiş ve ulaşmak istedikleri hedef kitleyi ise gençler ve yetişkinler olduğun söylemiştir.

Halk dansları kursları haftada en az üç gün 3, 4 saatlik zaman sürecinde yapılmaktadır. Yılın 10 ayı devam eden halk dansları kurslarına senede en az 30 kişi katılmaktadır. Sadece halk dansları kursu olan dernekte yıl içerisinde, Eskişehir, İzmir, Muğla, Artvin, Trabzon, Burdur, Hakkâri, Bitlis, Gaziantep yöreleri dans repertuarı çalışılmaktadır. Derneğin kendine ait bir binası olmadığından dolayı çalışmalar Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların spor salonlarında yapılmaktadır. Kurslar dernek

üyeleri ve halka açık olarak ücretsiz verilmektedir. Kurslar alanında uzman eğitmenler tarafından yürütülmektedir.

Dernek her yıl çalışmalarının başladığı dönem başında üyelerin birbirleri ile kaynaşma ve tanışmasına yönelik yemek, piknik ve geziler organize etmektedir. Aynı zamanda, çalışmaların sergilenmesi için yılsonu etkinliği yapmaktadır. Yılsonu etkinliğinde yıl içerisinde hazırlamış oldukları dans repertuarlarından oluşan halk dansları gösterileri, spor salonlarında veya belediyelerin kültür ve kongre merkezlerinde sunulmaktadır. Dernek yurt içinde ve yurt dışında birçok yarışma ve festivalde görev almıştır. Bulgaristan Burgaz şehrinde düzenlenen uluslararası halk dansları festivalinde katılmış ve aynı zamanda Türkiye Halk Oyunları Federasyonunun düzenlediği halk dansları yarışmalarında il birincilikleri, bölge birincilikleri ve Türkiye dereceleri almıştır. Derneğin etkinliklerindeki masrafları sponsor desteği ile karşılanmaktadır. Kentteki diğer kurum ve kuruluşla iş birliği içinde olan dernek, kumların etkinliklerinde çeşitli halk dansları gösterileri yaparak destek olmaktadır. Derneğin düzenlediği halk dansları kursları halka açıktır. Son olarak dernekte düzenlenen halk dansları kurs eğitmenleri Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'na bağlı antrenörlerden oluşmaktadır.

2.1.17. Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği

1989 yılında Eskişehir'de kurulan derneğin başkanı Hasan Ali Uzun (KK-14), derneğin kuruluş amacını, "Derneğimiz Sücaaddin Veli'nin tarihi, arkeolojik, folklorik ve manevi bütün zenginliklerini araştırmak, tanıtmak, korumak ve yaşatmak için kurulmuştur" şeklinde belirtmiştir.

Dernek Başkanı Hasan Ali Uzun'dan aldığımız bilgilere göre derneğin, 70 kadın, 205 erkek toplam 275 üyesi vardır. Üyelerin meslek grubu işçi, esnaf, memur ve ev hanımıdır. Üyelerin eğitim düzeyi ağırlıklı olarak lise ve üniversite olmakla birlikte yaş ortalamaları ise 40, 50 yaş aralığındadır. Dernek yönetim kurulu, faaliyetleri ve etkinlikleri düzenlemek üzere ayda en az iki kez toplantılar düzenlemektedir. Derneğin aylık 4 TL üye aidatı vardır. Dernek kirada olan binada çalışmalarını sürdürmektedir. Dernek yönetimi tarafından, derneğin kendine ait bir mülkünden elde edilecek gelirler ile Eskişehir'de derneğe ait bir kültür merkezi kurulması planlanmaktadır.

Dernek üyelerinin derneğe üye olma sebebini başkan Hasan Ali Uzun, "Yardımlaşma ve dayanışmanın yanı sıra bizler bir dergâh derneğiyiz köylülerimizin

dışında, Alevilik yolunda Sücaaddin Veli Dergâhına talip olan insanlarda derneğimizi sahipleniyor. Faklı illerden de üyelerimiz var.” şeklinde görüş belirtmiştir.

Dernekte Bağlama kursu ve Semah Kursu verilmiştir. Bağlama kursu üç yıl sürmüştür. Ortalama 25 kursiyerin katıldığı kurs, Halk Eğitim Merkezi Usta Öğreticilerden ve aynı zamanda Sücaaddin Veli Dergâhı Postnişin Dedesi Mehmet Demirtaş tarafından yürütülmüştür. Bağlama topluluğu derneğin etkinliklerinde birçok konser düzenlemiştir. Derneğin gençlerden ve yetişkinlerden oluşan iki ayrı Semah grubu vardır. Kültürün Devamlılığı İçin gençlere de öğretildiğini belirten dernek başkanı Hasan Ali Uzun Semah grubu ile ilgili şu bilgileri vermiştir. Semah grubu düzenli çalışmalar yapmaktadır. Haftada iki gün iki saat olarak yürütülen kurs alanda bilgi sahibi olan kişiler tarafından verilmektedir. Kurslar derneğin tahsis ettiği salonlarda verilmektedir. Yılda en az 8 ay süren kurslara ortalama 50 kişi katılmaktadır. Kurslar dernek üyelerine ve halka açıktır. Kurslar ücretsiz olarak yürütülmektedir. Etkinlikler yaklaştığında çalışmalarını yoğunlaştıran grup, 2019 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesinin düzenlediği İzmir Alevi Bektaşi Günleri ekinliğine davet edilmiş ve Semah dönmüştür.

Derneğin Gençlik kolları ve Kadın kolları aktif olarak sosyal sorumluluk projeleri yapmaktadır. Dernek her yıl kasım aylarında “Gelenekten Geleceğe Sücaaddin Gecesi” etkinliği yapmaktadır. Etkinlikte Arslanbeyli köyündeki köylülerden oluşan koronun Tük Halk Müziği konserleri düzenlenmektedir. Koronun şefliğini Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin Türk Halk Müziği Koro Şefi Ali Erdoğdu yürütmektedir. Dernek 21 Mart’ta Nevruz Etkinliği yapmaktadır. Derneğin Kadınlar Kolları 8 Mart Kadınlar günü ve Anneler günü etkinlikleri düzenlemektedir. Dernek, Muharrem Ayı Etkinlikleri düzenlemektedir.

Son olarak Derneğin düzenlediği en kapsamlı etkinliğinden biriside “Sücaaddin Veli Anma” etkinliğidir. Sonuncusu 29 Ekim 2019 yılında yapılan etkinlik, 5. Uluslararası 25. Ulusal Sücaaddin Veli Anma etkinliği Covid- 19 salgın hastalık nedeni ile 2020 yılında yapılamamıştır. Etkinlik İki gün sürmektedir. İlk gün Eskişehir’de konferans salonlarına alanında uzman Akademisyenlerin katıldığı paneller ile başlayıp, sonrasında Arslanbeyli köyünde yemek etkinliği ile devam etmektedir. Etkinliğin ikinci gününde yurtdışından misafirlerin de olduğu konserler ve semah ekipleri gösterileri ile

devam etmektedir. Bulgaristan ve Yunanistan'dan ve yurt içinden gelen semah ekipleri, aynı zamanda Muharrem Temiz, Gani Pekşen, Erdal Erzincan, Sabahat Akkiraz, Tülay Örten Yıldız, Tolga Sağ, Nilüfer Sarıtaş, Mustafa Özarslan, gibi birçok sanatçı etkinliğe katılmıştır. Dernek Etkinlilerinde, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığının, Eskişehir Valiliğinin ve Eskişehir'deki Belediyelerin de sponsorluk destekleri olmaktadır. Etkinliğe ortalama 15.000 kişi katılmaktadır. Dernekte düzenlenen etkinlikler ve kurslar halka açıktır. Dernek etkinliklerini web sitesi, sosyal medya hesaplarından ve aynı zamanda telefon mesaj sistemi ile duyurmaktadır.

2.1.18. Yörük Kırka Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği

1994 yılında Eskişehir' de kurulan derneğin %15 kadın, %85 erkek olmak üzere toplam 114 üyesi vardır. Son bir yıldır dernek başkanlığını aktif olarak yürüten İlhami Yolcular (KK-15), derneğin kuruluş amacını, "köyümüzde bulunan 4 adet türbe, cami, cem evi ve okulumuzun bakım onarımları ve kültürümüzün yaşatılması, aynı zamanda gençlerimizin köye dönüşünü sağlamaya çalışıyoruz, tarım ve hayvancılık ile ilgili belediyeler ve valilik ile işbirliği yaparak gençlerimize tavsiyelerde bulunarak gençlerimizi yönlendirmeye çalışıyoruz" şeklinde görüş belirtmiştir.

Dernek üyelerinin meslek grupları çiftçilik, hayvancılık ağırlıklı olsa da kamu kurumu çalışanları ve esnaflık mesleklerinden oluşan üye profili vardır. Okuma oranı en az ortaokul mezunudur. Yaş ortalaması 40,50 olan dernek üyeleri yılda 60 TL aidat ödemektedir. Dernek üyelerinden oluşan yönetim kurulu, etkinlikler, faaliyetleri planlamak ve düzenlemek üzere ayda bir kez toplantılar yapmaktadır. Derneğin önceki yıllarda Eskişehir kent merkezindeki binası, maddi imkânsızlıklardan dolayı çalışmalarını devam ettirmek üzere Eskişehir Yörük kırka köyündeki binaya taşınmıştır.

Dernek üyelerinin derneğe üye olma nedeni nedir? Sorumuza, "derneğin köye yapacağı faaliyetler cezp edici oluyor, özellikle yol gösterici olmamız açısından, yönetimdeki kişilerin daha eğitimli olması çekici oluyor özellikle şehirde yaşayan gençlerimiz daha aktif oluyorlar" şeklinde cevap veren İlhami Yolcular, yönetim kurulundaki kişilerin öğretmen, eczacı, belediye çalışanları ve çiftçilerden oluştuğunu söylemiştir.

Dernek Başkanı İlhami Yolcular'dan aldığımız bilgilere göre, derneğin aktif olarak düzenlediği bir kurs yoktur. Fakat geçmiş yıllarda Eskişehir'de yaşayan dernek

üyelerinin gençlerinden Eskişehir yöresi halk dansları kursu açılarak bir grup oluşturulmuştur. Çok uzun sürmeyen kurs maddi imkânsızlıklar nedeni ile durdurulmuştur.

Başkan İlhami Yolcular derneğin hedefleri arasında, köydeki okulun bir salonu köy kültür evi olarak düzenlemek istediklerini ve bir seminer salonu yaparak köydeki kadınlara yönelik seminerler ve eğitimler vermek istediklerini belirtmiştir. Ayrıca hayvancılık ve tarımsal çalışmalar ile ilgili eğitimler vermek istediklerini, aynı zamanda köyde yetiştirilen ürünlerin sergilendiği her yıl düzenli panayır düzenlemek olduğunu belirtmiştir. Son olarak derneğin 2020 Ocak ayında ilk olarak düzenlediği yemekli organizasyona 500 kişinin üzerinde katılım olmuştur.

3. BÖLÜM

3.1. ESKİŞEHİR MERKEZLİ DERNEKLERDE KÜLTÜREL SÜREKLİLİK BAĞLAMINDA HALK DANSLARININ ROLÜ

T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü internet sitesinden alınan bilgiler doğrultusunda, Marmara Bölgesi'nde 42,664, İç Anadolu Bölgesinde 22,343, Ege Bölgesinde 16,079, Karadeniz Bölgesi'nde 14,490, Akdeniz Bölgesi'nde 12,173, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde 7,791, Doğu Anadolu Bölgesi'nde 6,677 dernek bulunmaktadır. Faal Dernek Sayısı 122,219, Fesih Dernek Sayısı 193,050, Toplam 315.269'dır. Eskişehir İli Dernek sayısı ise 1499'dır (URL-5).

Görüşülen dernekler, kuruluş amaçları doğrultusunda çeşitli konularda çalışmalar ve hizmetler vermektedirler. Eskişehir özelinde, yardımlaşma ve dayanışma dernekleri, hemşehri dernekleri, köy dernekleri, mesleki dernekler, spor ile ilgili dernekler ve göçmen derneklerinden 18 ayrı dernekte yönetici ve üyeleri ile yapılan görüşmelerde, derneklerin kuruluş amaçları doğrultusunda, birleştiricilik özellikleri, yaptıkları etkinliklerin sosyalleşme ve dayanışmaya yönelik olması, mesleki ve bireysel katkıları ayrıca verdikleri kurslar ve hizmetlerin kültürel süreklilik bağlamında katkılarının olduğu gözlenmiştir. Derneklerin kültürel faaliyetlerde bulunması kültürel faaliyetlerin birleştiricilik ve sosyalleşme yönünün önemini ortaya koymaktadır. Derneklerde Kültürel faaliyetler, daha çok insana ulaşma, insanlar arasında iletişim sağlanması, kültürün aktarımı birlik beraberliğin sağlanması gibi birçok hedef doğrultusunda gerçekleşmektedir. Bu da derneklerin kültürün aktarımı ve yaşatılması konusunda önemli bir rolü üstlendiklerini ortaya koymaktadır.

3.1.1. Eskişehir'deki Derneklerin Kuruluş Yılı ve Üye Profili Değerlendirilmesi

Eskişehir kent merkezinde incelenen 18 dernek içerisinde en eski kurulan derneğin 1967 yılında Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği, en son kurulan derneğin ise 2018 yılında Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği olduğu görülmüştür. İncelenen 18 dernekten 13'u 1990'li yıllarda kurulmuş olması Eskişehir özelinde 1990'li yıllardan sonra dernek kuruluş oranlarının artığının göstergesi olduğu söylenebilir.

İncelenen derneklerde 2121 üye ile Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği en yüksek üye sayısına, 23 üye ile Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği en düşük üye sayısına sahiptir. Dernek üye sayıları, Kırım tatarlarının Eskişehir'de yerleşme ve yaşama oranının yoğunluğunu gösterdiği söylenebilir.

İncelenen 18 Derneğin toplam üye sayısı 9.033'dır. Bazı derneklerden kadın erkek üye sayısının rakam olarak alınamayıp oran olarak alınmasından dolayı derneklerin toplam üye sayılarının ortalama % 35'nin kadın, % 65'nin erkek üye olduğu görülmektedir. Bunun yanında en düşük kadın üyesi olan derneğin ortalama 4 üye ile Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği olduğu, en yüksek 800 kişi üzeri kadın üye sayısı ile Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği olduğu görülmektedir. En düşük erkek üyesi olan 10 erkek üye ile Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği olduğu, en yüksek 1400 kişi üzerinde erkek üye ile Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Spor Kulübü derneği olduğu görülmektedir. Bu bağlamda dernek üye profiline bakıldığında incelenen derneklerin kadın üye sayısının erkek üye sayısından az oluşu dernekleşme konusunda kadınların erkeklere oranla daha az olduğu dikkat çekmektedir. Bu sonuç derneklerde kadın üyelerin, erkek üyelere göre daha az oluşu nedenlerinin ayrı bir araştırma konusu olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Son olarak dikkat çeken bir konuda incelenen 18 dernekten sadece Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği ve Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneğinin kadın üye sayılarının erkek üye sayılarından fazla olduğudur.

Dernek yöneticileri ile yapılan görüşmelerde dernek üyelerin meslek gruplarının esnaf, öğretmen ve çiftçilerin ağırlıklı olduğu ve çoğunluğunun aktif çalışan olduğu sonucuna varılmıştır. Üyelerin eğitim düzeyinin ortalaması lise ve üniversite mezunudur. Dernek Üyelerinin ortalama yaş Aralığının 30-65 olması özellikle 18-30 yaş aralığındaki bireylerin derneklerde aktif üye olmadıkları göstermektedir. 18-30 yaş aralığındaki genç nesil denilebilecek bireylerin derneklerdeki faaliyetlere 30-65 yaş aralığındaki bireylere oranla daha az ilgi duymaları ve katılmamaları, derneklerde yapılan kültürel faaliyetlerin devamlılığı ve kültürün aktarılmasını olumsuz yönde etkileyen bir durum olarak görülmektedir.

3.1.2. Derneklerin Kuruluş Amaçları

Dernek yöneticileri ile yapılan görüşmelerde ilk sorulardan biri derneğin kuruluş amacıydı, görüşülen 18 ayrı dernekte, yöneticilerin % 90'nın verdiği ortak yanıt; "kültürün yaşatılması ve unutulmaması, birlik beraberlik ve dayanışma, gelenek göreneklerin yaşatılması ve aktarımı" olmuştur. Derneklerin kuruluş amaçları doğrultusunda yaptıkları çalışmalar, derneklerin birleştiricilik özelliklerinin, yardımlaşma ve dayanışmanın, çeşitli sosyal sorumluluk projelerinin, düzenledikleri faaliyetlerin ve kursların, bireyler üzerinde eğitici etkilerinin yanında kültürün yaşatılması, unutulmaması ve aktarımı açısından önemi ortadadır. Bireylerin kırdan kente, kentten kente çeşitli nedenlerden dolayı göç etmesiyle yeni yerleşim yerindeki uyum sorunları ve yaşadıkları kültürden, başka bir kültüre geçişteki adaptasyon sorununa bir nebzede olsa çözüm sunan derneklerin kuruluş amaçları bu bağlamda bireylere oldukça önemli hizmetler verdiği görülmektedir.

Sosyal ekonomik, sanayi ve eğitim alanında gelişmiş olan Eskişehir ili Türkiye'de göç alan illerden bir tanesidir. Genel anlamda bakıldığında bireylerin çeşitlik nedenler ile göç etmiş olduğu yeni yerleşim yerine uyumu, doğup büyüdüğü veya alışmış olduğu kültürel ortamdan çıkıp, yeni kültürel ortama uyum zorlukları öncelikli problemlerinden bir tanesidir. Hemşehrilik bağlamında birlik beraberlik ve dayanışma içerisinde olma ihtiyacı, sivil toplum kuruluşlarından olan dernekleşme sürecini hızlandırmıştır. Dernek çatısı altında toplanan bireylerin hemşehrileri ile dayanışma içerisinde olmaları, karşılaşılacak zorlukların üstesinden birlikte gelmelerinin yanı sıra kültürel alanlarda yapılan faaliyetler ile kültürün devamlılığına, gelenek, göreneklerin yaşatılması ve kuşaktan kuşağa aktarımına katkı sağlayan çalışmaları derneklerin kuruluş amaçlarındandır.

İncelenen derneklerin içerisinde yer alan il dernekleri, hemşehri dernekleri, göçmen dernekleri, köy dernekleri, yardımlaşma ve dayanışma dernekleri genellikle aynı amaç doğrultusunda hizmetler verdiği gözlenirken, Eskişehir Hacı Bektaş Veli Derneğinin aynı amaçlar ve kültürel etkinliklerinin yanında Hünkâr Hacı Bektaş Veli inancını felsefesini topluma Eskişehir'e yayabilmek ve yaşatabilmek (KK-17), amacı dikkat çekmektedir. Ayrıca Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneğinin "Sücaaddin Veli'nin tarihi, arkeolojik, folklorik ve manevi bütün zenginliklerini araştırmak, tanıtmak, korumak ve yaşatmak (KK-14), amacı dikkat çekicidir.

İncelenen dernekler arasında mesleki derneklerden olan Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği mesleki çalışmalarının yanında koro, halk danslar ve dikiş nakış kursları vermeleri dikkat çekmektedir. Bu konu derneklerin etkinlikleri bölümünde detaylı olarak incelenecektir.

3.1.3. Derneklerin Etkinlikleri (Yemek, Piknik, Festival, Şenlik)

Sivil Toplum Kuruluşları olan dernekler kuruluş amaçları doğrultusunda birçok alanda çeşitli hizmetler vermektedirler. Eskişehir kent merkezinde incelenen derneklerin kuruluş amacı ne olursa olsun birlik beraberlik ve bireylerin sosyalleşmesi ve iletişimin güçlenmesi, kültürün yaşatılması ve devamlılığı adına hemen hepsinin yemek etkinliği yaptığı gözlemlenmiştir. Özellikle Hemşehri dernekleri ve göçmen derneklerinin yaptıkları yemek etkinliklerinde kendi yörelerinden gelen ürünler ile kendi yörelerine özgü yemeklerin, çeşitli yemek organizasyonlarında yüzlerce kişiye sunulması derneklerin bu bağlamda da yemek kültürünün devamlılığına ve aktarımına katkısını ortaya koymaktadır.

Festivaller ve şenlikler etkinliğin kapsamı dolayısı ile büyük kitlelere hitap etmektedir. Türk somut olmayan kültürel mirasının en zengin ve görkemli örnekleri, insan gruplarının belli kurallar etrafında bir araya geldiği ve eğlendiği bayram, festival ve düğünlerde ortaya çıkar (Oğuz, 2018: 69). Derneklerin düzenlediği festival ve şenliklerde birçok kültürel etkinliğin gerçekleşmesi kültürün devamlılığı ve sürekliliğine katkı sağlamaktadır. İncelenen 18 dernekten 8'i şenlik ve festival faaliyeti yapmaktadır. Bu dernekler şunlardır;

- Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Bahar Şenliği
- Eskişehir Abhaz Kültür Derneği, Ayzara Abhaz Şenliği 4.Yıl
- Eskişehir Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği, Yaz Şenliği
- Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği, Tereş Şenliği 35. Yıl
- Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği, Toy Künü Festivali 25. Yıl
- Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği, Azhvala Şenliği 20. Yıl

- Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği(ETOS), Sürdürülebilir Yaşam Film Festivali Eskişehir Platformu 4. Yıl
- Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma, Yayla Şenliği 16. Yıl

Etkinlikler; konserler, yöresel yemekler, çeşitli yarışmalar, ulusal ve uluslararası düzeyde yöresel sanatçılar, kendi alanında uzman kişiler, sergiler vb. birçok faaliyeti kapsamaktadır. Festival, Şenlik ve Anma Etkinliği yapan derneklerden dikkatimizi çekenlerden birincisi; Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneğinin, 35. Yılını yaptığı Tepreş Şenliğidir. Dualar eşliğinde açılışı yapılan şenlikte "kalakay tıgırtma" denilen geleneksel uygulamada hamurun yuvarlanarak hamurun kabarık tarafı yukarıya doğru gelirse o senenin bolluk bereket içinde geçeceğine inanılarak kalakay tıgırtılarak şenlik başlatılır. On bin kişinin üzerinde katılım olan şenlikte Halk dansları gösterileri ve kırımdan gelen halk müziği sanatçıları ve halk dansları gruplarının gösterileri yapılmaktadır. Ayrıca Geleneksel kuşak güreşi yarışması, tatar aşı ve birçok etkinlik yapılmaktadır (KK-21), Şenliğin katılımcı oranının bu denli yüksek olması ve içeriğindeki kültürel etkinlikler kültürün yayılması unutulmaması ve devamı için önemi oldukça büyüktür. Ayrıca şenlikler derneğin kurs guruplarının ürettiği ürünlerin sergilenmesi, halk dansları koro gibi gösteri topluluklarının sunumlar yapması, için iyi bir zemin hazırlamaktadır**.** Gösteriler ve çeşitli sunumlarda yöresel giyim kuşam kıyafetlerinin giyilmesi yörenin giyim kuşam kültürünün yaşatılmasına dikkat çekmektedir.

İkinci olarak dikkat çeken ise, Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneğinin 16. yılını yaptığı yayla şenlikleridir. Şenliğin özellikle Eskişehir'in çeşitli köylerinde veya mesire alanlarında yapılması katılımcılara Karadeniz'in bir yaylasında yapılan şenlik havasını yaşatmak içindir. Görüldüğü üzere dernek, çeşitli nedenlerden dolayı Eskişehir'e göç etmiş üyelerine memleket havası yaşatmak amacıyla özellikli konumlar seçerek düzenlediği yayla şenliklerinde, bir nebzede olsa memleketiyle aynı havayı soluduğunu hissettirmeyi amaçlamıştır.

Bilindiği üzere kültürel süreklilik ve çeşitlilik açısından en önemli olgusal olumsuzluklar modernleşme süreçlerinde ortay çıkmaktadır. Topluluklar, gruplar ve bireyler, kültürel belleklerinin oluşup geliştiği ve kültürel üretimlerinin kuşaktan kuşağa aktarılıp yaşatıldığı ritüel mekanlarını terk ederek modern yaşamın peşinden gittiler ve

geçmişle bağlarını büyük ölçüde kopararak yeni mekanlarda yeni kültürler edindiler. Bu durum kültürel devingenlik açısından doğalsa da UNESCO'nun yorumuna göre kültürel çeşitlilik açısından vahim sonuçlar doğurdu. UNESCO, sürdürebilir kalkınma süreçlerine eklemlenmeyen bir korumayı gerçekçi görmektedir. Yani eski kültürler eski bağlamlarda üretilmeye devam etmek ne mümkündür ne de gereklidir. Kısacası, modern insanı eski kültür üretmeye zorlayarak kültürlerin sürekliliğinin ve çeşitliliğinin sağlanması olamaz bir hayalden başka bir şey değildir (Oğuz, 2018: 90). Bu bağlamada Karadenizliler Derneği yaptığı yayla şenliği etkinliğiyle toplulukları, grupları veya bireyleri tekrar o kültüre döndüremese de yarattığı kültürel ortamla kültürel belleğin aktarımına katkıda bulunmaktadır.

İnsanın bireysel tutumlarıyla küresel etkileşime daha açık olmasına karşılık, kültürün korunması ve gelecek kuşaklara aktarılması bakımından kültürel mekânlarının UNESCO yaklaşımları açısından daha işlevli olduğu görülecektir. Bu mekânlar, doğum, sünnet, evlenme, ölüm gibi geçiş ritüellerine bağlı olabileceği gibi, cami, türbe, yatır, mezarlık, hıdırlık, bayram yeri gibi halk inançlarına veya bağ bozumu, yayla şenliği, köy yaşantısı gibi halk hayatına yönelik olabilir. Başka kültür mekânlarında başka kültür tutumlar içerisinde olan bireyler, kültürel mekân olma özelliğini ve etkinliğini koruyan bu yerlerde, korunması amaçlanan kültüre kolaylıkla eklemlenebilmekte ve geçici bir süre de olsa bu mekâna ait biri gibi davranmaktadır. Bu da UNESCO'nun kültürün sürdürülmesinde en önemli yönlerinden biri olan örgün ve yaygın eğitim süreçlerinde farkındalık yaratma hedefine uymaktadır. Kültürün sürdürülmesinde bireyin sorumluluğu yerine mekânın gücüne vurgu yapmak, insan duyarsızlığını öne çıkaran "kültürümüz ölüyor" kaygılarını en aza indirgeyecektir (Oğuz, 2018: 90).

Uzun yıllar önce Eskişehir'e göç etmiş veya Eskişehir'de doğmuş büyümüş Karadenizli bireyler, dernek çatısı altında 16 yıldır yayla şenliği düzenlemektedir. Kültürel bellekte hafızalara kazınmış olan yayla şenliğinin gerçekleştirildiği mekânlar, özellikle Karadeniz deki yayla havasını yaşatmak için seçilen özellikli mekânlardır. Bireylerin göç etmiş olduğu kentteki katıldığı bu etkinlik, bireylerin kente ki uyum sürecine, aidiyetine, o toplumda ki yerine, hemşehrileri ile birlikteliğine ve kültürel belleğinin sürdürülmesine oldukça yardımcı olmaktadır. Bu bağlamda derneğin düzenlediği bu şenlik, bireylerin göç etmiş olduğu yeni kültürel ortamlarda memleketinde yaşadığı eski kültürel ortamları yaşaması ve kendinden sonraki kuşaklara

aktarılması için bir nebzede olsa eski kültürel ortamın unutulmamasına ve kuşaklarca devam etmesine olanak sağlamaktadır. Karadenizliler Derneğinin 16 yıldır aralıksız olarak düzenlediği yayla şenlikleri, kemençe ve tulum sanatçıları, ses sanatçıları, yöresel yemekler ve halk dansları gösterileri ile en az 5000 kişinin katılımıyla gerçekleştirilerek geleneksel hale gelmiştir.

Dikkat çeken bir diğer konuda derneklerin etkinlikleri gelenekselleştirip en kısa 4 yıl, en uzun 35 yıl şenlik ve festival faaliyetleri yapmasıdır. Süreklilik arz eden bu etkinlikler bireylerin uzun yıllar boyunca bu etkinliklere katıldığı göz önünde bulundurulacak olursa, bireyler etkinliklerdeki kültürel faaliyetler ile uzun yıllar boyunca iç içe olması kültürün kuşaklar boyunca aktarılmasına ortam hazırlamaktadır.

İncelenen derneklerden, Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği, Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği, Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği, Çağlan Kayapınar Sosyal Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği, Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği ve Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği Nevruz etkinlikleri düzenlemektedir.

Konar-göçer yaşayan toplulukların hayvancılık; tarım toplumlarının çiftçilik etkinliklerinin başlangıcı kabul edilen Nevruz, doğa ve evrene ilişkin bilgilerin kullanıldığı ve birçok uygulamanın gerçekleştirildiği uygun ortamı oluşturmaktadır. Baharın başlangıcı olarak yeniden doğuşu simgeleyen Nevruz, geleceğe dair umut, arzu ve temennileri de içinde barındırmaktadır. Nevruz ile yeniden doğan ve coşkuyla yenilenen sadece doğa ve tabiat değildir. İnsan da bedenen ve ruhen kendini temizler ve yeniler; böylece duygular ve fikirler de yenilenir. Bu yüzden Nevruz, doğadaki dirilişle birlikte bir bayram sevincini ve coşkusunu yaşatmanın yanı sıra insana dair umutları ve dilekleri de temsil etmektedir (URL-2).

Toplumsal uygulamaların ve ritüellerin kuşaktan kuşağa aktarımı somut olmayan kültürel mirasın yaşaması ve sürdürülebilirliği açısından derneklerin düzenlemiş olduğu nevruz etkinlikleri de önem teşkil etmektedir. Türkî devletlerinde bayram olarak kutlanan nevruz, Türkiye'de de baharın gelişi ve doğanın uyanışı gelenekselleşmiş uygulamalarla kutlanmaktadır. Nevruz etkinlikleri kapsamında Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneğinin 35. Yılını yaptığı Tepreş Şenliğinde yılın bereketli geçmesi için dualar ile açılışı yapılarak çeşitli

uygulamalar, halk dansları gösterileri, müzik dinletileri, konserler ve geleneksel kuşak güreşi yarışmaları ile kutlanmaktadır.

3.1.4. Derneklerde Düzenlenen Kursların İncelenmesi

Eskişehir kent merkezinde incelenen 18 derneğin hepsi çeşitli alanlarda kurslar düzenlemektedir. Düzenlenen kurslar genel anlamda daha çok kişiye ulaşma, birlik beraberlik, iletişim ve aidiyetin güçlenmesi ve aynı zamanda gelenek, göreneğin yaşatılması ve sürdürülmesi bağlamında derneklerin sıkça başvurduğu kültürel etkinlikler olduğu görülmektedir. Derneklerin gerçekleştirdiği kültürel etkinlikler, UNESCO'nun 2003 yılı 32. Genel Konferansında kabul edilen Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması sözleşmesinin kabul edilmesiyle başlayan sürece katkı sağlamaktadır.

"UNESCO, 1972 yılında imzalanan maddi kültür varlılarını ve sit alanlarını korumaya yönelik Doğal ve Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nden hemen sonra sözlü kültür ortamında yaratılan ve yaşatılan kültür varlıklarının da korunması yönünde girişim başlatmıştır. Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi adıyla UNESCO 32. Genel Konferansında 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilmesiyle yeni bir süreç başlatılmıştır. Sözleşme'nin 1. maddesinde amaçlar;

a) Somut olmayan kültürel mirası korumak,
b) İlgili toplulukların, grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek,
c) Somut olmayan kültürel mirasın önemi konusunda yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde duyarlılığı artırmak ve karşılıklı değerbilirliği sağlamak,
d) Uluslararası işbirliği ve yardımlaşmayı sağlamak,

Belirlenen bu amaçlar doğrultusunda korunması gereken somut olamayan kültürel miras alanları ise, 2. maddenin 2. bendinde şu başlıklar altında toplanmaktadır;

a) Somut olmayan kültürel miras aktarılmasında taşıyıcı işlevi gören dille birlikte sözlü gelenekler ve anlatımlar,
b) Gösteri sanatları,
c) Toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şölenler,
d) Doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar,
e) El sanatları geleneği,

Somut olmayan kültürel miras, toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar anlamına gelir. Kuşaktan kuşağa aktarılan bu somut olmayan kültürel miras, toplulukların ve grupların çevreleriyle, doğayla ve tarihleriyle etkileşimlerine bağlı olarak, sürekli biçimde yeniden yaratılır ve bu onlara kimlik ve devamlılık duygusu verir; böylece kültürel çeşitliliğe ve insan yaratıcılığına duyulan saygıya katkıda bulunur" (Oğuz, 2018: 60).

Halk biliminin temel alanlarından biri olan el sanatları geleneğinin somut olmayan kültürel miras kavramına eklenmemesi düşüncesi, sözleşme metninin hazırlık aşamalarında kimi uzmanlar tarafından öne sürülmüş ise de bu görüş genel kurulda kabul görmemiş, el sanatlarının üretim ve yaşatılmasının sözlü gelenek içinde mümkün olabildiği, bu sanatların öğrenilmesi ve kuşaktan kuşağa aktarılmasının usta-çırak ilişki içerisinde sözlü ortamda gerçekleştirildiği değerlendirilerek, el sanatları alanında asıl korunması gerekenin maddi olarak ortaya çıkan ürün değil, üretim tarz ve kültürü olduğu vurgulanmıştır. Toplumsal değişmeleri bu üretim tarz ve kültürünü, üretim sürekliliğini ortadan kaldırıldığı vurgulanarak, el sanatları geleneğinin korunması gereken bir insanlık mirası olarak değerlendirilmesi görüşü benimsenmiştir (Oğuz, 2018: 137, 138).

Araştırmada, derneklerde düzenlenen kursları; El sanatları kursları, Öğrenci eğitimi destek kursları, Müzik ve Enstrüman kursları ve Halk Dansları kursları olarak dört ayrı kategoride incelemek doğru olacaktır.

3.1.4.1.El Sanatları Kursu Veren Derneklerin İncelenmesi

Dernekler, bireylerin gerek el becerilerini geliştirmek üzere, gerek meslek edindirme açısından, aynı zamanda birlik beraberlik ve dayanışmanın sağlanması, daha fazla kitlelere ulaşmak ve özellikle kadınlara yönelik dikiş, nakış takı tasarım, örgü, tel kırma saç kırma, telkâri, keçe gibi çeşitli el sanatları kursları vermektedir. Çeşitli alanlarda gerçekleştirilen el sanatları kursları düzenleyen dernekler şunlardır;

- Eskişehir Abhaz Kültür Derneği
- Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği

- Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği.
- Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği
- Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği(ETOS)

Somut olmayan kültürel mirasın korunması, yaşatılması, kuşaktan kuşağa aktarılması ve farkındalığın oluşturulması bağlamında derneklerin düzenlediği el sanatları kursları, gerek bireylerle gerek topluluklarla usta-çırak ilişkisi içerisinde gerçekleşmektedir. Derneklerin düzenlediği El sanatları kursları somut olmayan kültürel mirasın korunması ve yaşatılmasına katkısının yanı sıra kurslardan elde edilen ürünlerin, derneklerin düzenledikleri kültürel ortamlar olan, festivaller, şenlikler ve benzer etkinliklerde sergilenmesi, el sanatları alanında kursa katılan bireylerin motivasyonunu artırıcı etkilerinin yanında, UNESCO 32. Genel Konferansı'nda 17 Ekim 2003 tarihinde kabul edilen Sözleşme'nin 1. maddesinde yer alan amaçlardan biri olan "ilgili toplulukların grupların ve bireylerin somut olmayan kültürel mirasına saygı göstermek" bağlamında da bir ortam oluşturmaktadır.

3.1.4.2.Öğrenci Eğitimi Destek Kursu Veren Derneklerin İncelenmesi

Derneklerin Kültürel etkinliklerin yanında topluma hizmet kapsamında birçok alanda faaliyetler yürüttükleri görülmüştür. Dernekler, çeşitli meslek guruplarını konu alan alanında uzman kişilerin katıldığı konferanslar paneller ve öğrenci eğitimi kapsamında ise çeşitli branşlarda ücretsiz eğitim kurslar vermektedir. Dernek üyeleri, üyelerin yakınları ve çocukları, hatta derneğe üye olmasa da katılmak isteyen kişilerinde bu kurslardan faydalandığı, dernek yöneticileri ile yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır. İncelenen dernekler arasında çeşitli alanlarda eğitim programları düzenleyenler şunlardır;

- Eskişehir Abhaz Kültür Derneği
- Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği
- Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği
- Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği
- Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği.
- Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği

- Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği (ESÇAD)
- Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği(ETOS)
- Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma
- Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği

Eğitim kursu veren dernekler içerisinde Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneğinin yaptığı çalışma dikkat çekicidir. Derneğin Eğitim biriminde, 50 kişinin üzerinde gönüllü olarak çalışan eğitmen vardır. Eğitmenler, üniversite öğrencileri veya üniversite mezunu gönüllü olarak çalışan kişilerden oluşmaktadır. Özellikle Eskişehir'in Gültepe, Yıldıztepe, Göztepe, Büyükdere ve Yenikent mahallelerinden ortalama 400 kişinin üzerinde öğrenciye çeşitli alanlarda eğitim hizmeti verilmektedir (KK-17).

3.1.4.3.Müzik ve Enstrüman Kursları Veren Derneklerin İncelenmesi

Müzik denince, tüm toplumlarda insanlar üzerinde çeşitli anlamlar ifade ettiğini söyleyebiliriz. İnsanoğlu ilkel dönemden bugüne, savaşta, düğünde, ölümde sevinçte, kederde, geçiş dönemlerinde, hayatın tüm evrelerinde müziği, içinde bulunduğu duygunun bir ifadesi olarak yaratmış ve nesiller boyunca devam ettirmiştir. Kültürel aktarımın bir kaynağının da müzik olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Derneklerin müzik faaliyetlerini; korolar ve enstrüman eğitimleri vererek sürdürdükleri gözlenmiştir. İncelenen derneklerden koro ve enstrüman kursu veren hemen her dernek eğitimler sonucunda mutlaka konserler düzenlemektedirler. Müziğin, bireyleri ve çeşitli toplulukları bir araya getirme özelliği, bir çatı altında toplama ve birleştiricilik özelliği en önemli işlevlerindendir. Derneklerde yapılan müzik faaliyetleri, bireylerin geleneği öğrenmesi, bilgi sahibi olması, kültürün devamlılığı açısından oldukça önemlidir. Derneklerde yapılan müzik faaliyetlerinde 100 kişiyi geçen koro çalışmalarının yapıldığı dikkat çekicidir. İncelenen 18 derneğin 11'i koro ve enstrüman kursları vermektedir. Müzik kursu veren dernekler şunlardır:

- Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Eskişehir Abhaz Kültür Derneği
- Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği
- Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği
- Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği

- Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği
- Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği
- Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği (ESÇAD)
- Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği(ETOS)
- Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma
- Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği

Özellikle göçmen dernekleri ve hemşehri derneklerinde yapılan müzik faaliyetlerinde dikkatimizi çeken, koro çalışmalarının yanında yöresel enstrüman kurslarının da verilmesidir. Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği, Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği, Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği, Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği ve Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma derneğinin Akordeon, Doli, Mızıka ve Kemençe gibi enstrüman kursları verilmektedir. Derneklerde bu kursları alan kişiler derneğin düzenlediği çeşitli etkinliklerde korolara eşlik ederek, halk dansları gruplarına eşlik ederek, konserler vererek enstrümanlarının icrasını sağlamaktadırlar.

Derneklerde yapılan müzik çalışmalarında ikinci dikkat çeken konu ise Mesleki Dayanışma derneklerinden olan Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneğinin yaptığı koro çalışmalarıdır. Türk Halk Müziği Korosu, Türk Sanat Müziği Korosu ve Popüler Müzik Korosu çalışmaları yapan derneğin bu etkinliğine yıllık ortalama 80, 100 kişi katılmaktadır. Amacı mesleki dayanışma ve yardımlaşma çalışmaları yapmak olan bu derneğin koro çalışması yapmasının nedeni, derneklerde yapılan müzik etkinliklerinin kültürel aktarımın yanında, bireyler üzerinde müziğin sosyal yönünün, birleştiricilik rolünün ve iletişimin güçlenmesinde etkisi olduğunun göstergesidir.

Folklor çalışmalarında kurumsal bir yaklaşım olarak benimsenen İşlevselcilik, 20. Yüzyılda antropoloji ve sosyoloji gibi disiplinlerde önemli etkiler bırakmıştır. İşlevselcilik, toplumun parçalar halinde örgütlendiği ve her parçasının toplumun bütünün sürekliliğine hizmet ettiği varsayımına dayanmakla birlikte, uzlaşmış ortak değerlerin ve kültürel kabullerin toplumsal düzeni sağlamaktaki rolü üzerinde odaklanmıştır (Aça, 2017: 179). İşlevsel halkbilimi kuramına göre; her toplum veya sosyal yapı mevcut değer yargısı ve norm sistemi doğrultusunda birbirleri ile işlevsel bağlantı içinde bütünleşmiş parçalardan oluşur. Dolayısıyla her parçanın bir işlevi bir

ihtiyacı karşılama ve diğer parçalarla bütünleşme niteliği vardır. Tanıma göre; derneklerinin toplumdaki rolü, sistemdeki yeri, bireyler üzerindeki ihtiyaç nedeni, sistemdeki diğer parçalarla arasındaki uyuma etkisi ve sistem ile bütünleşme ve kabullenilme sürecine katkısı, yaptığı kültürel etkinlikler ile karşımıza çıkmaktadır.

Çeşitli alanlarda faaliyetler gerçekleştiren derneklerin düzenledikleri koro çalışmaları ve enstrüman kursları sonucunda halka acık ve ücretsiz konserler düzenlendiği gözlenmiştir. Halka açık olan konserler yılın belli zamanlarında yüzlerce kişinin katılımı ile gerçekleştirilmektedir. Derneklerin düzenlediği bu etkinlikler Türk Halk Müziği ve Türk Sanat Müziğinin, kuşaktan kuşağa aktarılması, yaşatılmasına ve kültürün devamlılığına katkı sağladığı ortadadır.

İncelenen denekler içerisinden özellikle hemşehri dernekleri ve göçmen dernekleri çeşitli yemek etkinlikleri veya organizasyonlarında, kendi yörelerinden yerel müzisyenler ve ses sanatçılarını organizasyonlarına dâhil ederek yöreye ait müzikleri yöresel müzisyenler ve ses sanatçıları tarafından icra edilmesini tercih ettikleri gözlenmiştir.

3.1.4.4. Halk Dansları Kursu Veren Derneklerin İncelenmesi

Halk dansları faaliyetlerini Eskişehir'deki dernekler bağlamında incelerken yapılan görüşmelerde üyelerin bu faaliyete katılmalarındaki başlıca neden olarak; doğup büyüdükleri yörenin kültürünü adetlerini, gelenek ve göreneklerini öğrenmek ve sosyalleşme açısından önemini vurgulayan yöneticiler aynı zamanda kendilerinin katıldığı bu faaliyete aile üyelerinin de katılması için yönlendirdikleri dikkat çekicidir.

Bu bölüm ekte verilmiş olan "Derneklerin Halk Dansları Etkinlikleri" (Tablo 3'e bkz.) tablosundan yararlanılarak değerlendirilmiştir.

Eskişehir Merkezli derneklerde Kültürel Süreklilik Bağlamında Halk Danslarının Rolü isimli çalışmada, Dernek yöneticileri ve dernek üyeleri ile yapılan görüşmeler ile halk dansları kursları ve gösterileri düzenleyen dernekler detaylı olarak incelenerek araştırılmıştır. İncelenen derneklerin 18'inde "Halk Dansları" kursu verilmektedir. Eskişehir'deki il dernekleri, hemşehri dernekleri, köy dernekleri, göçmen dernekleri ve halk dansları dernekleri yöneticileriyle yapılan görüşmelerde genel anlamda kültürel etkinlikler kapsamında halk dansları ile ilgili faaliyetler gerçekleştirdiklerini veya gerçekleştirmek istediklerini belirtmişlerdir. Dernek çatısı

altında toplanan bu kişilerin örgütlenme açısından halk dansları etkinliklerinin öneminin farkında oldukları anlaşılmaktadır.

Türkiye'nin hemen her bölgesinde ayrı bir kültür ile yoğrulmuş halk dansları, tüm toplumlarda o toplumun tarihsel süreçteki kültürünü, yaşayışını, gelenek ve göreneklerini, toplumsal ve coğrafik olaylarını sosyal ekonomik durumunu, çeşitli kodlar halinde içinde barındıran ve kuşaktan kuşağa aktarılmış bir sanat dalı olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bir örgütlenme biçimi olan derneklerdeki halk dansları etkinlikleri, derneklerin amaçları doğrultusunda kültürün devamlılığı, birlik beraberliğin, dayanışmanın sağlanması ve iletişimin gelişmesi açısından oldukça önemli bir yer tutmaktadır. Derneklerde Halk dansları alanında yapılan çalışmalar, çocuk, genç ve yetişkin olmak üzere gösteri toplulukları ve hoşça vakit geçirmek üzere kurgulanmaktadır. İncelediğimiz dernekler içerisinde halk dansları alanında kurs veren dernekler şunlardır;

- Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği
- Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği
- Eskişehir Abhaz Kültür Derneği
- Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği
- Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği
- Eskişehir Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği
- Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği
- Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği
- Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği
- Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği
- Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği
- Eskişehir Kültür Sanat Derneği (ESKÜDER)
- Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği (ESÇAD)
- Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği(ETOS)
- Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği
- Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği
- Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği

- Yörük Kırka Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği

.

Halk dansları kursları düzenleyen derneklerin yöneticilerinden alınan bilgilere göre genellikle kurs eğitmenliği, alanında uzman kişiler veya alanında bilgisi olan dernek üyeleri tarafından gönüllülük esaslı olarak yürütülmektedir. Özellikle göçmen derneklerinde yapılan halk dansları çalışmalarına yoğun katılım olması ve katıldıkları ulusal ve uluslararası etkinlikler dikkat çekicidir. Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği, Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği, Eskişehir Kırım Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği, Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği, Eskişehir Abhaz Kültür Derneğinin ve Karadenizliler Kültür Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği ve Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinin düzenlediği halk dansları kursları, çocuk grubu, genç grup ve yetişkin grubu olarak üç ayrı kategoride yapılmaktadır. Özellikle bu derneklerdeki halk dansları kurslarının çocuk ve gençlere de yönelik olması halk danslarının kuşaktan kuşağa aktarılmasına katkı sağlamaktadır. Somut olmayan kültürel mirasın korunması sözleşmesinde de vurgulandığı gibi usta çırak ilişkisi içerisinde sözlü ortamda yürütülen bu kurs somut olmayan kültürel mirasın korunması ve devamlılığı açısından oldukça önemlidir.

Ayrıca bu derneklerde yılda en az 100 kişiye halk dansları kursu verilmektedir. Özelikle Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneğinin düzenlediği halk dansları kursuna yaklaşık olarak senede 200 kişi katılmaktadır. Derneklerin örgütlenme bağlamında daha çok kişiye ulaşmak ve amaçları doğrultusunda ki kültürel etkinlikler halk dansları kursları ile daha da pekişmekte ve gelişmektedir. Halk dansları kursları daha fazla kişiyi bir araya getirerek iletişimin ve dayanışmanın güçlenmesi açısından önemli bir işleve sahiptir.

Derneklerin Halk Dansları Ekinlikleri incelendiğinde, Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği ve Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneğinde halk dansları kurslarının aktif olmadığı görülmektedir. Kursa Katılımın az oluşu, çalışma salonlarının olmayışı veya üyelerin iş yoğunluğundan dolayı kursa katılmamaları kursların kapanma nedenlerindendir.

Karadeniz Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneğinin başkanı Ali Akyüz (KK-2), Halk dansları kursları ile ilgili "Kurslar açıyoruz fakat katılım giderek düşüyor.

Herkes kurs almak istiyor ama istikrar olmuyor, insanlar tembellik yapıyor, insanlar kolaya kaçıyor, halk oyunları tam bir disiplin işi müzik, kemençe tam bir disiplin işidir" kaygılandığı bir görüş belirtmiştir. Fakat buna rağmen dernekte belirli dönemlerde, kadın grubu, kadın erkek karma grup ve çocuk grubu olmak üzere halk dansları kursu yürütülmüştür.

İncelenen derneklerin 16'sı (Tablo 3'e bkz.) halk dansları gösterileri yapmaktadır. Görüldüğü üzere halk dansları kursları aktif olan tüm dernekler sadece kurs vermekle kalmayıp kurs sonucunda gösteriler yapmaktadır. Dernekler, üyelerine göç ettikleri memleketlerinin, yöre danslarını yaşatma fırsatı verirken aynı zamanda kendi kültürüne dair danslarını gösteri boyutuna taşıyarak bireylere kültürel tatmin yaşatmaktadır. Üyelerin, dernek gösterilerine sosyal çevresini davet etmesi bu kültürel faaliyetlerin tanıtılmasına vesile olmaktadır. Derneklerin yapmış olduğu bu gösterilerde üyelerin gösteriler sırasında yörenin geleneksel kostümünü giymesi ve geleneksel müzikleri ile gösterilerini sunması aynı zamanda o yörenin kostüm ve müziğinin tanıtılması ve yaşatılmasına fırsat vermektedir. Diğer yandan halka açık olarak düzenlenen bu gösteriler kente kültürel bir katkı sağlamaktadır.

Halk Dansları kursu veren derneklerin bir kısmı ulusal ve uluslararası festivallere katılmaktadır. Derneklerin düzenledikleri kurs sonucunda, grupları uluslararası boyutta festivallere katılmalarını sağlamaları derneklerin bu alandaki hizmetini bir kademe daha üste çıkarmaktadır. Uluslararası festivallere katılan üyeler sadece kendi danslarını öğrenmeyle kalmayıp, yeni kültürel ortamlarda kendi danslarını sergilemenin mutluluğunu yaşamaktadır. Bu bağlamda üyelerin motivasyonunu artıran bu etkinlikler halk danslarının yaşatılması ve devamlılığına katkı sağlamaktadır.

Yurtdışında festivallere katılan derneklere örnek vermek gerekirse Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği, yurt içinde ve yurt dışında birçok yarışma ve festivalde görev almıştır. Bulgaristan Burgaz şehrinde düzenlenen uluslararası halk dansları festivaline katılmış ve aynı zamanda Türkiye halk oyunları federasyonunun düzenlediği halk dansları yarışmalarında il birincilikleri, bölge birincilikleri ve Türkiye dereceleri almıştır (KK-29). Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür ve Dayanışma Derneği Almanya'da ve Kafkasya da festivallere katılmıştır (KK-20). Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği Amerika'da Türk yürüyüşü

festivali ve Romanya Köstence'deki Uluslararası halk dansları festivaline 10 yılı aşkın katılım sağlamıştır (KK-21).

İncelenen derneklerin bir kısmının halk dansları toplulukları ile yurt içinde çeşitli kurum ve kuruluşların düzenlediği festivallere katıldığı gözlenmiştir (Tablo 3'e bkz). Eskişehir'de yaşayan bireylerin dernek çatısı altında aldığı halk dansları eğitimi ile katıldığı bu festivallerde yaşadığı kentten hariç yeni kültürel ortamları yaşamaktadır. Örnek verecek olursak Eskişehir kent merkezinde kurulmuş olan Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği Antalya, Kırşehir, Aydın, Muğla, Burdur, Kastamonu, Bilecik, Konya ve Denizli'de birçok festival ve etkinliğe katılmıştır. Dursun Bey Yayla Şenlikleri, Meram Belediyesi Türk Dünyası Bacıbey Festivali, Uluslararası Hoca Ahmet Yesevi'den Günümüze Etkinliği, 26. Uluslararası Antalya Yörük Toyu, Söğüt Ertuğrul Gazi'yi Anma ve Yörük Şenlikleri ve Uluslararası Aliağa Yörük Türkmen Şöleni gibi birçok etkinlikte halk dansları gösterileri sunmuşlardır (KK-12). Görüldüğü üzere dernek, halk dansları toplulukları ile birçok festivale katılan üyelerine bu etkinliklere katılma fırsatı verip yeni kültürel ortamlar sağlamaktadır. Bu bağlamda dernekte halk dansları kursu almış olan üyeler kendi kültürel etkinliklerinin yanında farklı kültürel etkinliklere katılıp hem kendi kültürünü yaşatma fırsatına sahip oluyor, hem de farklı kültürleri öğrenme ve bilgi sahibi olma imkânına erişiyor.

İncelenen derneklerden Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü. Derneği ve Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği Türkiye Halk Oyunları Federasyonun düzenlediği Kulüpler arası Halk Oyunları Yarışmalarına katıldığı gözlenmiştir. T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı çatısı altında kurulan Türkiye Halk Oyunları Federasyonu'nun organize ettiği yarışmalara katılabilmek için bu dernekler kulüp oluşumu içerisine girmişlerdir.

Son olarak Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği, Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği ve Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneğinde Semah kursları düzenlenmektedir. Sözlü kültür içerisinde yüz yıllardır devam ettirilen semah geleneği derneklerin faaliyetleri arasındadır. Yukarda bertilen üç dernekte de semah kursları hem gençlerle hem de yetişkinler ile yürütülmektedir. Semah geleneğinin devamlılığını sağlayan bu çalışmalar ile derneklerde yapılan çeşitli etkinliklere katılan semah grupları, geleneğin kuşaktan

kuşağa aktarımına ve devamlılığına fayda sağlamaktadır. 1975 yılında Sadi Yaver Ataman (1975: 4), Türk halk danslarının tasnifi içerisinde Semahları dans türü olarak almıştır.

Yapılan incelemelerde göçmen derneklerinin halk dansları faaliyetlerinde gelenekselliğe önem verdikleri bu anlamda kendi hemşehrilerini dans eğitmeni olarak kullandıkları görülmektedir. Eğitmenin bulunamadığı ortamlarda geleneksel dans konusunda en tecrübeli üyelerden faydalanıldığı tespit edilmiştir. Bunun, halk danslarının değişime uğramaması adına yapıldığı görülmektedir. Diğer taraftan hemşehri derneklerinin bu konuda sadece temsiliyet anlamında gördüğü halk danslarında yöresel eğitmen bulamadığı noktada hemşehrisi olmasa bile dansları bilen kişilerden yardım aldıkları anlaşılmaktadır.

Bu çalışmalara kültürel süreklilik bağlamında bakıldığında derneklerin geleneksel dans ve kültür öğelerini önemsemesi, bu konulardaki çalışmaları aktif olarak yürütmeleri, faaliyetlere zaman, mekân ve bütçe ayırmaları, üyeler ve yaşadıkları toplumdaki insanlara sunum yapmaları anlamında süreklilik teşkil eder. Bu çalışmalar geleneksel kültürün yok olmamasına ve yaşatılmasına yardımcı olur.

Üyeler çocuklarını dernek faaliyetlerine göndererek kültürel faaliyetin yaşatılmasına ve kültürel sürekliliğin devamına katkıda bulunurlar. Kursiyerler derneklerde aldıkları eğitim ile kendilerinden sonraki kuşaklara sözlü kültür aktarımına yardımcı olurlar. Dernek ve kursiyer anlamında bakıldığında iki tarafında amacı kendi geleneksel kültür özelliklerini korumak, yaşatmak ve aktarmak olduğu gözlemlenir.

Üye Görüşme Değerlendirilmesi

Derneklerin kurslarına aktif olarak devam eden 16 üye ile görüşmeler yapılmıştır. Aktif olarak halk dansları kursuna devam eden üyelerin en az 1 yıl, en fazla 18 yıl kursa devam ettiği anlaşılmıştır. Özellikler çocuk, genç ve yetişkin halk dansları gurupları olan derneklerde (Tablo 3'e bkz.) halk dansları kurslarına katılım uzun yıllar devam ettiği görülmektedir. Ailenin bir ferdinin derneğe üye olması ile başlayan süreçte dernekteki kurslara ebeveynlerin çocuklarını dâhil etmesi, çocuklarının uzun yıllar boyunca bu kursu almalarını sağlamaktadır. Kuşaktan kuşağa aktarımın oluştuğu bu süreç derneklerde uzun yıllar boyunca halk dansları etkinliğinin devamlılığını da sağlamaktadır.

Üyeler ile yapılan görüşmede "bu kursu dernekte almanızın nedeni nedir?" Sorumuza genel anlamda sosyalleşmek, ait olma duygusu, aynı kültürü yaşamak, arkadaş ortamı, aynı kökendeki insanlar ile bir arada olmak ve kültürü öğrenmek gibi cevaplar alınmıştır. Derneklerin düzenledikleri halk dansları kurslarının üyeler üzerinde birleştiricilik özelliğinin yanı sıra aynı duyguyu paylaşmak kendini o kültüre ait hissetmesi gibi kimliklendiği bir ortam sunması tabloya yansımaktadır. Bu bağlamda halk dansları kursu almış üyelerden aldığımız cevapların bazı örnekleri aşağıdaki gibidir.

"Asıl amacın dans olmaması, aynı kültürü ve aynı amacı taşıdığım insanlarla bir arada bulunmak ve bu amaç doğrultusunda faaliyet gösteren kurumda yer almak için bu kursu alıyorum" (KK-9).

"Hem Arkadaşlarımla beraber olmam hem de kendi kültürüm olduğu için dışarıda böyle kursların olmaması" (KK-11).

"Kendi evim gibi hissetmem, insanların birbirine çok sıcak olması" (KK-22).

"Kafkas Halk Danslarını genel olarak dışarıda takip ettiğimde Kafkas kökenli bir hoca ile çalışmak hem daha faydalı hem de dernek faaliyetlerinde bulunmak ve sosyalleşmek için dernekte bu kursları aldım ama öncelikli sebep Kafkas kökenleri" (KK-25).

"Derneğimizin uygun ortamlarda olanakların elverişli olması, konusunda uzman kişilerle çalışmaların yapılması, ilgi duyduğum kursları ücretsiz olarak almamıza olanak sağlanması ve ait olma duygusu bu kurslara katılmama neden olmuştur" (KK-8).

"Semah Eğitimi'ni geçmişten günümüze süre gelen figür ve ritüellerini gelecek nesillere aktarmak amacıyla bu kursu aldım" (KK-4).

Verilen cevaplar bağlamında üyelerin kendi kültüründeki insanlar ile iletişim halinde olmaları, sosyalleşmek, derneğin sağladığı uygun ortamlar, kursu veren eğitmenlere olan güven ve kursların ücretsiz olması gibi nedenler kursa katılımı sağladığı anlaşılmaktadır.

Kursları üyeler tarafından nasıl duyulduğu sorumuza genelde verilen cevaplar aile üyeleri, dernek üyesi arkadaşları ve sosyal medya üzerinden öğrendikleri şeklindedir.

Kursların yapıldığı yerler derneklerin kendi binalarında tahsis ettiği salonlar ve dernek aracılığı ile belediyeler veya okul spor salonlarıdır. Kurs almış üyelerden aldığımız bilgiye göre, kurslar haftada en az 2 saat, en fazla 8 saat sürmektedir.

"Dernekte aldığınız kurs sonrasında herhangi bir gösteri konser vb. etkinliğe katıldınız mı?" Sorusuna, görüşme yapılan bütün üyeler çeşitli etkinliklerde gösteri yaptıklarını belirtmişlerdir. Derneklerin kurslar düzenleyip, kurs gruplarına çeşitli etkinliklerde gösteri yapmalarına olanak sağlaması kursun devamlılığı ve üyelerin motivasyonu açısından önem taşımaktadır.

Dernekte aldığınız kursu çevrenizdeki kişilere tavsiye ediyor musunuz? Sorusuna tüm üyeler, tavsiye ettiklerini belirtmişlerdir. Derneklerin düzenlediği kurslardaki memnuniyet açısından üyelerin, çevresindeki insanlara kursu tavsiye etmesi, kursların devamlılığı ve katılımcıların çoğalması açısından önem teşkil etmektedir.

"Halk Dansları Kursu aldıysanız hangi yöre danslarını öğrendiniz?" Biliyorsanız isimleri nelerdir? Sorumuza genel anlamda birkaç dernek üyesi haricinde dansların isimlerinin bilinmediği anlaşılmıştır.

"Bu kursu alma amacınız nedir? Neden ihtiyaç duydunuz?" Sorumuza verilen cevaplar aşağıda örneklendirilmiştir.

"İlk önce boş zamanımı değerlendirmek için başlamıştım fakat kültürümüzün güzelliklerini gördükçe kültürüme sahip çıkmak, örf, adet, gelenek ve göreneklerimizi yaşatmak için elimden geldiği kadar herkese tanıtmaya devam edeceğim" (KK-26).

"Kültürümü unutmamak, devam ettirip gelecek nesillere aktarmak. Değişlerimiz ve mersiyelerimizi daha geniş halkalara duyurabilmek" (KK-16).

"Her şeyden önce amaç binlerce yıllık bu kültürü yaşatmak, yok olmaması için mücadele etmek ve gelecek nesillere aktarmaktır. Dernekte faal olmamızın sebebi yalnızca dans edebilmek değildir. Dans Çerkes kültürünün, yani bizim kültürümüzün yalnızca küçük bir parçası, bunu yanında Çerkes gibi konuşmak, Çerkes gibi oturup kalkmak, Çerkesler ile bir arada bulunmak, Atalarımızın mirasını torunlarımıza iletmek kısaca Çerkes gibi yaşamak için dernekteyim. Dernek, benim gibi düşünen ve amacı olan insanlar için bir araç sadece, tüm bunların yanında elbette Çerkes gibi dans edebilmek için de bu kursu almaktayım" (KK-9).

"Bugüne kadar zamansızlık nedeni ile yapmak isteyip yapamadığım, ilgi alanım içerisinde yer alan kursların olması, aidiyet duygusu, dernek etkinliklerinde yer almanın yanı sıra kişisel gelişime etkisi bu kursları alma amacım içerisindedir" (KK-8).

"Semah eğitimi alma amacım Sücaaddin Veli Köyünü ve Derneğini davet edildiğimiz etkinliklerde temsil etmek Köyümüze Yurtiçi ve Yurtdışından gelen ziyaretçilerimize hafızalarında uzun yıllar yer alacak görsel bir sunum yapmak ve köyümüzün kültürel değerlerinden biri olan Semah etkinliğimizin devamlılığını getirebilmek" (KK-4).

Genel anlamda derneklerde verilen kurslar üyeler tarafından; boş zaman değerlendirmek, kültürü öğrenmek, kendi kültüründen insanlar ile aynı amaca hizmet etmek, kültürün devamlılığını sağlamak ve aktarmak, kültüre duyulan özlem ve aidiyet duygusu şeklinde değerlendirilmiştir. Günümüzde insanoğlunun, dini törenlerden geçiş dönemlerine, toplumsal olaylardan, ritüellere, kostümü ve müziğiyle, içinde barındırdığı gelenek görenek örf ve adetler ile yoğrulmuş halk dansları, bireyler üzerinde birçok işleve sahiptir. Derneklerin düzenlediği kurslar, daha çok kişiye ulaşmak ve birlikteliği sağlamak açısından önem taşımaktadır. Aynı zamanda amaçları doğrultusunda kültürel etkinlikler düzenlemeleri kültürün devamlılığına katkı sağlamaktadır.

SONUÇ

Sanayi, teknoloji ve eğitim alanında gelişmiş veya gelişmekte olan kentlerin yoğun göç aldığı görülmektedir. Göç sonucu bireylerin yeni yaşam yerine adaptasyon(uyum) süreci birtakım zorlukları da beraberinde getirmektedir. Yeni yaşam koşulları ve kültürel farklılıklar, hâkim kültürün etkili olduğu kentte bireyleri yeniden kimliklenme sürecine itmektedir. Bu süreçte bireyin kentte kendini yalnız hissetmeme adına ilk başvurduğu çözüm ise hemşehri dayanışmasıdır.

Hemşehrilik kavramı, aynı memleketten olan iki insanın gurbette birbirleri ile kurduğu bağı akrabaması derecede güçlendirmesi sonucunda ortaya çıkmaktadır. Hemşehrilik dayanışması ile bir araya gelen bireyler aynı çatı altında toplanma, birbirlerine destek olma, aynı mahallede yaşama, aynı mekânlarda bir arada bulunma ile başlayan süreçten dernek oluşumuna kadar giderler. Özellikle kırdan kente göç eden bireylerin, kentte tutunabilme mücadelesinde, hemşehrilik dayanışması içerisine girmeleri bu süreci hızlandırmaktadır.

1950'li yıllarda Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin sanayileşme süreci paralelinde büyük şehirlerde kurulan fabrikalarda çalışmak üzere kırsaldan işçi göçü başlar. Göç, kentlerdeki yerleşim alanlarının değişimine neden olur. Kentin kenar mahalleleri kırsaldan gelen işçilerin yaşam alanı haline gelir. Kendi yaşadığı çevreyi, yaşam alanını kentte canlandırmaya çalışan bu insanlar kentin dış kesiminde "gecekondu" ismi ile anılan alanlar oluştururlar. İlk önce yetişkin erkeklerin gelip çalıştığı büyük kentler daha sonraları ailelerin diğer fertlerinin gelmesi ile kalabalıklaşır. Büyük kentlerde ülkenin farklı yerlerinden gelmiş birçok birey, aile, bu mahallelerde birlikte yaşarlar. Zaman geçtikçe kendi yetiştiği ve kültürel özelliğini üzerinde taşıdığı bireylerle ilişki kurma eğilimine girerler. Bu eğilim kendi akrabaları dışında hemşehri olgusunu da öne çıkarır.

Günümüzde bile büyük kentlere herhangi bir nedenle giden bireyler öncelikle akraba veya hemşehri ile diyaloğa geçerler. Bunun nedeni; kendini daha iyi ifade edebileceğini düşündüğü, işlerini daha kolay halledebileceği ortamlara girebilme, kendini yalnız hissetmeme gibi kişinin yabancı bir toplum olarak gördüğü kent toplumuna adapte süreci ile ilgili olduğu tespit edilmiştir.

Bu bağlamda hemşehrilik dayanışmasını mahallelerde, hemşehri kahve hanelerinde vb. mekânlarda oluşturan bireyler çoğaldıkça dernekleşme süreci

kaçınılmaz olmuştur. Dernekler kente göç eden insanların ilk başvurduğu yerler haline gelmiştir. Hemşehrilerine ulaşma anlamında, tanışma ve sosyalleşme yolunu kolaylaştırmıştır.

Kente uyum ve tutunabilme sürecinde derneklerin birleştiricilik gücü yanında gerçekleştirdikleri sosyal kültürel faaliyetler ile kültürel aktarıma bir köprü oluşturması en önemli işlevlerindendir. Sosyal ekonomik ve kültürel işlevleri açısından oldukça önemli rollere bürünen dernekler, bireylere birçok alanda fayda sağlamaktadır. Bireysel ve toplumsal katkıların yanında memleket kültürünün devamlılığı ve yaşatılması, gelenek, görenek, giyim, kuşam, yemek, müzik, dans ve el sanatları, toplumsal ritüeller, festivaller, şenlikler ve birçok alanda kültürel devamlılığa katkıda bulunmaktadır.

Dernekler kurulup güçlenmeye başladığında, üye sayıları arttıkça kentte belirli bir güç olurlar. Bu bağlamda birey kendi ihtiyaçları için derneği bir basamak olarak görür. Diğer taraftan dernek, bünyesinde barındırdığı üyelerin menfaatleri için çalışan yerler haline gelir.

Dernek üyelerin; iş bulma, ev bulma, sosyal ortam sağlama, eğitim desteği, hemşehrileri ile birlik beraberlik ve dayanışma gibi derneklerden beklentileri olduğu gözlenmiştir. Kuruluş amaçları doğrultusunda birlik beraberliğin ve dayanışmanın sağlanması adına bireyleri bir çatı altında toplayan dernekler gerçekleştirdiği faaliyetler ile bireylere farklı alanlarda da katkılar sağlarlar. İlk başta ihtiyaçları doğrultusunda dernekler ile iletişime giren bireyler sonrasında dernekteki faaliyetlere katılarak kentteki yerini bir nebzede olsa güçlendirdiklerini hissederler. Bunun karşılığında derneklerin, üyelerinden; faaliyetlere katkıda bulunma, organizasyonların içinde olma, maddi ve manevi destek sağlama, varsa aidatların düzenli ödenmesi, yapılan faaliyetlere çoklu katılım sağlanması gibi beklentileri tespit edilmiştir. Unutulmamalıdır ki tüzel kişilik olan dernekler üyelerin destekleri ile yaşar ve faaliyet gösterirler.

İncelenen derneklerin faaliyet programlarına bakıldığında kültürel faaliyetlere yer verildiği görülür. Bu faaliyetler; el sanatları, halk dansları, müzik ve enstrüman eğitimleri, festivaller ve şenlikler, geleneksel kutlamalar ve kermes etkinlikleri ile yoğunlaşır. Bu faaliyetlerin birlik beraberliğin ve iletişimin sağlamasının yanında kültürel sürekliliğe katkı yaptığı gözlemlenmiştir.

Özelikle halk dansları çalışmalarına bakıldığında kültürel süreklilik bakımından hemşehri derneklerinin kendi danslarını öğrettikleri, diğer derneklerin böyle bir ayrım yapmadığı görülmüştür. Bunun sebebinin yapılan görüşmelere bakıldığında insanların başka bir kültürel ortamda yaşarken kendi kültürel zenginliklerini kuşaktan kuşağa aktarma ve devamlılığı sağlama adına olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda bu tür faaliyetler yapan derneklerde, çocuklara ve gençlere yönelik geleneksel dans ve müzik kurslarının yoğunluğu göze çarpmaktadır. Diğer derneklerde ise bu faaliyetler sosyalleşme alanı olarak görülür.

Üye oranı yüksek ve maddi durumu iyi olan derneklerin, ücret karşılığında alanında uzman eğitmenler çalıştırdığı görülmüştür. Özelikle halk dansları kurslarında, kursların, öncelikle dernek üyeleri içerisinde halk dansları alanında varsa tecrübeli kişiler tarafından yürütüldüğü, üyeler ile yürütülemiyorsa Halk Eğitimi Merkezlerinden eğitmen talep edildiği görülür. Maddi imkânı yetersiz olan derneklerde, eğitmenlerin seçimi öncelikle gönüllük esas alınarak yapıldığı ve uzman kişilerin bu alanda çalışamadığı görülmüştür.

Derneklerin düzenlediği kursların yürütülmesi için ihtiyacı olan çalışma salonlarının yetersizliği dikkat çekicidir. Genellikle 10 kişinin altında üye ile bir araya gelerek verilen, enstrüman, el sanatları veya bireysel gelişim kursları gibi küçük çaplı etkinliklerin dernek binalarında yapıldığı görülse de halk dansları veya koro gibi daha yüksek sayıda üyenin bir arada gerçekleştirdiği kurslar, çalışma salonlarının yetersizliğinden dolayı daha çok okul spor salonları veya belediyelerin tahsis ettiği salonlarda yürütülmektedir. Derneklerin çalışma solon yetersizliği verilen kursları olumsuz yönde etkilemektedir.

Derneklerde düzenlenen halk dansları kursları kültürel süreklilik bağlamında yörenin danslarının, müziklerinin yanı sıra gösterilerde yöresel kostümlerin kullanılması da hem izleyiciler tarafından hem de kurslara katılanlar açısından kültürün devamlılığına ve aktarılmasına katkı sağlamaktadır.

Derneklerin yapmış olduğu kermes, şenlik, festival gibi faaliyetlerin nesilleri bir araya getirmek, gelenek ve göreneklerin yaşatılması, genç nesillere aktarılması ve sosyalleşme ortamı olarak kullanıldığı, aynı zamanda bu faaliyetlerin dernekler için bir gelir kaynağı oluşturduğu görülmektedir.

Derneklerin üye sayısı çokluğu, siyasi alanda aktif olan insanlar tarafından, üyeler ile görüşebilme ve onların desteğini alabilme konusunda kullanılmaktadır. Derneklerinde, siyasi kişilere destek karşılığında menfaat talep ettikleri gözlemlenmiştir.

Genel anlamda derneklerin üyelerine, yaptıkları faaliyetlere katılanlara ve bulunduğu şehre olumlu katkıları olduğu tespit edilmiştir. Bu katkıların sürebilmesi için devlet tarafından desteklenmesi önemlidir. Dernek yöneticileri ile yapılan görüşmelerde, derneklerin maddi ihtiyaçlarının tamamının üyeler ve sponsorlar tarafından karşılandığı gözlemlenmiştir. Faaliyetler ve çeşitli etkinliklerin sürdürülebilmesi için devletin katkısı, dernekleri, maddi ve manevi anlamda daha çok güçlendirecek ve olumlu sonuçlar doğuracaktır.

KAYNAKÇA

1. Yazılı Kaynaklar

Açа, M. (2017). *Halk Bilimi El Kitabı*, Motif Vakfı Yayınları, İstanbul.

Akgül, P. K. (2014). *İletişim, Dans ve Beden Dili*, Cinius Yayınları, İstanbul.

Akıncı, B, Nergiz, A.ve Gedik, E.(2015). "Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul", *Göç Araştırmaları Dergisi*, , Cilt: 1 Sayı: 2 ss. 58-83.

Aktaş, G. (1999). *Temel Dans Eğitimi*, Ege Üniversitesi, Bornova-İzmir.

And, M. (1974). *Oyun ve Büyü*, Türkiye iş Bankası Yayınları, İstanbul.

Assman, J. (2018). *Kültürel Bellek Eski Yüksek Kültürlerde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik*, Çeviren, Ayşe Tekin, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

Ataman, S.Y. (1975) *100 Türk Halk Oyunları*, Tifduruk Matbaacılık Yayınları, İstanbul.

Ayan, M. (1982). *Sanayinin Kentleşmeye Etkisi, Seydişehir Örneği*, Ege Üniversitesi, GSF Yay. No:12, İzmir.

Aydın, C. (1992). *Halk Oyunlarında Toplumsal Yapılanma*, Ege Üniversitesi Bornova-İzmir.

Aydın, D. (2006). *Türkiye'de Hayırseverlik, Vatandaşlar, Vakıflar ve Sosyal Adalet*, Tüsev Yayınları, İstanbul.

Bilgin, N. (2007). *Kimlik İnşası*, Aşina Kitaplar, İzmir.

Boz, E. Aktaş, G. S. (2015). "Eskişehir İli Kırsalı Etnik Yapı", *Diyalektolog*, Sayı: 10, ss. 1-34.

Çaymaz, B. (2005). "İstanbul'da Niğdeli Hemşeri Dernekleri", *European Journal of TurkishStudies*, N:2, *Hometown Organisations in Turkey*, Sayı:2, ss. 1-33.

Çuha, N. (1999). "Türkiye'de Göç Olgusu ve Eskişehir İl Merkezinde Kurulan Göçmen Mahalleleri.", *Dergi Park*, Sayı. 34, ss. 82-90.

Doğan, İ. (2018). *Göç ve Kültür*, Bilge Kültür Sanat Yayınları, İstanbul.

Doğru, H. (1989). "XX. Yüzyıla Girerken Eskişehir'de Kaza ve Belediye Yönetimi ile Nüfus Hareketi", Anadolu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dergisi, c.2, s1, Eskişehir.

Durant, W (2007). *Medeniyetin Temelleri*,Çeviren, Nejat Muallimoğlu, Erguvan Yayınevi, İstanbul.

Emiroğlu, K. ve Aydın, S. (2003). *Antropoloji Sözlüğü,* Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.

Erkan, R. (2004). *Kentleşme ve Sosyal Değişme, Bilimadamı Yayınları*, Ankara.

Eroğlu, T. (1999). *Halkoyunları El Kitabı*, Mars Basım Hizmetleri İstanbul.

Eroğlu, T. (2017). "Dans Kavramı ve Dansın İşlevi", *Autumn II,* Sayı 60, ss. 215-226.

Ersoy, M. (1985). *Göç ve Kentsel Bütünleşme*, Ankara Üniversitesi S.B.F. ve Basım-Yayın Yüksekokulu Basımevi, Ankara.

Es, M, Ateş, H. (2010). "Kent Yönetimi, Kentlileşme ve Göç: Sorular ve Çözüm Önerileri", *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, Cilt:0, Sayı: 48, ss. 206-248.

Gökçe, B. (1993). "Gecekondularda Aileler arası Geleneksel Dayanışmanın Çağdaş Organizasyonlara Dönüşümü", Başbakanlık Kadın ve Sosyal Hizmetler Müsteşarlığı Yayınları, Ankara.

Güvenç, B. (1985). *Kültür Konusu ve Sorunlarımız*, Remzi Kitapevi, İstanbul.

Güvenç, B. (2018). *İnsan ve Kültür*, Boyut Yayıncılık, İstanbul.

Haviland, W. A.,Prins, H. E., veWalrath, D. (2002). *Kültürel Antropoloji*, Çeviren, Hüsamettin İnanç, Kaknüs Yayınları, İstanbul.

Karakaş, M. (2019).*Kent, Mekân ve Toplum Mekân Sosyolojisine Giriş*, Tezkire Yayıncılık, Ankara.

Kartarı, A. (2014). *Kültür Farklılık ve İletişim Kültürlerarası İletişimin Kavramsal Dayanakları*, İletişim Yayıncılık, İstanbul.

Keleş, R. (1980). *Kent Bilim Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.

Keleş, R. (1983). *100 Soruda Türkiye'de Kentleşme, Konut ve Gecekondu*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.

Koyuncu, A. (2015). *Kentleşme ve Göç*, Hikmet Yayınevi, İstanbul.

Kurt, B. (2017). *Ulus'un Dansı Türk Halk Oyunları Geleneğinin İcadı*, Pan Yayıncılık, İstanbul.

Kurtoğlu, A. (2005). "Mekansal Bir Olgu Olarak Hemşehrilik ve Bir Hemşehrilik Mekanı Olarak Dernekler", *European Jouırnal of Turkish Studies*, Sayı, 2.

Nar, M. Ş.(2019). "Kültürel Kimlik Sorunsalı: Görecelik mi, Evrenselcilik mi? Yoksa Uzlaşı mı?", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi*, Sayı:37, ss. 72-80.

Oğuz, M. Ö. (2018), *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Oğuz, M. Ö. (2019). *Paldır Kültür Kentleşmeler*, Geleneksel Yayıncılık, Ankara.

Ozankaya Ö. (1984). *Temel Toplumbilim Terimleri Sözlüğü*, Savaş Yayınları, Ankara.

Önder, S. ve Kırlı, A. (2005). "Osmanlı Döneminde Eskişehir'e Göçler", *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi,* C:6, Sayı: 1, ss. 130-144.

Örnek, S. V. (1971), *Etnoloji Sözlüğü*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.

Örnek, S. V. (2014). *100 Soruda İlkellerde Din, Büyü, Sanat, Efsane,* Bilgesu Yayıncılık, Ankara.

Örnek, S. V. (2016). *Türk Halkbilimi*, Bilgesu Yayıncılık, Ankara.

Özer, İ. (2004). *Kentleşme Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Ekin Kitap Evi, Ankara.

Sencer, Y. (1979). *Türkiye'de Kentleşme Bir Toplumsal ve Kültürel Değişme Süreci*, Kültür Bakanlığı yayınları, Ankara.

Şahnagil,S, ve Güler, T. (2019). "Kentlilik Bilincinin Oluşumu ve Kente Entegrasyon Sürecinde Hemşehri Derneklerinin Etkisi", *Yöntem ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C:10, Sayı:4, ss. 91-105.

Şengüler, Ş. İ.(2009). "İstanbul Ermenileri ve Müzik Pratikleri", 9 Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Müzik Bilimleri Anabilim Dalı, Basılmamış Doktora Tezi, İzmir.

Tekşen, A. (2003). *Kentleşme Sürecinde Bir Tampon Mekanizma Olarak Hemşehrilik Ankara'daki Malatyalılar Örneği*, DPT Yayınları, Ankara.

Tolan, B. (1983). *Toplumbilimlerine Giriş*, Savaş Yayınları, Ankara.

Tunçbilek, N. (1954). "Eskişehir Bölgesinde Yerleşme Tarihine Bir Bakış", İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, İstanbul.

Yıldırım, İ. (2004). *Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yılmaz, E. ve Çiftçi, S.(2011). "Kentlerin Ortaya Çıkışı ve Sosyo-Politik Açıdan Türkiye'de Kentleşme Dönemleri", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, C:10, Sayı:35 ss. 252-267

2. Sözlü Kaynaklar

KK-1: Ahmet Kılıç, Öğretmen, 1991 Doğumlu, Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 10.04.2021.

KK-2: Ali Akyüz Gazeteci, 1952 Of Trabzon Doğumlu, Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 14.10.2020.

KK-3: Ali Önci, Elektrik Elektronik Mühendisi, 1989 Doğumlu, Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 11.04.2021.

KK-4: Alican Duman, Kamu İşçisi, 1991 Doğumlu, Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 09.04.2021.

KK-5: Ayşe Aykut, Ev Hanımı, 1964 Doğumlu, Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 09.01.2021.

KK-6: Cavid Aydın, Eczacı, 1980 Berde Azerbaycan Doğumlu, Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 04.03.2021.

KK-7: Cihan Ertok, İnşaat ve Madencilik Alanında Şirket Sahibi, 1978 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 18.10.2020.

KK-8: Fulya Ünal, Avukat, 1961 Doğumlu, Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği(ETOS) Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 18.02.2021.

KK-9: Furkan Akdemir, Öğrenci, 2000 Doğumlu, Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 09.04.2021.

KK-10: Gazi Durusu, Emekli Edebiyat Öğretmeni, 1957 Emirdağ Afyon Doğumlu, Eskişehir Kültür Sanat Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 03.03.2021.

KK-11: Gülşah Sımır, Çalışmıyor, 1995 Doğumlu, Eskişehir Abhaz Kültür Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 09.04.2021.

KK-12: Hafize Erdoğan, Emekli, 1964 Ankara Doğumlu, Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 02.02.2021.

KK-13: Halil Karıcı, Emekli, 1961 Doğumlu, Eskişehir Kültür Sanat Derneği (ESKÜDER) Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 08.04.2021.

KK-14: Hasan Ali Uzun Makine Mühendisi, 1976 Seyitgazi Eskişehir Doğumlu, Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 03.04.2021.

KK-15: İlhami Yolcular, Emekli, 1962 Eskişehir Doğumlu, Yörük Kırka Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 25.11.2020.

KK-16: İsmahan Öz, Ev Hanımı, 1986 Doğumlu, Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 11.04.2021**.**

KK-17: Mahsuni Ilgın, Belediye Çalışanı, 1981 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 10.11.2020.

KK-18: Megdat Vatansever, Maliyeci, 1965 Dobriç Bulgaristan Doğumlu, Eskişehir Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği Genel Sekreteri, Görüşme Tarihi 20.02.2021.

KK-19: Muhammet Atik, İnşaat Dekorasyon, 1976 Doğumlu, Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 05.03.2021.

KK-20: Musa Korkmaz, Emekli, 1957 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 27.10.2020.

KK-21: Mürvet Pınarlı, Halk Oyunları Eğitmeni, 1979 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği Yönetim Kurulu Üyesi, Görüşme Tarihi 22.10.2020.

KK-22: Neşe Başkıroğlu Belediye Çalışanı, 1975 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği Yönetim Kurulu Üyesi, Görüşme Tarihi 21.10.2020.

KK-23: Nihal BAĞCI, Emekli, 1960 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 18.02.2021.

KK-24: Nurcan Öcal Yoğun Bakım Hemşiresi, 1979 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 18.03.2021.

KK-25: Ömer Orkun Bahçe, Öğretmen, 1994 Doğumlu, Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği Kurs Üyesi Görüşme Tarihi: 13.04.2021.

KK-26: Özcan Sabri Pınarlı, Öğrenci, 2002 Doğumlu, Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği Kurs Üyesi: Görüşme Tarihi: 09.04.2021.

KK-27: Özgür Korkmaz, İşletme Müdürü, 1988 Doğumlu, Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği Kurs Üyesi: Görüşme Tarihi: 11.04.2021.

KK-28: Selin Örgüç, Öğretmen, 1995 Doğumlu, Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 27.01.2021

KK-29: Sonay Pehlivan, Halk Oyunları Antröneri, 1970 Eskişehir Doğumlu, Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği Yönetim Kurulu Üyesi, Görüşme Tarihi 27.01.2021.

KK-30: Şükrü Akbıyık, SMMM, 1964 Doğumlu, Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği Kurs Üyesi, Görüşme Tarihi: 17.03.2021.

KK-31: Tolga Taymaz, Halk Dansları Eğitmeni, 1990 Düzce Doğumlu, Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği Halk Dansları Eğitmeni, Görüşme Tarihi: 18.10.2020.

KK-32: Turgay Tekin, Esnaf, 1979 Eskişehir Doğumlu, Eskişehir Abhaz Kültür Derneği Başkanı, Görüşme Tarihi 25.02.2021.

KK-33: Veli Atmaca, Emekli, 1964, Eskişehir doğumlu, Çağlan-Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Dernek Başkanı, Görüşme Tarihi: 23.11.2020.

KK-34: Zübeyde Sarıipek, Hemşire, 1967 Doğumlu, Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği (ESÇAD) Üyesi, Görüşme Tarihi: 13.04.2021.

3- Elektronik Kaynaklar

URL-1: Eskişehir Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği,https://sites.google.com/sitewwwumraniye26/eskişehirbalkangöçmenlerikültürvedayaniş, 25 Mart 2021.

URL-2: T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü, https://aregem.ktb.gov.tr/TR-202345/nevruz-tr.html, 07 Mayıs 2021.

URL-3: T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5393.pdf, 31 Ocak 2021.

URL-4: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, http://www.yds.gov.tr/dosyalar/1326978039-1580.pdf, 31 Ocak 2021.

URL-5: T.C. İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, https://www.siviltoplum.gov.tr/, 09 Kasım 2020.

URL-6: Türk Dil Kurumu Sözlükleri, https://www.tdk.gov.tr/, 28 Aralık 2020.

URL-7: UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, https://www.unesco.org.tr, 07 Mayıs 2021.

URL-8: Eskişehir Kırım Tatarlar Derneği, http://www.eskisehirkirimdernegi.com, 11 Şubat 2021.

URL-9: Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği, https://www.escad.com.tr/misyonumuz/, 20 Şubat 2020.

URL-10: İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-bolgelere-gore-dagilimi, 10 Ekim 2020.

URL-11: İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, https://www.siviltoplum.gov.tr/derneklerin-faaliyet-alanlarina-gore-dagilimi, 10 Ekim 2020.

URL-12: İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari, 10 Ekim 2020.

URL-13: İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü, https://www.siviltoplum.gov.tr/hemsehri-derneklerinin-bolgelere-gore-dagilimi, 10 Ekim 2020.

URL-14: İçişleri Bakanlığı Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğü,https://www.siviltoplum.gov.tr/yillara-gore-faal-dernek-sayilari, 10 Ekim 2020.

EKLER

Tablo 1

Derneklerin Genel Yapısı

EK-1:

DERNEK ADI	KURULUŞ TARİHİ	ÜYE SAYISI (Kadın+ Erkek)	MESLEK GRUPLARI	EĞİTİM DÜZEYİ	YAŞ ARALIĞI
Çağlan Kayapınar Sosyal Yar. ve Day. Der.	2006	%40 Kadın %60 Erkek Toplam 615	Öğretmen, Kamu Personeli, Esnaf Çiftçi	İlkokul, Lise ve Üniversite	30-60
Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği	2001	%1 Kadın %99 Erkek Toplam 250	İnşaatçı, Fırıncı	Lise	25-60
Eskişehir Abhaz Kültür Derneği	2010	200+250=450	Her Meslek Grubundan	Lise ve Üniversite	30-60
Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Der. (ANADOLU BACILARI)	2017	21+2= 23	Ev Hanımı ve Emekli	Lise	40 ve Üzeri
Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği	2010	27+61=88	Doktor Akademisyen Öğretmen, Esnaf	Lise ve Üniversite	30-50

DERNEK ADI	KURULUŞ TARİHİ	ÜYE SAYISI (Kadın+Erkek)	MESLEK GRUPLARI	EĞİTİM DÜZEYİ	YAŞ ARALIĞI
Eskişehir Balkan Göçmenleri Kült. ve Day. Der.	1987	%15 Kadın %85 Erkek Toplam 403	Çeşitli Meslek Grupları	Lise ve Üniversite	40 ve Üzeri
Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yard. Der.	1991	400+789=1189	Çiftçi, İnşaat ve Çeşitli Meslek Grupları	Lise	45-75
Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü. Der.	1972	%30 Kadın %70 Erkek Toplam 2121	Çiftçi ve Diğer Meslek Grupları	İlköğretim	18 ve Üzeri
Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yard. ve Spor Kulübü Der.	2000	255+255=510	Çiftçi Esnaf Öğretmen, Kamu Çalışanı	Lise ve Üniversite	35-50
Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Day. Der.	1993	%50 Kadın %50 Erkek Toplam 548	Çiftçi, Doktor Kamu Çalışan Mühendis	Üniversite	50-55

DERNEK ADI	KURULUŞ TARİHİ	ÜYE SAYISI (Kadın+Erkek)	MESLEK GRUPLARI	EĞİTİM DÜZEYİ	YAŞ ARALIĞI
Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği	1967	120+419=539	Çiftçi Esnaf Öğrenci, Kamu Çalışanı	Lise ve Üniversite	40-60
Eskişehir Kültür Sanat Derneği (ESKÜDER)	2014	20+23=43	Emekli	İlkokul, Lise ve Üniversite	40-60
Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği	2018	%60 Kadın %40 Erkek Toplam 1379	Sağlık Çalışanı ve Çeşitli Meslek Grupları	Üniversite	45 ve Üzeri
Eskişehir Toplum Sanat Derneği (ETOS)	2016	15+40=55	Emekli, Öğretmen ve Çeşitli Meslek Grupları	Üniversite	27-70

DERNEK ADI	KURULUŞ TARİHİ	ÜYE SAYISI (Kadın+Erkek)	MESLEK GRUPLARI	EĞİTİM DÜZEYİ	YAŞ ARALIĞI
Karadenizliler Kültür Day. ve Yard. Der.	1969	%5 Kadın %95 Erkek Toplam 400	İnşaatçı, Çiftçi Esnaf	İlköğretim Lise Üniversite	50-65
Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği	2015	21+10=31	Öğrenci, Öğretmen İşçi Memur	Lise ve Üniversite	18-45
Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği	1989	70+205 = 275	İşçi, Esnaf, Memur, Ev Hanımı	Lise ve Üniversite	Ortalama 50
Yörük Kırka Köyü Kültür ve Day. Der.	1994	%15 Kadın %85 Erkek Toplam 114	Çiftçi, Hayvancılık Esnaf, Kamu Personeli	İlköğretim Lise ve Üniversite	40-50

Tablo 2

Derneklerin Etkinlikleri

EK-2:

DERNEK ADI	YEMEK PİKNİK	FESTİVAL ŞENLİK	KURS	KONSER ve ÖZEL GÜNLER	DİNİ, MİLLİ BAYRAM ve ETKİNLİKLR
Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği	Yemek, Piknik Etkinliği	Bahar Şenliği	Halk Dansları, Bağlama, Tiyatro, Koro, Semah	8 Mart Dünya Karınlar Günü, Kuruluş Yıl Dönümü	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı
Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği	Yemek Etkinliği	-	Halk Dansları	12 Mart Erzurum Kurtuluş Günü	-
Eskişehir Abhaz Kültür Derneği	Yemek, Piknik Etkinliği	Ayzara Abhaz Şenliği 4. Yıl	Halk Dansları, Dil Kursu(Abhazca), Mızıka, El Sanatları(Tel Kırma, Saç Kırma, Dikiş, Nakış), Çambırı	8 Mart Dünya Karınlar Günü	-
Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği (ANADOLU BACILARI)	Yemek, Piknik Etkinliği	+	Halk Dansları, Tiyatro	-	-
Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği	Yemek, Piknik Etkinliği	-	Halk Dansları, Tiyatro, Satranç, Dil Kursu, Koro	Koro Konseri	18 Mart Çanakkale Şehitleri Anma, 20 Mart Nevruz, 31 Aralık Dünya Azerbaycanlılar Birlik Beraberlik Günü, 28 Aralık Azerbaycan Cumhuriyet bayramı Etkinliği

DERNEK ADI	YEMEK PİKNİK	FESTİVAL ŞENLİK	KURS	KONSER ve ÖZEL GÜNLER	DİNİ, MİLLİ BAYRAM ve ETKİNLİKLER
Eskişehir Balkan Göçmenleri Kültür ve Dayanışma Derneği	Yemek, Piknik Etkinliği	Yaz Şenliği	Halk Dansları	Balkan Gecesi	-
Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yardımlaşma Derneği	Yemek Etkinliği	-	Halk Dansları, Tiyatro, Semah, Öğrenci Eğitim	Türk Halk Müziği Konseri, Nevruz Etkinliği	Muharrem Ayı Etkinliği, Hz. Ali'nin Doğum Gününü Anma Etkinliği
Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kulübü Derneği	Yemek Etkinliği	-	Halk Dansları, Koro, Akardion, Geleneksel Kuşak Güreşleri	Konser, Dernek Kuruluş Yıl Dönümü Etkinliği	18 Mayıs Kırım Sürgünlerini Anma Paneli, 26 Aralık Kırım Cumhuriyeti Kuruluş Yıldönümü Etkinliği
Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği	Yemek Etkinliği	Tepreş Şenliği 35. Yıl	Halk Dansları, Koro, Akardion, Dil Kursu (Tatarca, Rusça), Dikiş, Nakış, Örgü, Geleneksel Kuşak Güreşleri, Yüzme, Voleybol	Konser, Yılsonu Etkinliği, Kırım Geceleri Etkinliği	-
Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür Dayanışma Derneği.	Yemek, Piknik Etkinliği	Uluslararası Nartlanı Toy Künü Festivali 25. Yıl	Halk Dansları, Müzik, Akardion, Ebru, Dikiş Nakış, Keçe, Yemek, Diksiyon, Dil Kursu	Dernek Kuruluş Yıl Dönümü Etkinliği, Yılsonu Etkinlikler	-

DERNEK ADI	YEMEK PİKNİK	FESTİVAL ŞENLİK	KURS	KONSER ve ÖZEL GÜNLER	DİNİ, MİLLİ BAYRAM ve ETKİNLİKLER
Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği	Yemek, Piknik Etkinliği	Azhvala Şenliği 20. Yıl	Halk Dansları, Müzik, Enstrüman (Akardion, Mızıka, Doli), Kafkasya Bölgesi Yemek Kursu, Çerkes El Sanatları, Dil Kursu (Adigece, Abhazca)	Konser, Yılsonu Etkinliği, Dernek Kuruluş Yıl Dönümü Etkinliği	Çerkes Soykırım Anma Etkinliği
Eskişehir Kültür Sanat Derneği (ESKÜDER)	Yemek Etkiliği	-	Halk Dansları	Konser, Yılsonu Etkinliği, Resim Sergisi, Ebru Sergisi, Kitap Tanıtım Günü	Milli Bayramlarda Etkinlik
Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği (ESÇAD)	Bahar Pikniği	-	Halk Dansları, Koro, Tiyatro, Mesleki Kurslar	Konser, Yılsonu Etkinliği, 14 Mart Tıp Bayramı Etkinliği, Resim Sergisi	-
Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği (ETOS)	Yemek, Piknik Etkinliği	Sürdürülebilir Yaşam Film Festivali Eskişehir Platformu 4. Yıl	Halk Dansları, Çoksesli Koro, Vurmalı Çalgılar, El Sanatları, İlk Yardım, Hızlı Okuma, İşaret Dili, Öykü Atölyesi	Konser, Dünya Şiir Günü Etkinliği, Şair, Yazar Tanıtım Günleri, Kariyer Günleri, Sanatçıları Anma Günleri, Sinema Günleri, Kadınlar Günü Etkinliği	29 Ekim Cumhuriyet Bayramı Etkinliği, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Etkinliği

DERNEK ADI	YEMEK PİKNİK	FESTİVAL ŞENLİK	KURS	KONSER ve ÖZEL GÜNLER	DİNİ, MİLLİ BAYRAM ve ETKİNLİKLER
Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği	Yemek, Piknik Etkinliği	Yayla Şenliği 16. Yıl	Halk Dansları, Kemençe, Mesleki Kurslar, İşaret Dili, Osmanlıca	Hamsili Pilav Gecesi, Karadenizliler Gecesi, Konser	-
Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği	Yemek, Piknik Etkinliği	-	Halk Dansları	Yılsonu Etkinliği	-
Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği	Yemek Etkinliği	-	Bağlama, Semah	Konser, Sücaaddin Veli Anma Etkinliği 25. Yıl, Gelenekten Geleceğe Sücaaddin Gecesi, Nevruz, Anneler Günü, Dünya Kadınlar Günü	Muharrem Ayı Etkinlikleri, Nevruz Şenliği
Yörük Kırka Köyü Kültür ve Dayanışma Derneği	Yemek Etkinliği	-	Halk Dansları	-	-

Tablo 3

Derneklerin Halk Dansları Etkinlikleri

EK-3:

Dernek Adı	Halk Dansları Yarışmalarına Katılan Dernekler	Ulusal ve Uluslararası Festivallere Katılan Der.	Yurtdışında Festivallere Katılan Dernekler	Çocuk, Genç ve Yetişkin Grupları olan Dernekler	Etkinliklerde Halk Dansları Gösterisi Yapan Dernekler	Halk Dansları Kursları Aktif Olmayan Dernekler
Çağlan Kayapınar Sosyal Yard. Ve Day. Der.					x	x
Erzurumlular Kültür ve Dayanışma Derneği					x	x
Eskişehir Abhaz Kültür Derneği				x	x	
Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Der.		x			x	
Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği					x	
Eskişehir Balkan Göçmenleri Kült.ve Day. Der.				x	x	
Eskişehir Hacı Bektaş Veli Kültür Sosyal ve Yard. Der.					x	
Eskişehir Kırım Halkbilimi Araştırma Gençlik Spor Kul. Der.	x	x		x	x	
Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yard. ve Spor Kulübü Der.		x	x	x	x	
Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür ve Day.Der.		x	x	x	x	
Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Day. Der.		x		x	x	
Eskişehir Kültür Sanat Derneği		x			x	
Eskişehir Sağlık Çalışanları Derneği						x
Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği		x			x	
Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yard. Der.		x		x	x	
Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği	x	x	x		x	
Yörük Kırka Köyü Kültür ve Day. Der.					x	

Dernek Yönetici Görüşme Soruları

Derneğin ismi:

Dernek Başkanı veya Yöneticinin Adı Soyadı, Mesleği, Doğum Yeri, Doğum Tarihi

Derneğin Kuruluş Tarihi:

1. Derneğinizin kuruluş amacı nedir?
2. Dernek üye sayısı hakkında bilgi verir misiniz?
3. Dernekteki kadın-erkek oranı hakkında bilgi verir misiniz?
4. Dernek üyelerinin meslek grupları hakkında bilgi verir misiniz?
5. Dernek üyelerinin eğitim düzeyi hakkında bilgi verir misiniz?
6. Dernek üyelerinin yaş grupları hakkında bilgi verir misiniz?
7. Dernek üyelerinin derneğe katılma amacı nedir?
8. Dernek üyeleri belirli bir aidat ödüyor mu?
9. Derneğinin düzenli toplantı günleri var mıdır?
10. Derneğinizin üst yönetimi nasıl belirleniyor ve kimlerden oluşuyor?
11. Dernek binanızın fiziki şartları ihtiyacınızı karşılıyor mu?
12. Derneğinizin ulaşmak istediği hedef kitle nedir?
13. Diğer derneklerle işbirliğiniz ne boyutta?
14. Derneğinize ait kurslar var mı? Bu kursları vermenizdeki amaç nedir? (müzik, enstrüman, halk oyunları, tiyatro vb.)
15. Halk dansları kursları var ise

- Halk dansları kurs eğitmenleri kimlerdir?
- Halk dansları kurslarına katılımcılar kimlerdir?
- Yılda kaç kişiye halk dansları kursu veriliyor?
- Halk dansları kurslarının süresi nedir?
- Halk dansları kurslar nasıl bir ortamda veriliyor?
- Kurslar ücretlimi?
- Halk dansları kursu sonunda gösteriler yapılıyor mu?

16. Yaptığınız etkinlikleri nelerdir? (Yemek, Piknik, Festival, Şölen, Kurs, Müzik vb.)
17. Bu etkinliklerin sayısı kaçtır?

18. Etkinliklerinizin bir özelliği oluyor mu? (Besteci, sanatçı katılımı, yeni yıl, 10 Kasım vb. özel günler)
19. Etkinliği gerçekleştirdiğiniz yerler neresidir?
20. Bu etkinlikleri yapmanızdaki amaç nedir?
21. Gösterilerinizden ücret elde ediyor musunuz?
22. Elde edilen ücretleri nasıl değerlendiriyorsunuz?
23. Gösteri ve sunumlarınızda sponsor aracılığıyla destek alıyor musunuz?
24. Dernek olarak kurs gruplarınız ile herhangi bir festival, konser vb. etkinliklere katılıyor musunuz?
25. Derneğiniz de verilen kurslara sadece dernek üyeleri ve üyelerin çocukları mı yoksa şehirde yaşayan halk da katılabiliyor mu?
26. Derneğinizdeki kurslara katılımın sağlanması için duyurularını nasıl yapıyorsunuz?

35.Fotoğraf, Afiş, Bildiri Paylaşımı

Dernek Kurslarına Katılan Üye Görüşme Soruları

Dernek İsmi:

Üyenin Adı Soyadı:

Yaşı:

Mesleği:

Görüşme Tarihi:

1. Dernekte hangi kursu aldınız?
2. Böyle bir kursun olduğunu nasıl duydunuz?
3. Kursu nasıl bir ortamda alıyorsunuz?
4. Ne kadar süredir kurs alıyorsunuz?
5. Haftada kaç saat kurs alıyorsunuz?
6. Burada aldığınız kurs sonrasında herhangi bir gösteri konser vb. etkinliğe katıldınız mı?
7. Bu kursu dernekte alma sebebiniz nedir?
8. Dernekte aldığınız kursu çevrenizdeki kişilere tavsiye ediyor musunuz?
9. Halk Dansları Kursu aldıysanız hangi yöre danslarını öğrendiniz? Biliyorsanız isimleri nelerdir?
10. Bu kursu alma amacınız nedir? Neden ihtiyaç duydunuz? (Boş zaman değerlendirme, sosyalleşme, kendi kültürüne özlem, aidiyet vb.)

FOTOĞRAFLAR

Çağlan Kayapınar Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Abhaz Kültür Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Anadolu Bacıyan Yörük Türkmen Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Azerbaycanlılar Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Kırım Türkleri Kültür Yardımlaşma ve Spor Kulübü Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Kuzey Kafkas Karaçay Balkar Kültür ve Dayanışma Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Kültür Sanat Derneği (ESKÜDER)

Kaynak: Dernek Arşivi.

Eskişehir Toplum ve Sanat Derneği (ETOS)

Kaynak: Dernek Arşivi.

Karadenizliler Kültür Dayanışma ve Yardımlaşma Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Son Dans Halk Oyunları Kulübü Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.

Sücaaddin Veli Kültür ve Turizm Derneği

Kaynak: Dernek Arşivi.